

2000
Fisi Yarıda
YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZELYURT/GELVERİ DE MANASTIR VADİSİ
TARİHSEL GELİŞİMİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

RÖLÖVE-RESTORASYON YÜKSEK LİSANS TEZİ

YÖNETEN: DOÇ.İSMET AĞARYILMAZ

HAZIRLAYAN: MİMAR DENİZ KÜNEY

İSTANBUL-1985

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
GENEL KİTAPLIĞI

Kot : R 151
Alındığı Yer : Fen Bil.Ens. 100
Tarih : 2.10.1986
Fatura :
Fiatı : 2000 TL.
Ayniyat No : 1/4
Kayıt No : 44375
UDC :
Ek :

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

xcomp.

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZELYURT/GELVERİ DE MANASTIR VADİSİ
TARİHSEL GELİŞİMİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

RÖLÖVE-RESTORASYON YÜKSEK LİSANS TEZİ

YÖNETEN: DOÇ.İSMET AĞARYILMAZ

HAZIRLAYAN: MİMAR DENİZ KÜNEY

İSTANBUL-1985

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	
ÖZET	
SUMMARY	
1. BÖLÜM - GİRİŞ	
1.1. KAPADOKYA.....	1
1.1.1. KONUM	1
1.1.2. SINIRLARI	1
1.1.3. TARİHÇESİ	3
1.2. GÜZELYURT/GELVERİ	10
1.2.1. KONUMU	10
1.2.2. SINIRLARI	10
1.2.3. TARİHÇESİ.....	13
2. BÖLÜM - MANASTIR VADİSİ	19
2.1. ANALİZ	21
2.1.1. TARİHÇE	21
2.1.2. JEOLojİK YAPI VE TOPOĞRAFYA	32
2.1.3. İKLİM	38
2.1.4. SU	38
2.1.5. FLORA VE FAUNA	40
2.1.6. DİĞER ÇEVRESEL ÖZELLİKLER	43
2.1.7. ULAŞIM	47
2.1.8. YAPILANMA	47
2.1.9. YAKIN ÇEVRE	73
2.1.10.FOTOMOZAİK TESPİTLER.....	78
2.2. KORUMA	122
2.2.1. SORUNLAR.....	122
2.2.2. ÖNERİLER	124
3. BÖLÜM - TURİZİME AÇILMA.....	127
3.1. TURİZM AMAÇLI KULLANIM İRDELEMELERİ	128
3.2. ÖNLEMLER.....	128
3.3. AKTİVİTEYİ VE TANITIMI ARTTIRICI EK İMKANLAR	128
3.4. SONUÇ	130
BİBLİYOGRAFYA	132
ÖZGEÇMİŞ	141

ÖNSÖZ

Güzelyurt Belediyesinin Yıldız Üniversitesine yapmış olduğu çağrı üzerine Mayıs 1983'te Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Anabilim Dalları Öğretim Üyeleri ve Yüksek lisans öğrencileri Güzelyurt'la ilgili çalışmalara başlamıştır. Arazideki çalışmalar çeşitli özellikteki yapıların rölöveleri, yerleşmedeki yapı tespitleri, çevredeki inceleme gezileri ile sürdürülmüş ve sürdürülmektedir.

Bir ileriki aşamada, çalışmalar lisans üstü öğrencileri arasında bölüştürülmüş ve Literatür çalışmalarıyla birlikte sonuçlandırılmıştır. Bu çalışmalar bir bütün olarak değerlendirilmelidir.

Bu çalışmanın yürütülmesinde değerli önerileriyle bana yardımcı olan hocalarım Sayın Prof. Turgut Övünç, Öğretim Görevlisi Y.Mim. Arkeolog Lemi Ş. Merey'e, ortak çalışmayı yapan tüm arkadaşlarıma, her türlü yardımlarını esirgemeyen Güzelyurtlulara Yıldız Üniversitesi Fotoğraf Laboratuvarı şefi Mehmet Lobuta ve bu çalışmamı yöneten Hocam Sayın Doç. İsmet Ağaryılmaz'a tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Deniz KÜNEY

Haziran 1985

ÖZET

Tez kapsamında, Manastır vadisi tarihsel süreklilik ve doğal etkileşimler içerisinde ele alınarak incelenmiştir. Konuya Kapadokya genelinden başlayarak geçilmiştir.

Üç bölümden oluşan tezin birinci bölümünde Kapadokya ve Güzelyurt/Gelveri tarihçeleri araştırılmıştır.

İkinci bölümde Manastır vadisini oluşturan etkenler başlık halinde ele alınarak oluşumun analizine geçilmiştir. Bunun yanında vadinin fotomozaik tespitleri ve önemli sayılabilecek yapıların röleveleri verilmiştir.

Üçüncü bölümde, diğer bölümlerde oluşan veriler ışığında koruma, kullanım ve gelişim doğrultusunda değerlendirmeler yapılarak önerilere geçilmiştir. Bunu yaparken Manastır vadisi, Kapadokya Güzelyurt ve yakın çevresi ile bir bütün olarak incelenmiştir. Zaman zaman çeşitli boyutlarda çevre ile olan ilişkileri kurularak saptamalar yapılmıştır.

SUMMARY

In the project, Monaster valley is observed within the frame of historical continuity and natural interaction. The subject is initiated with Cappodocia in general.

In the first part of the project, which is Composed of three parts, the history of Cappodocia, Güzelyurt and Gelvery are investigated.

In the second part, the reasons forming Monastery Valley-are handled as a title and the formation is analyzed. It is also given the photographic fixings and the sketches of considerably important buildings.

In the third part, suggestions are made by evaluating the protection, usage and improvement under the enlightenment of datas, formed in previous parts. The Monaster valley is investigated as a whole with Cappodocia, Güzelyurt and the close surrounding and temporarily, the relations with their surrounding in various dimensions are used as a reference.

I. BÖLÜM
GİRİŞ

1.1. KAPADOKYA

1.1.1. KAPADOKYA KONUMU

Kapadokya bölgesi yaklaşık 1000 m rakımlı Anadolu platosunun ortasında yer alır (Harita 1).

1.1.2. KAPADOKYA SINIRLARI

Kapadokyanın siyasi sınırları yüzyıllar boyunca değişmiştir. En geniş anlamıyla sınırları; batıda Kızılırmak, doğuda Fırat güneyde Toroslar, kuzeyde Karadenizdir¹.

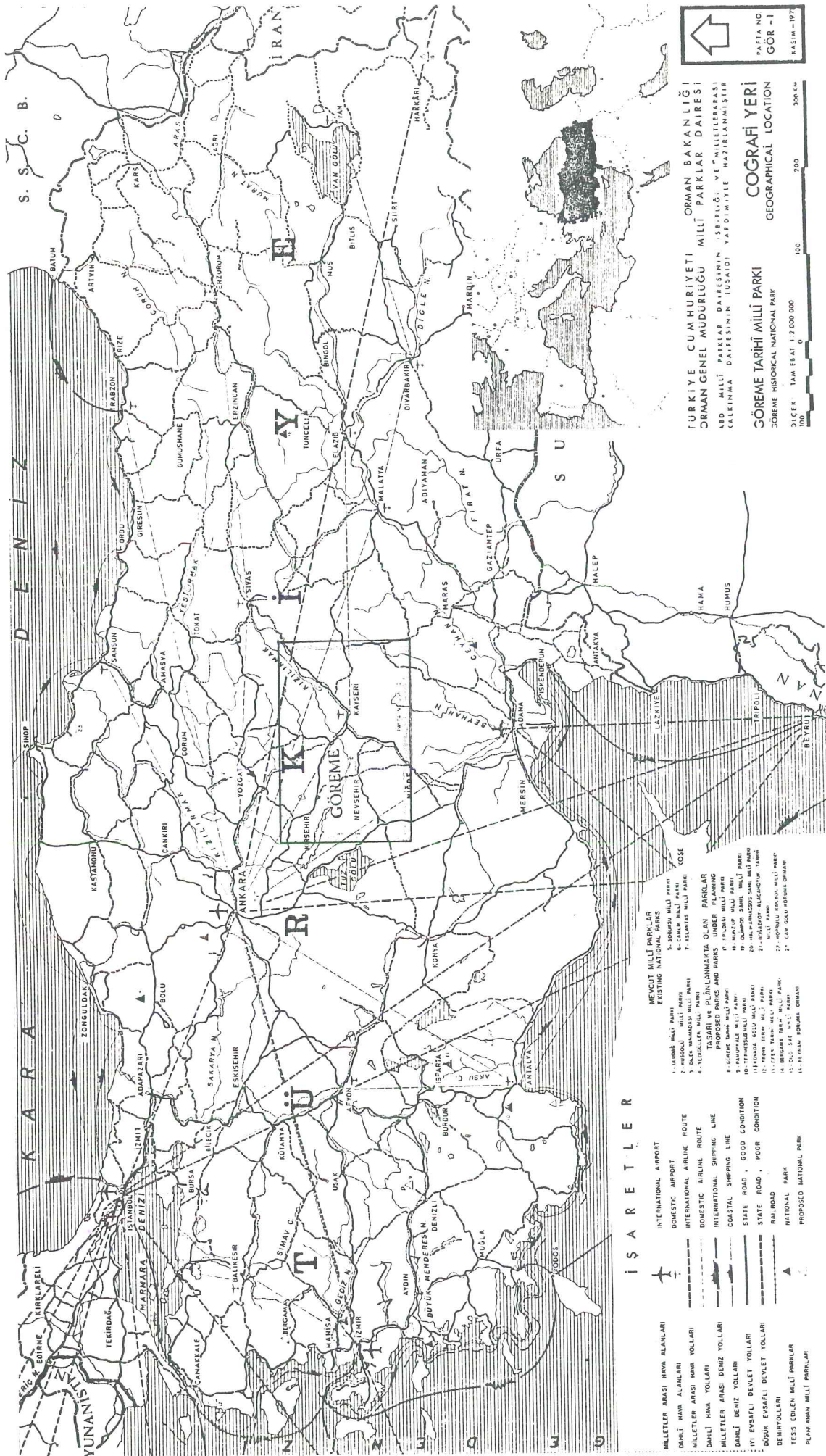
Güney ve doğudan Erciyas (3916) ve Hasan dağı (3253), kuzeyde Kızılırmak nehrinin orta bölümlerine açılan ve derin yarıklarla ayrılmış vadiler, batıda Tuz gölü çöküntüsüyle sınırlanan alan morfolojik özelliği en belirgin bölgedir².

Morfolojik özelliklere göre sınır 23 Şubat 1973 tarih ve 7/5811 sayılı bakanlar kurulu kararnamesi ile "Turistik gelişmede öncelikli bölge" adı altında şöyle tanımlanmıştır: Nevşehir ili sınırları içinde kalan alan ve Kayseri ili sınırları içinde Soğanlı vadisinin oluşturduğu alan olarak sınırlandırılmış ve koordinatları verilmiştir³. (Harita 2).

1. Günaltay, Romalılar....., S. 257

2. Andolfato ve Zucchi, S. 51

3. Yavuz, S. 114

Harita No. 1 : Kapadokya'nın Coğrafi Yeri
Kay: Göreme Tarihi Milli Parkı Uzun Devreli
Gelişme Planı

Bölgeye bu isim ilk Akamanişlar tarafından verilmiştir¹. Akamanişlar Anadoluya M.Ö. 546 yılında girmişlerdir².

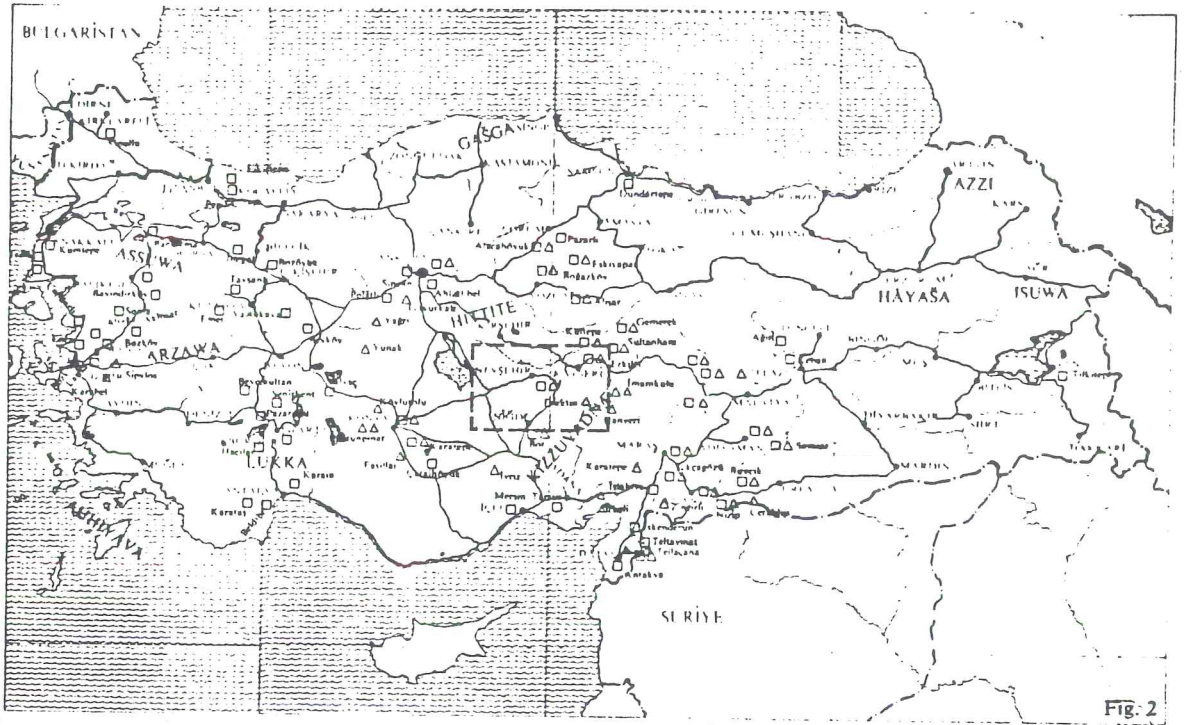
1.1.3. KAPADOKYA TARİHÇESİ

Anadolu yarım adası, çeşitli etkenlerle gelen insan topluluklarını yüzyıllar boyu bünyesinde barındırmıştır. Kapodokya'da Anadolu yarım adasının ortasında yer alan bir yerleşim bölgesidir. Volkanik yapıdaki arazisi bölge niteliğini kazandıran ilk özelliğidir. Bunun yanında tarih içerisinde katlanarak gelen sosyal, siyasal, kültürel ürünleri ve insan yapısıyla da özellik kazanmaktadır. Kapodokya yı tarih sürekliliği içerisinde ele alacak olursak bölgenin tarih öncesi dönemine bakmak gerekecektir.

Anadolu yarımadasında, toplayıcılık dönemine yani Paleolitik ve Mezolitik döneme ait yerleşme izlerine rastlanmaktadır (Harita 2).

1. Günaltay, Romalılar....., S.257.

2. Uluçay, s. 205.

Harita No. 2: Anadolu'da Önemli Prehistorik ve Hitit Yerleşmeleri

- Prehistorik
△ Hitit

Bu bölgelerde opsidien (volkanik cam), kuvarits, çakmak taşı (sileks) gibi paleolitik çağ aletlerinin malzemesi olan volkanik oluşumlara bol miktarda rastlanmaktadır. Kapodokya'da da bol olan bu malzemelerin yanında, iklim şartları ve arazi yapısının elverişliliği Kapodokyanın paleolitik devirlerde de yerleşilebilir olduğunu göstermektedir. Fakat volkanik tüflerin iklim, su vb. etkenlere bağlı olarak erimesi, bize bu bölgede olması muhtemel yaşam izlerini iletememiştir. Yerleşik düzene ait ilk izlere M.Ö. 6250-5400 yıllarına tarihlenen Çatal hö-

yük'te rastlıyoruz¹.

Kapadokya'da M.Ö. 2500-2000 yılları arasında Hattiler kültürü görülmektedir². Prof. Günaltay doğudan geldiklerini yazmaktadır³. Hattilere ait kültür ürünlerine ise Alacahöyük, Horoztepe ve Mahmutlar bölgelerinde rastlanmaktadır⁴.

Hattilerin yerini Kuzey Avrupa'dan M.Ö. 2000 yıllarında gelen Hititler almıştır. Anadolu ve Kapadokya hakkındaki ilk bilgileri "Kapadokya tabletleri" den alıyoruz. Kayseri Kültepe de 1948 yılında başlanan kazılarda Asurlu tüccarlar kolonisi olarak nitelenen bir yerleşme saptanmıştır. Asurlar Anadoluda politik ve idari güç göstermiş, ticaretle uğraşmış, yerel prenslere güvenlikleri karşılığında vergi vermişlerdir⁵. Kültepeden başka Acemhöyük'de Göllü dağda Hitit yerleşme izlerine rastlanmaktadır (Harita 3).

Hititler M.Ö. 15-14 yy. da yakın doğunun en güçlü devletlerinden biri olur. M.Ö. 1200 yılında "Ege göçü" ve Balkan halklarının Anadoluyu istilasını sonunda Kapadokya Hitit krallığı yıkılır. Bölge kültürü zayıflar ve hatta yazıda kullanım dışı kalır⁶.

1. Akurgal, "Tarih....," S. 3

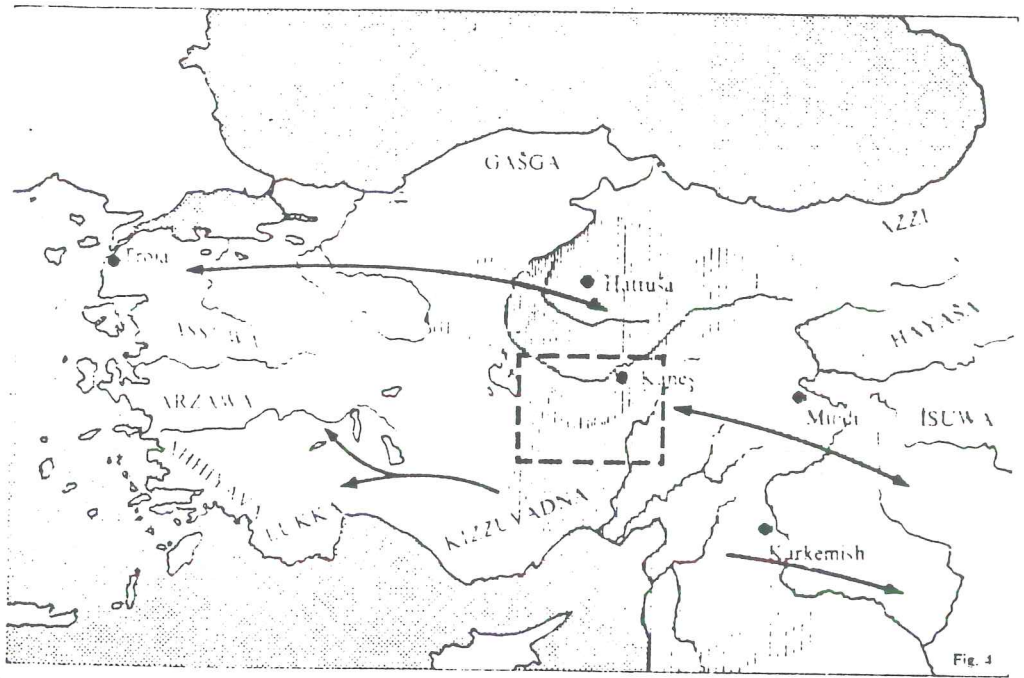
2. Günaltay, Anadolu..., S.61

3. İbid.

4. Akurgal, Ancien T., S.321.

5. İbid., S.319.

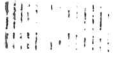
6. İdem , Tarih..., S.5

Harita No.3 : M.Ö. XVII ve XIV yy.'larda Hitit İmparatorluğunun
Hakimiyeti

M.Ö. XVII. yy'da Hitit İmparatorluğu

M.Ö. XIV. yy'da Hitit İmparatorluğu

Hititlerin Siyasi ve Kültürel etkileme ve etkilenmeleri

M.Ö. 1200-800 yılları ise Anadolunun karanlık çağıdır. Bu yıllara ait kesin bilgiler yoktur.

Kapadokya M.Ö. 6 yy. Lydia krallığına dahil olur. M.Ö. 5 yy. da ise Perslerin hakimiyetine girer¹. Persler Akamanişler adı altında birleşmiş İranlı kabilelerdir. Bölgeyi iki satraplığa ayırırlar. Kuzeyde Pont ve Güneyde Kapodokyadır².

1. Thierry, 1984 S.1

2. Göker, Özgen, s. 908.

Bu bölgenin civarındaki krallıklar Grek kültürü etkisine girerken Persler Kapadokya'da etkilerini uzun bir süre sürdürürler.

M.Ö. 332 de Pers soylularından Ariarathes I'in kral olmasıyla Kapadokyalılar bağımsızlıklarını ilan eder¹. Ariarathes M.Ö. 322 yılında öldürülür². Kapadokya krallığı resmi olarak M.Ö. 323-282 yılları arasında Makedonyalı satraplar tarafından yönetilir. M.Ö. 256'da Ariarathes II nin oğlu Ariaranne Kapadokya ya bağımsızlığını tekrar kazandırır³. M.Ö. 220-163 yıllarında Ariarathes IV doğudan korunma amacı ile Roma ve Bergama kralları ile dostluk kurar. Ariarathes V'te M.Ö. 163-130 yıllarında Kapadokya krallığını sürdürür. Bu devir Helen akımlarına açılış devridir. Bu dönemden sonra Kapadokya'da iç karışıklıklar olmuş ve Roma ile ilişkiler başlamıştır.

M.Ö. 17 de imparator Tiberius Kapadokya'yı Roma eyaleti haline getirmiştir⁴. Eyalet olmasından sonra da nüfus artışı ve gelişme görülür⁵. Bu devre ait bilinen yerleşmeler Tyana (kemerhisar), Maraca (Kayseri)dir. Ak-saray kenti ise son dönemde Archelaus devrinde kurulmuştur⁶.

1. Günaltay, Romalılar..., S. 259

2. Encyclopaedia Britannica, 1964 Cilt 1 S. 818.

3. Giovannini, S. 68

4. Britanica, S. 60

5. Thierry 1984, S. 2

6. İdem, Novvelle Eglises, S...

2 yy. da Paganizmin yanısıra kırsal alanlarda Hıristiyanlık başlamıştır. Daha önceleri Pagan dinleri sırasında da kullanılan kaya içi yerleşmeleri Hıristiyanlığın yayılması için artarak kullanılmıştır¹.

314 yılında Romanın Hıristiyanlığı resmi din olarak kabul etmesi ile Kapadokya aristokratları da Hıristiyanlığı kabul etmişlerdir. Bunlar Büyük Basileios (330-380) Gregorie de Nysse ve Gregorie de Nazianzedir. Bunlar kendilerini pers asilzadeleridir². Valens 371 de Kapodokya'yı Caesareria ve Tyana olmak üzere Büyük Basileiosun güçlenmesini engellemek için ikiye böler³.

397 de Roma'ya karşı hareket eden Hunlar yolları üzerindeki Kapadokya ya saldırmalarıyla buraları harap ettiler⁴.

7 yüzyılın başında Kayseri'yi Sasanı Persleri işgal eder. 647 yılında ise Muaviye Kapadokya'ya girer ve ganimetlerle geri döner⁵. Araplar 709 yılında Tyanayı kuşatır⁶. Bunun yanında Arapların mevsimlik akınlarında Kapadokya halkının ürünleri yağmalanmıştır⁷.

1. Thierry, Konferans S.2.

2. Kırstein, S. 60

3. Konyalı, S. 88

4. Abül Farac, S. 142.

5. Ostrogorsky, S. 108

6. Ibid. S. 133

7. Thierry, Konferansı S. 2

Bizans 9 yy. başında Kapadokyayı Thema haline getirmiştir¹. (Harita 4)

1067 yılında Kayserinin Selçuklu Türkleri tarafından işgal edilmesiyle Türklerin etkisi görülmeye başlanır². Suriye'den gelen Katalmış oğlu Süleyman Şah Kapadokyaya hakim olur. 1082 yılında ise Kayseri 1080 de kurulmuş olan Selçuklu devletine bağlanır. 1097 de 1 Haçlı seferiyle Anadolu etkilenir. Moğol akınlarında 13 yy. sonunda Kapadokyayı etkisi altına alır. 1318 de yıkılan Anadolu Selçuklularından sonra Kapodokyada karışıklık başlar. Bölgenin Hakimiyeti 1453 ten sonra Karaman beyliğinin alınması ile tümüyle Osmanlı imparatorluğuna bağlanır³.

1.2. GÜZELYURT

1.2.1. KONUMU

Güzelyurt/Gelveri Niğde-Aksaray'ın güney doğusunda yer alır. 2004 m yüksekliğinde bir tepenin batı eteklerinde kurulmuştur. Aksaraya 35 km mesafededir. Rakım 1495 m.

1.2.2. SINIRLARI

Bucak arazisi: Melendiz dağlarının kuzeybatı, Güllü dağının batı yönünde uzanan hafif meyilli az dalgalı sahalarından ibarettir⁴.

1. Ostrogorsky, S. 108.

2. Thierry Konferansı S. 3

3. İdem. op cit.

4. Niğde, Aksaray-Gelveri 81...., S. 1

UZUN YAYA GEZİ MESAFESİNE
GÖRE İNCELEME SINIRI

▲ KUZEV

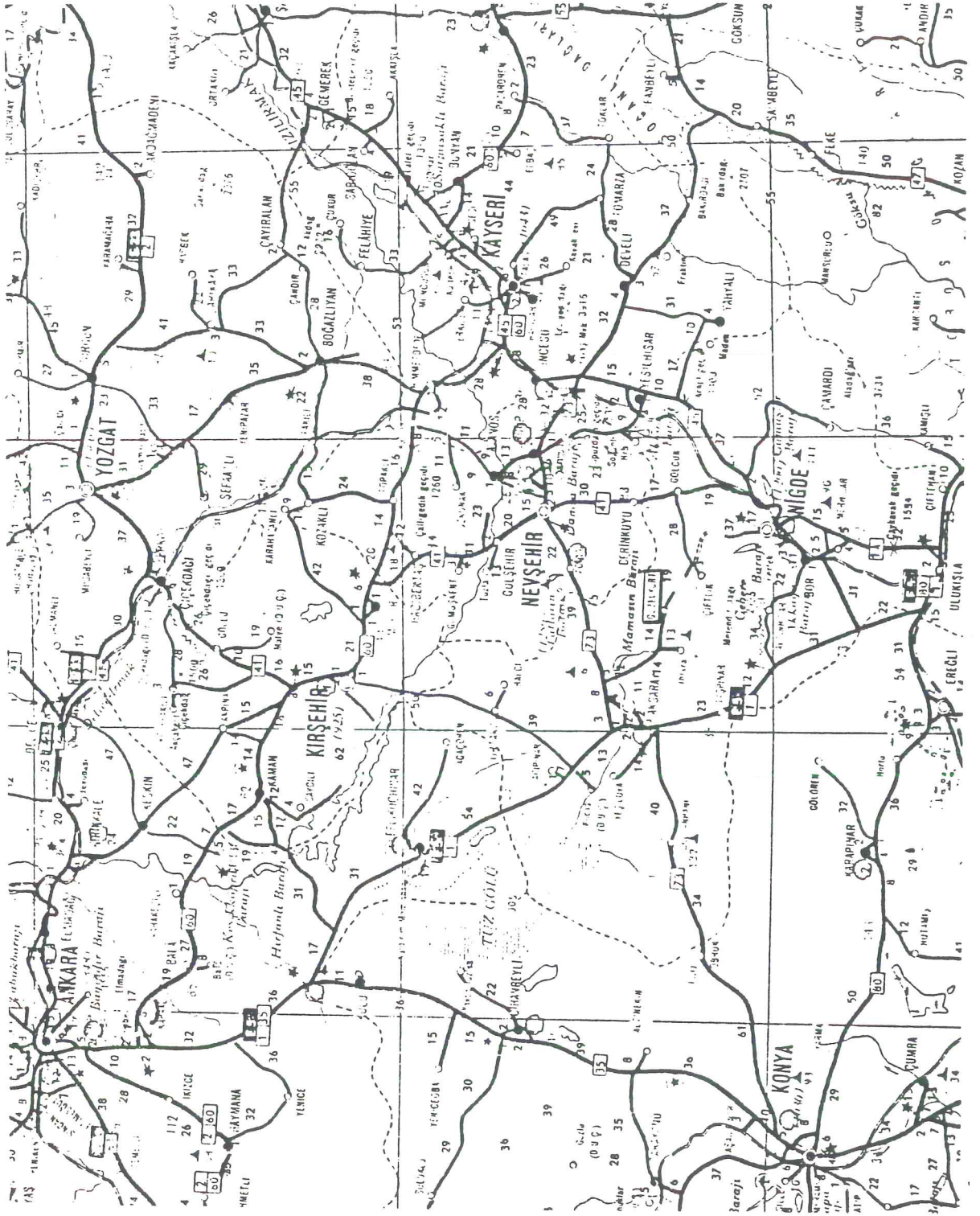
VERLEŞME SINIRI
Harita No. 5

ORTA YAYA GEZİ MESAFESİNE
GÖRE İNCELEME SINIRI

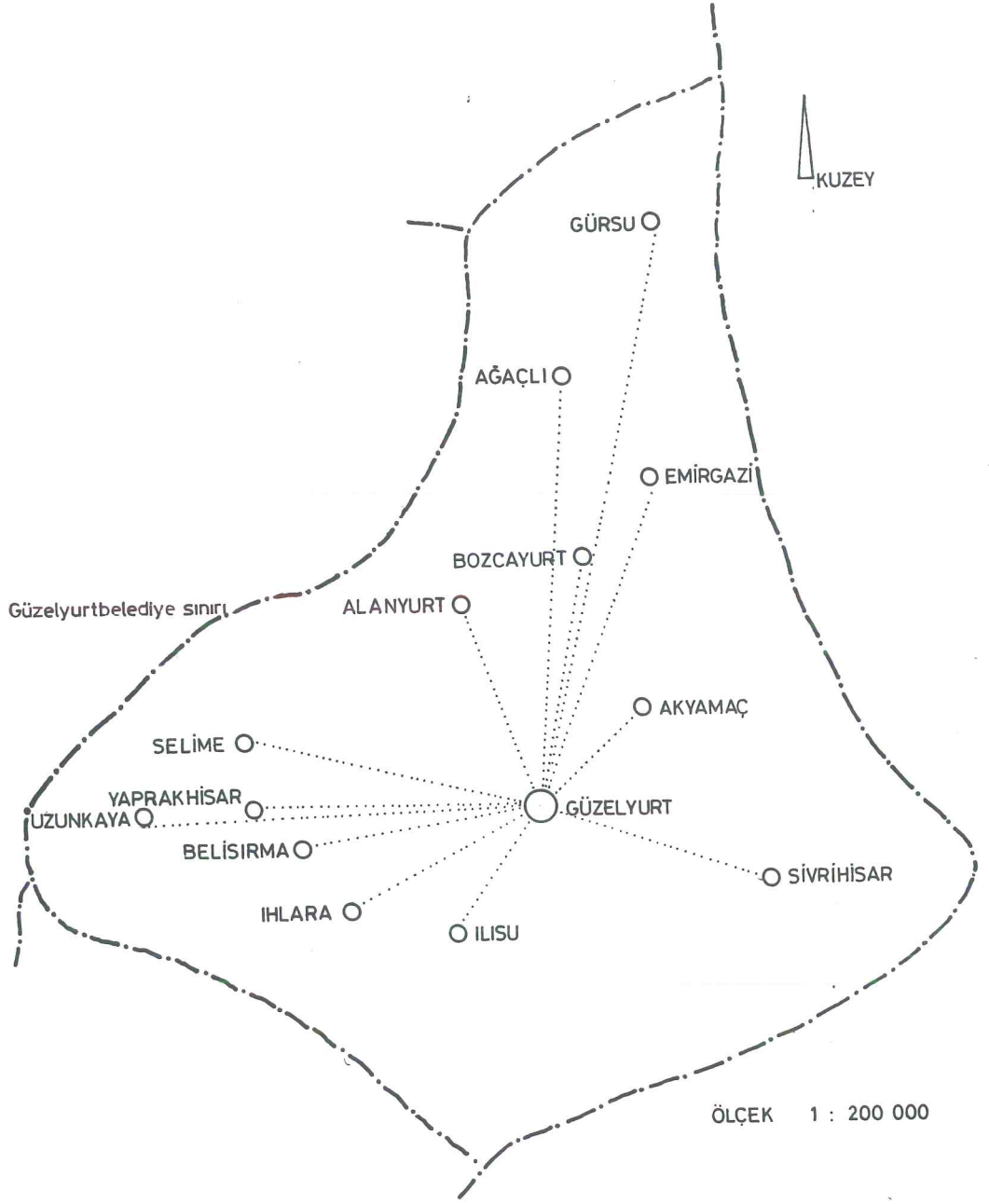
YOĞUN YERLEŞMEYE
GÖRE İNCELEME SINIRI

KISA YAYA GEZİ MESAFESİNE
GÖRE İNCELEME SINIRI

ÖLÇEK 1 : 25000

Harita No. 6 : Bölgede Karayolları ve Demiryolları

Harita No. 7

1.2.3. GÜZELYURT/GELVERİ TARİHÇESİ

Güzelyurt/Gelveri tarihinde Gelvedery (Ainsworth, 1842), Karbala (Ramsay, 1890), Gelvere (Kiepert 1908, Ramsey ve Bell, 1909) isimleriyle anılmaktadır. Araplar da Faloughari, Karamanoğlu ve Osmanlı bölgelerinde ise ismi Gelveri olarak geçmektedir. Kanuni devrine ait bir

belgede ise Körveli şeklinde yazılmıştır¹.

Gelveriye ait ilk bilgileri Ortodoks kilisesi bü-
yüğü Hagios Gregorios Theologos'un mektup, nutuk ve des-
tanlarından alıyoruz. Gregorios 329 yılında Gelveri ya-
kınlarında bulunan Arianzos'ta doğmuştur. 122 nolu mek-
tupta Arianzostan bahsedilmektedir². Fakat Arianzosun
bulunduğu yer kesinlikle saptanamıştır. Rott Arianzos'u
Sivrihisara 2 km mesafede bulunan Kızıl kilise (Aya Pan-
feleimon) yakınlarında göstermektedir³.

Gregorios iyi bir dini eğitimin yanında Edebiyat,
Matematik ve felsefe öğrenimi görmüş, daha sonra Filis-
tin, İskenderiye ve Atinada eğitimini sürdürmüştür. Eği-
timi sırasında Basileus ve Konstantinin oğlu İulianus ar-
kadaşları arasındadır. Daha sonraki yıllarda Basileus
Kayseri başpiskoposu, İvlianus'da imparator olmuşlardır⁴.

Yeni Manastır kuralları üzerine Basileus ile ça-
lışmaları olan Gregorios'un Gelveri'de Aya Stavros, daha
sonraki adıyla Gregorios Theologos Nazianzos kilisesi (Ki-
lise cami) bulunmaktadır⁵. Bunun yanında birçok Aziz için
yapılmış kilise ve şapeller evlerde'de aile şapelleri bu-
lunmaktadır.

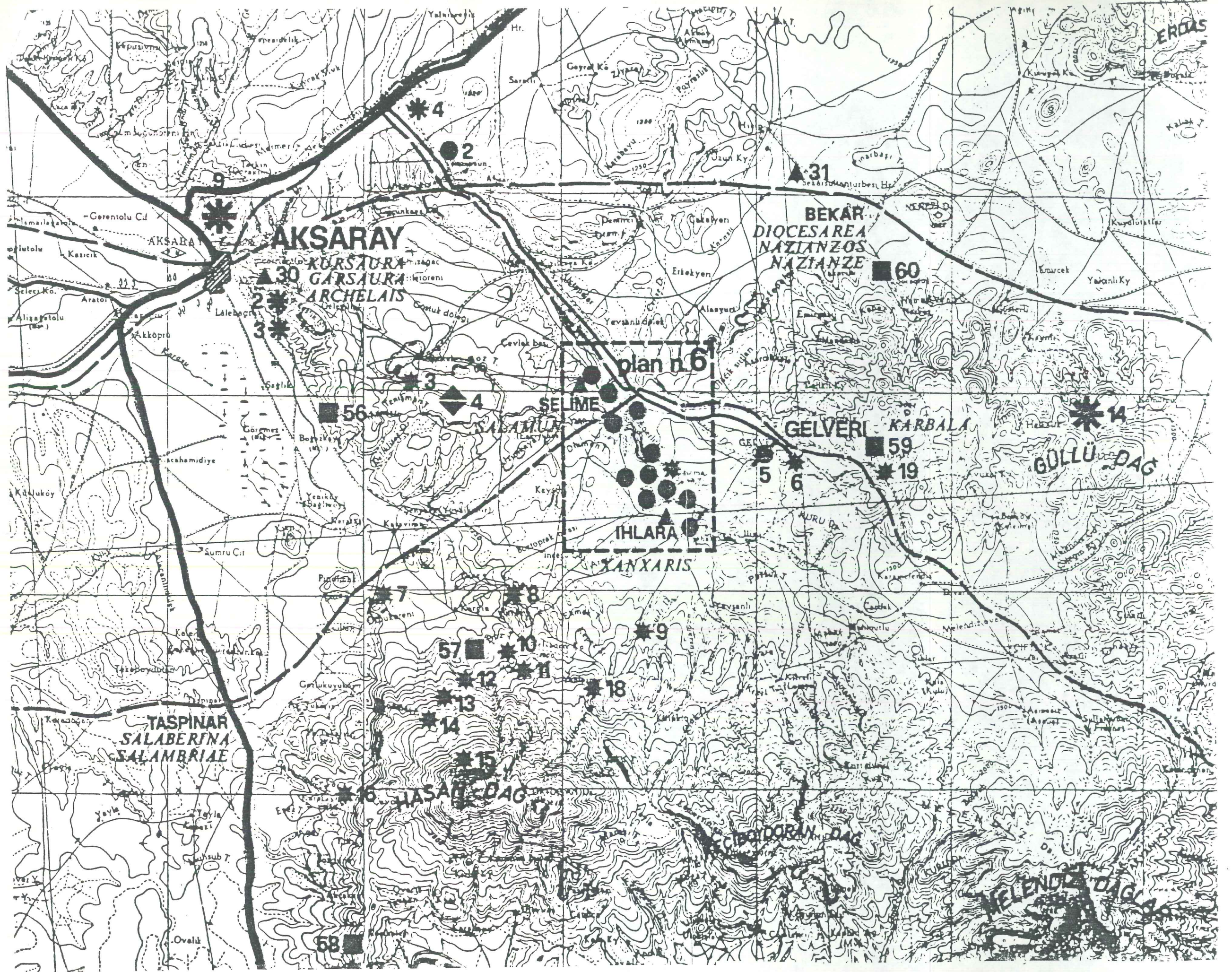
1. Konyalı, S. 1943

2. Gregor von Nazians, Briefe, S. 154

3. Rott, Kleinasiatiscche Dankmaler, s. 281

4. İbid.

5. Petropoulos ve Andreadis La Vie Religieuse, S. 69.

Harita No.8: Güzelyurt ve Çevresi
Kay: Arte della Cappadocia

Birçok devirde çeşitli nedenlerle yapılan saldırılardan korunmak amacıyla yer altında kaya oyma yerleşimler kurulmuştur. Yaşamlarını buralarda hristiyan olarak sürdürmüşlerdir.

1258 yılında bir satın alma belgesi ile Sultan II. Keykavus'un mülkü olmuştur¹. Bundan sonrada birçok el değiştirme olmuş fakat 1924'e kadar tüm özelliklerini ve sistemlerini koruyarak burada yaşamışlardır.

Akakiades'e göre 300 den fazla kilise ve manastır bulunmaktadır². Nüfusu kesin olmamakla beraber mübadelede evvel 4500 Hristiyan 400 kadar da müslüman yaşamaktadır. İki toplumda yaşamlarını uyum içersinde sürdürmüşlerdir. Birçok adetleri ve mekanları ortak olarak kullanmışlardır³.

Göçmen değişimine kadar olan sürede zengin bir yerleşme olan Gerveride, Rum halkı çeşitli meslek gruplarını ellerinde bulundururken Türkler düz işçilikleri yapmaktadırlar. Rakı ve şarap ticaretinin Gerveride önemli bir yeri vardır.

1. Konyalı, S. 1944

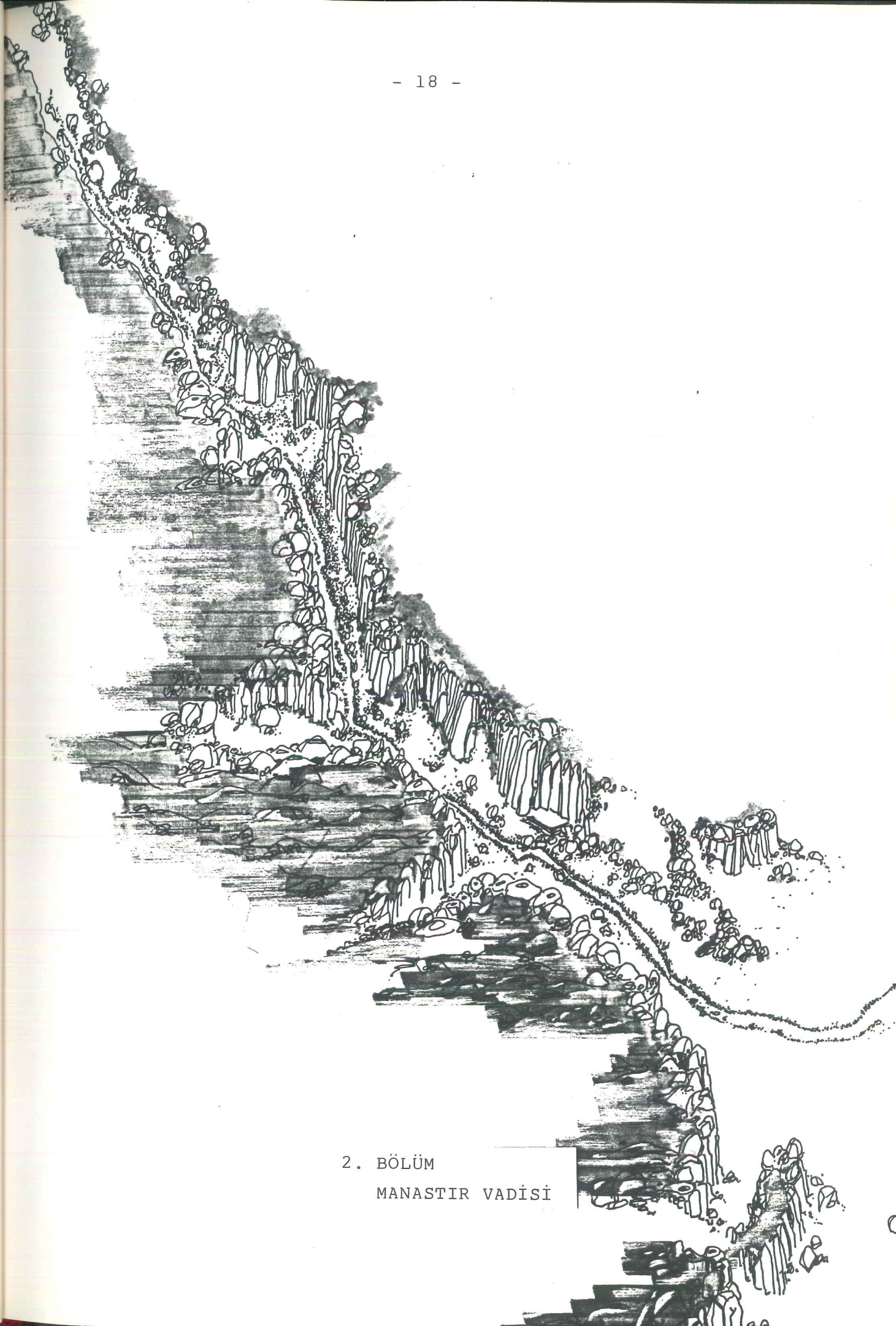
2. Petro Poulos ve Akakiadis. S. 19

3. İbid , S. 22

Göçmen değişiminde buraya Selanik, Manastır, Kesriye ve Kozandan müslüman Türkler yerleştirilmiş, Güzelyurtlu Rumlar ise Yunanistana giderek Nea Kalvari adıyla bir yerleşme kurmuşlardır.

Resim No. 1 : Hagios Gregorios Theologos (solda) ve Bizans İmparatoru Theodosios (İmp. 379-395) IX yy. Bibliothèque Nationale, Paris, Ms.grec, 510 f. 239
Kay: Arte della Cappadocia

2. BÖLÜM
MANASTIR VADİSİ

2. MANASTIR VADİSİ

Manastır vadisi kaya oyma kilise, şapel ve ibadetler için gerekli diğer mekanlarla bezenmiş dar tabanlı dik kayalarla çevrili; yaşamını manastır olarak sürdürmüş derin bir vadidir.

Vadinin bir ucu vadi yamaçlarının birbiri ile, tabanında yükselerek vadi üst kotuyla birleşmesiyle kapanmıştır. Diğer ucu ise genişleyerek Güzelyurt'un yerleştiği vadi ile birleşip daha da genişleyerek Güzelyurt'un batısındaki geniş ovaya açılmaktadır. Her iki vadinin içersinden akarsu geçmektedir. Bu akarsular vadinin ovaya açıldığı yerde birleşerek tek kol haline gelir. Su boylarında sıralanan Söğüt ve kavak ağaçları vadilerin hayat damarları gibidirler. (Resim 2).

Çevre bütünü içerisindeki yeri ve ilişkileri, yaşam tarzı, doğal vistaları, eski yaşamından kalan kültür ürünleri ile Manastır vadisi başlı başına bir değerdir. Buna bağlı olarak bu mirasın çeşitli yönlerden araştırılması ve değerlendirme olanaklarının neler olabileceğine çalışılmıştır.

2.1. KONUM

Manastır vadisi Güzelyurt yerleşmesinin Güney-Güneydoğu bölgesindedir. Vadinin kullanılan bugünkü giriş ucu yerleşme merkezinden (Çarşı meydanı) kuş uçuşu 2-2,5 km mesafededir. Köy içinden geçen mevcut yolu kullanarak

Resim No. 2 : Manastır vadisi girişinden genel görünüm

Manastır vadisine yaya olarak 30 dakikada ulaşılabilmektedir. (H. 12)

2.2. İNCELEME SINIRI

Manastır vadisi (Ç.1, H.9) de gösterildiği gibi sınırlandırılmıştır. A'B' hattından sonra vadinin ovaya bakan ucu iyice genişleyerek etkin vadi mekanını zayıflatmaktadır. Bununla beraber vadi tabanının hareketlenmesi, düşey hatları ağırlıklı "kaya-yamaç" morfolojisinin kopuk kopuk devam etmesi mekanı değişik algılamada etken rol oynamaktadır.

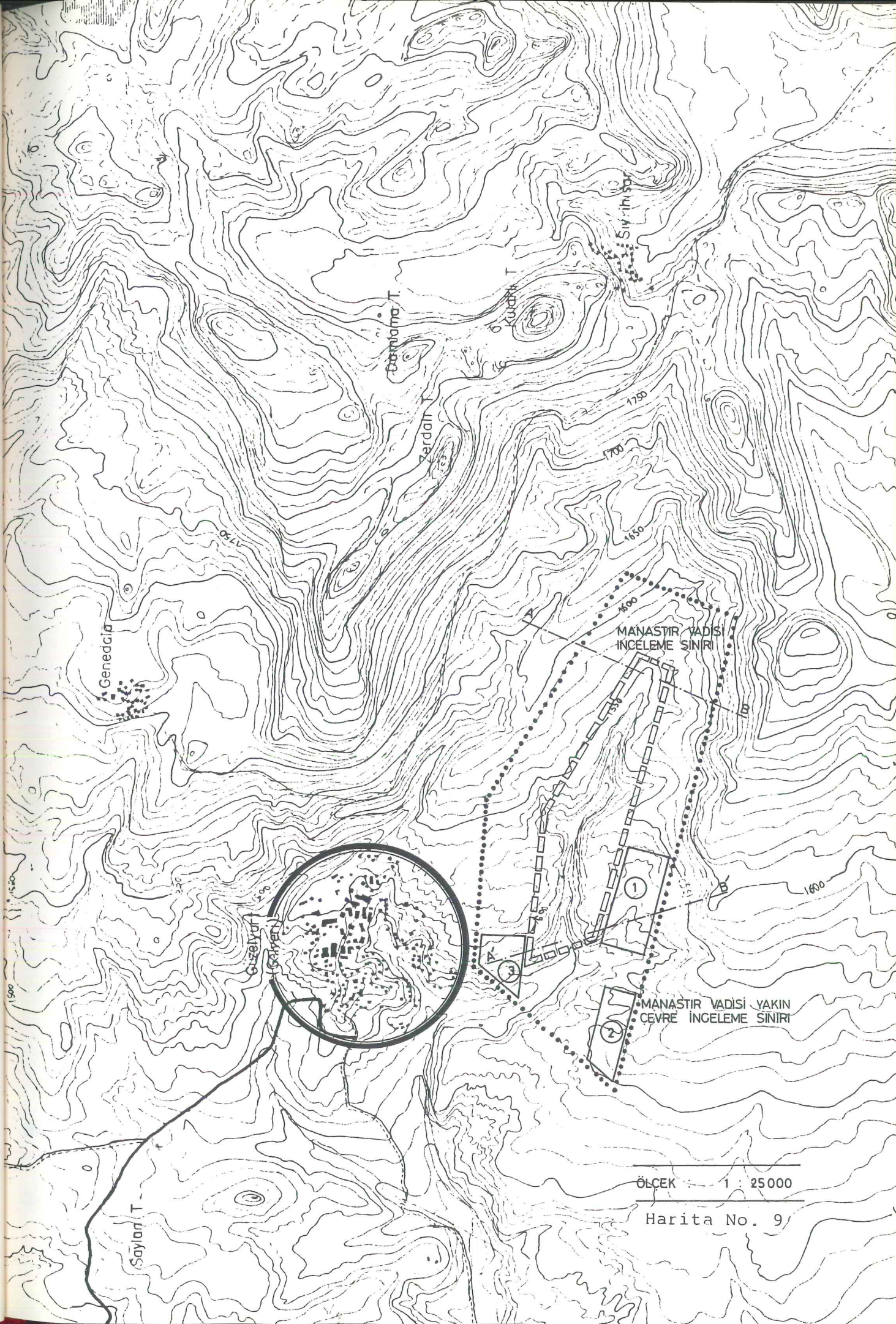
AB hattında ise vadi yamaçları birbirine yaklaşarak vadi tabanının bu hatta doğru yükselmesi ile birleşip vadinin ucunu kaparlar. Bundan sonraki yar ancak akan suya yataklık edecek kadar olup mekan etkisi vermemektedir.

2.1. ANALİZ

2.1.1. TARİHÇE

Gelveri'nin dini ve sosyal yaşamında yeri ve etkileri olan Manastır vadisin'de ilk yaşamın ne zaman ortaya çıktığı hakkında elimizde kesin bir bilgi kaynağı bulunmamaktadır.

Manastır vadisi tarihte çeşitli isimlerle anılmıştır. Bunlar "Manastır vadisi", "Manastır deresi", "Manastır geçidi", Tüngürü deresidir. Bizanslılarca "Lombiyon

ÖLÇEK 1 : 25000

Harita No. 9

MANASTIR VADİSİ İNCELEME SINIRI

Çizim No. 1

a-b den sonra vadi duvarı yüksekliği 1m
den az, mekan değeri değişiyor

a'-b' den sonra vadi çok genişlemekte ve
mekanın değeri değişiyor

manastırı" olarak isimlendirilmiştir¹.

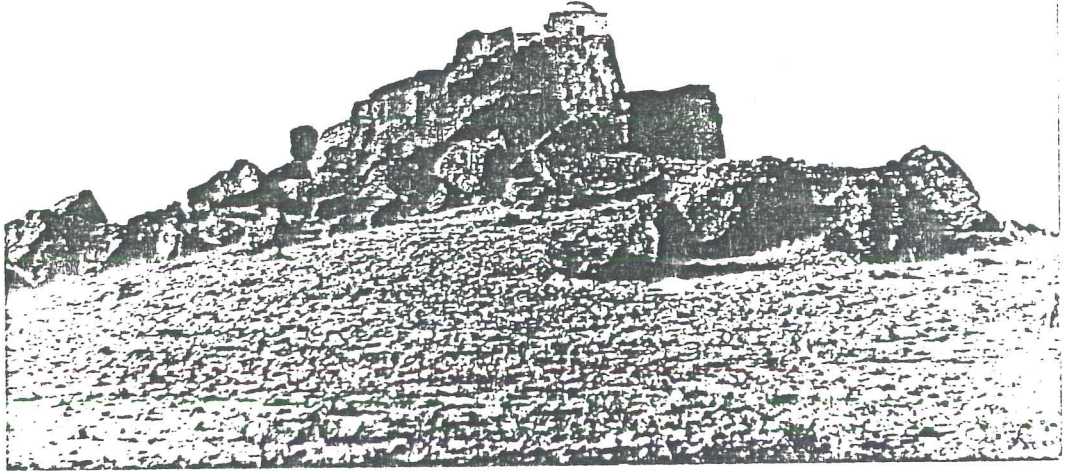
Manastır vadisi ve Gerverinin tarihlenmesinde önemli rol oynayacak buluntulara ise Manastır vadisinin karşı düzlüğünde bulunan Yüksek Kilise (Analipsis Manastırı) eteklerinde ve Manastır vadisi girişinde rastlanmaktadır. (Resim 3,4) Bunlar volkanik oluşumlardan yapılmış opsidyen ve taş aletler, keramik parçalarıdır. Analipsis manastırının eteklerinde hemen yüzeyde rastlanan keramik parçalar üzerindeki bezemeler fikir verici niteliktedir. Manastır vadisi girişindekiler ise çok ufalanmışlardır. Burada bezemeli keramik parçasına rastlanamamıştır. (Resim 5,6)

Her iki bölgede de arkeolojik araştırma ve kazı yapılması bölgenin tarihlenmesi ve kültür ürünlerinin ortaya çıkarılması bakımından önemlidir.

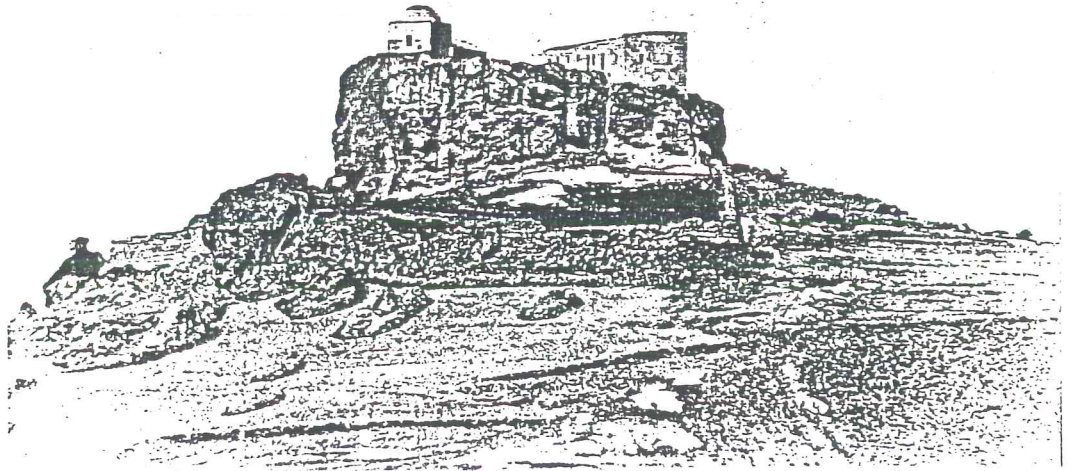
Tarihlemede ve yaşamı aydınlatmada önemli rolü olan duvar resimleri ise vadede bir iki kalıntı haricinde günümüze ulaşmamıştır. Oysa bu mekanların 3. yy. ve 4. yy.'a ait resim sanatı ile yapılmış fresklerle donatıldığı belirtilmiştir². Köyün orta yaş ve yaşlılarıda bu resimlerin varlığını hatırlamakta ve yıkılmış olan bazı şapel ve kiliselerin yerlerini göstermektedirler.

1. Akakiadis, S. 52

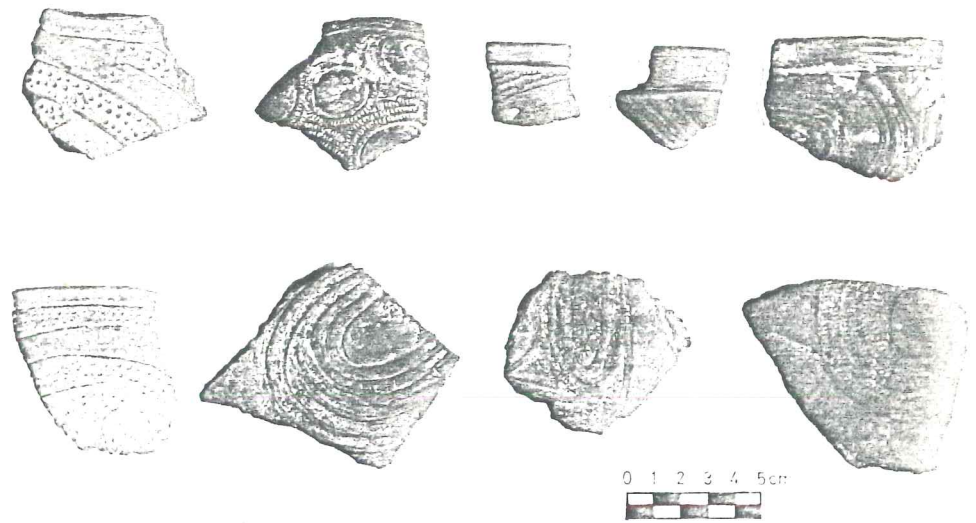
2. İbid. S. 54

Resim No. 3 : Analipsis tepesi

Resim No. 4 Analipsis tepesi

Resim No. 5

Resim No. 6

Vadide bulunan kilise ve şapel kalıntılarının büyük bir çoğunluğunun hangi azize ait olduğu bilinmemektedir. Bazıları Andriadis tarafından tarif edilmiş ise de restorasyon gördüğü belirtilen bu kiliselerin yerleri tarif yetersizliğinden dolayı tam olarak saptanamamıştır¹. İsimleri verilen kilise ve şapeller şunlardır.

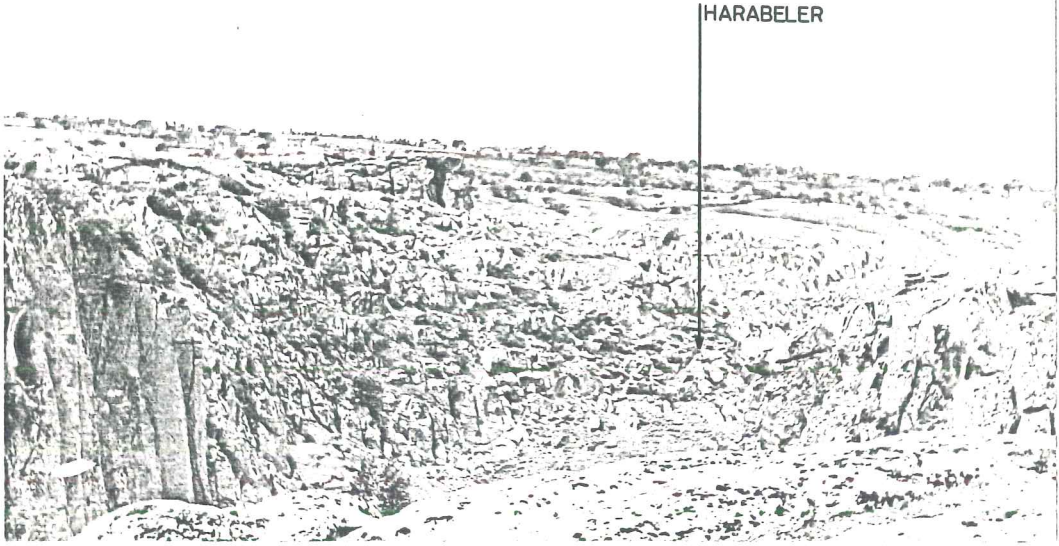
Güneyde Manastır Panagia'sı bugünkü ismi "Kömürlü Kilise"dir. Burda "Sıtma gölü" ayazması bulunmaktadır². Kilisenin alt kısmında (vadi tabanında) vadinin içine doğru kiliseden yaklaşık 80 m mesafede köylülerce Sıtma gölü olarak bilinen bir su birikintisi vardır. Toprağın üzerinde toplanan bu su çok durgundur. Fakat suyuda tüklenmemektedir.

Güneyde Aziz Hristotomos, Aziz Yani, Aya Marina kiliselerinin bulunduğu söylenmektedir³. Bu kiliselerin yerini saptamak oldukça güçtür. Güney yamacının bazı bölümlerinin vadi içine akmasıyla birtakım kiliseler yer altında kalmıştır. (Resim 7) Burda kalıntılara rastlanmakta ise de çok parçalanmış olmalarından dolayı bunları belirlemek çok güçtür.

1. Petropoulos ve Andriadis, S. 73

2. İbid. S. 72

3. İbid. S. 73

Resim No. 7

Kuzeyde Aziz Eftim. İç mekanda anlatılan tepede yuvarlak içinde dört kollu bir haç ve bunun kararmış olmasıdır¹. Bugün "Kalburlu Kilise" olarak bilinen kilisenin 50 m doğusunda bu tarife uyan bir kilise vardır (Bkz. S. (C.13, R.9 ve 12,13)).

Güney batıda eski bağlarda Aya Konstantin kilisesi². Bu bölgeye Halasion kayalıklarında denmektedir³. Fakat bu kiliseye rastlanamamıştır.

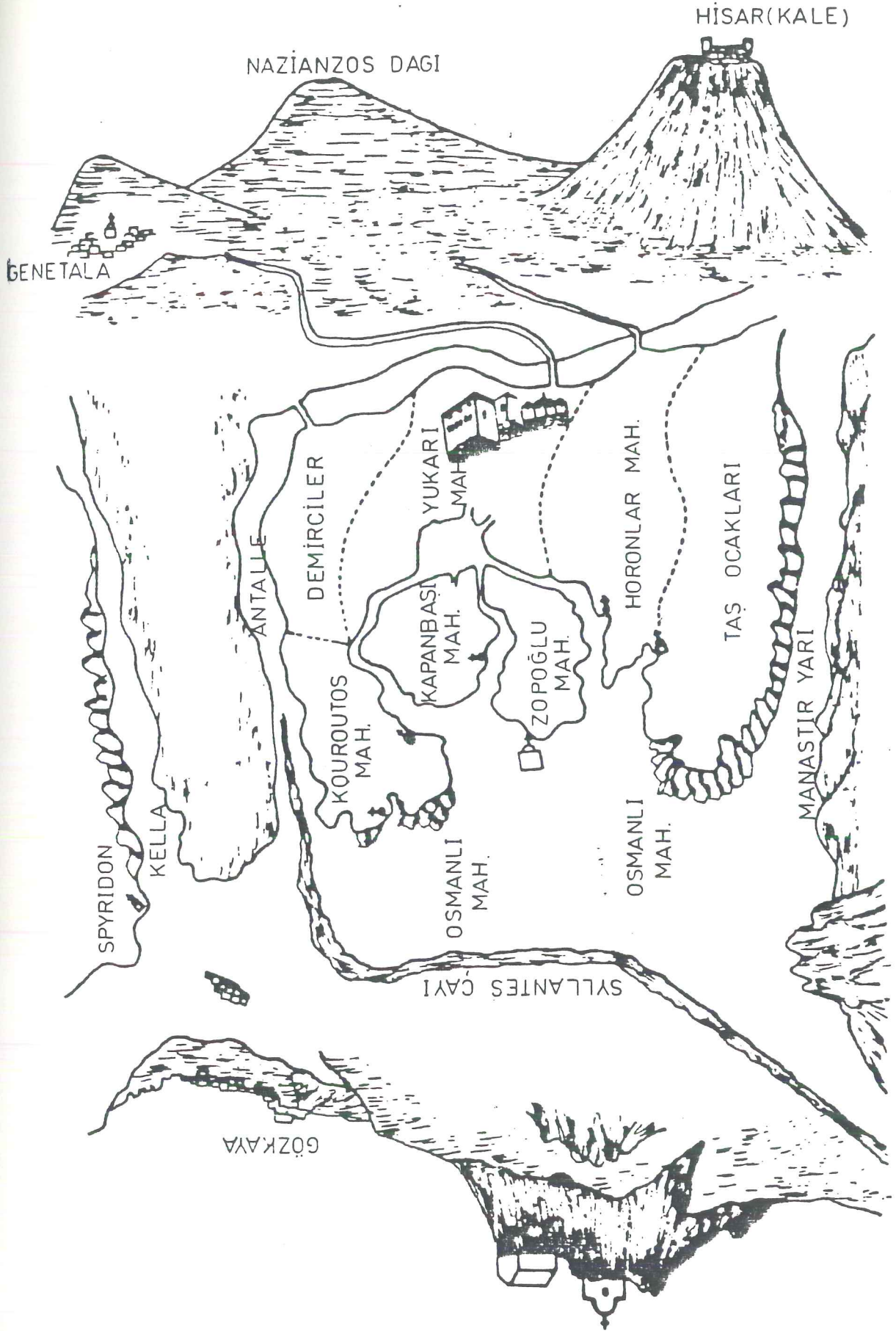
Güney doğuda "Tüngürü Panagia"sı⁴. Andriadis'in burada yapılan törenle ilgili anlattığı bilgilere göre bura-

1. Petropoulos ve Andriadis, S. 74

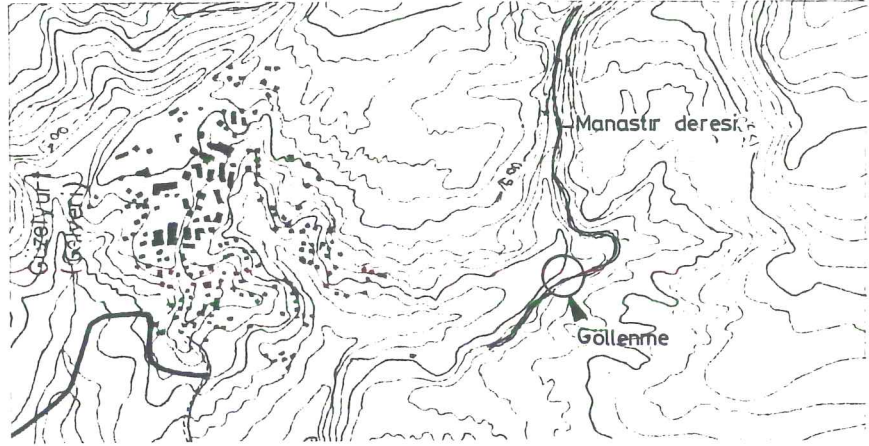
2. İbid,

3. Akakiadis, Haritası

4. İbid, S. 136

sının eski bağların alt kısmında kalan göllenme bölgesi olmalıdır. Bugünde burası köy çocuklarının serinlemek için girdikleri dere üstündeki bir göllenme bölgesidir (Çizim 2)

Çizim No. 2

Bu tören esnasında halk bahsi geçen yerde toplanır. Papaz hacı dereye attıktan sonra Türk ve Hristiyan gençleri suya atlayarak hacı çıkarırlar. Haçı çıkarana çeşitli hediyeler verilir. Buna benzer bir törenin Sivrihisarda da yapıldığı söylenmektedir. Bu tören vaftis yenileme yerine geçmektedir. Sudan çıkan haç ile de papaz halkı takdis etmektedir. Günü ve zamanı belirtilmeyen bu törenin suya girme işleminden dolayı yaz aylarında yapılmış olması daha kuvvetli bir ihtimaldir.

Bu türdeki dini ve sosyal olaylar tüm çevrede yapılmaktadır. Zaman zaman köy halkları bir bölgeye giderek törenleri birlikte kutlamaktadırlar. Köyün çeşitli bölgelerinde yapılan bu törenlerin bir kısmıda Manastır vadisi ve çevresinde yapılır. Vadide yapılan tarihleri belirlenmiş yortu, paskalya ve eğlence günleri şunlardır.

20 Ocak Aziz Eftim. Gurbette olanlardan mektup gelmesi için bu kiliseye gidilir ve dua edilir¹.

27 Ocak Aziz Hiristomos. Gurbetçilerin ve çocukların koruyucusu olan azizdir. Manastır deresinde diz çöke-
rek dua edilir. Yağ tüccarlarıda damacanelerle yağ gönderirler².

Paskalyanın ilk cuması Manastır Pangiası günü. Burada bulunan ayazma suyunun amalara ve göz hastalıklarına iyi geldiği söylenmektedir³.

Aziz Yorgi. Müslümanlar içinde Hidrellez günüdür. Müslüman ve hristiyanlar beraber kutlar⁴. Bu kutlamaların "Tahtakale" denilen yerde yapıldığı söylenmektedir⁵. Bu bölgenin neresi olduğu hakkında bilgi yoktur. Hidrellez bugün Manastır vadisinin geniş düzlüğünde kutlanmaktadır. "Tahtakale" de bu bölgede bir mevki olsa gerek. Bu kutlamalarda kurban kesilmektedir⁶.

8 Eylül Meryem Ananın doğum günüydü. Tüngürü Panagia'sında toplanılır. Sivrihisardan ziyaretçiler papazlarıyla birlikte gelirler ve hep birlikte ayin yapılır.

1. Petropoulos ve Andriadis S, 139.

2. İbid, S. 144

3. İbid. S. 160

4. İbid.

5. İbid. S. 161

6. İbid.

Ayin bittikten sonra eski bařlarda çeşitli eğlenceler dzenlenir¹.

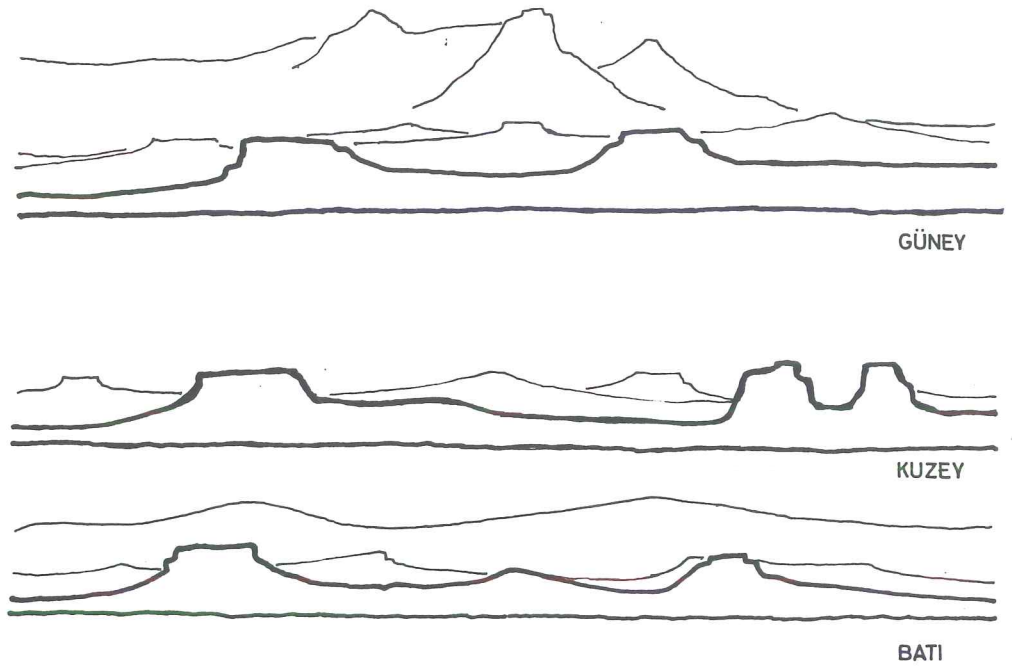
Bu yortu, paskalya ve eğlenceler çeşitli günlerde Gelveri yerleşmesinde de yapılmaktadır. Tarihleriyle Petropoulos, Andriadis ve Akakiadis tarafından belirtilmişlerdir. Vadinin Gelveri ile çok daha sıkı ilişkiler içinde bulunduğu sözü edilen yortu ve paskalyalardan anlaşılmaktadır. evre kyleride burası ile ilişkide iselerde Gelveri'ye daha çok mal olmuş görünümdedir. Manastır Vadi si Gelverililerin o günlerde dini inançlarını sürdürdükleri aynı zamanda da mesire yeri olarak kullandıkları doğa parçasıdır.

Sosyal yaşamıyla da Gelveri ile bir bütündür ve bu yaşamını 1924 yılına kadar sürdürmüştür. Bugün ise sadece bazı geleneklerin sürdürüldüğü bir vadi olarak kullanılmaktadır.

2.1.2. JEOLojİK YAPI VE TOPOGRAFYA

Jeolojik olaylar iklim, su ve rüzgar gibi etkenlerle yoęrulan bölgemizdeki arazi morfolojisi aşağıdaki gibidir.

1. Petropoulos ve Andriadis S. 74

Çizim No. 3

Üç görünümde de görüldüğü gibi ortak nokta tabanın aynı özelliği göstermesidir. Taban çevre yükseltilerinin çevirmesiyle çanak görünümündedir. Çanağın tabanı dik yamaçlı kaya masifleri ve yumuşak kaviteli tepeciklerle daha küçük çanaklara bölünmüştür. Çevre yükseltileri dört yönde aynı görünümde ve nitelikte değildir. Güney batı Melendizleri masifi volkanik konilerdir. Diğer yükseltiler tüf ve bazaltlı tabanın özelliğini taşıyan fakat daha yüksek yumuşak çizgili sıralardır. Bunların arasında Acı göl krateri gibi Maor püskürükler vardır¹. Tabandaki

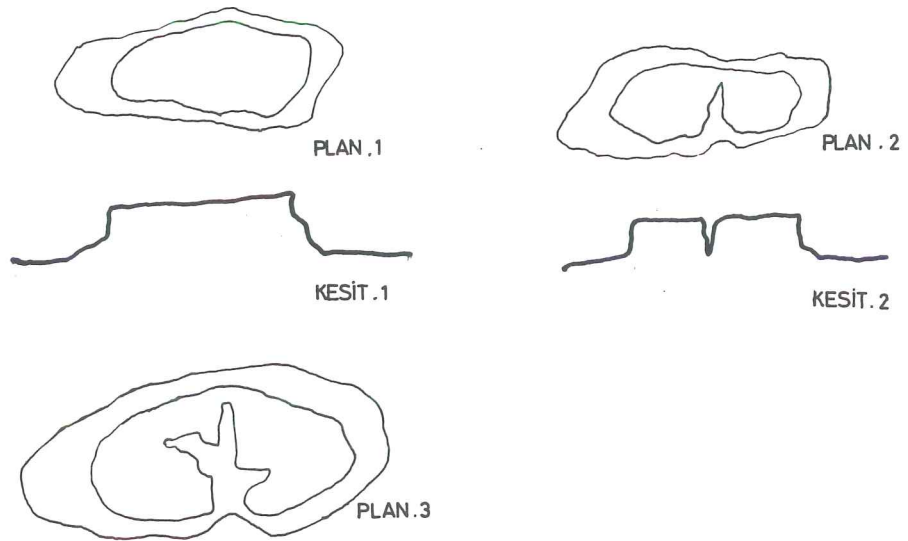
1. Ketin, Türkiye Jeolojisine Genel bir bakış, S. 450

pembe tüfler, silme tüfü olarak adlandırılır ve Güzelyurt yakınlarında Gelveri İgnimbritinin bir alt tabakasını oluştururlar¹. Yalnız Gelveri ignimbritini ile silme tüfleri arasında Gelveri lavı vardır. Bunlar 10-15 m kalınlığındadır². Morfolojik karakteri tanımlamak için özellik gösteren oluşumlar aşağıda sıralanmıştır.

. Yumuşak kaviteli tepecikler.

Genellikle üzerleri toprak veya ufalanmış kaya parçaları ve toprakla kaplıdır. Alttaki kaya kitlesi dik yamaçlı kaya masifleri gibi dışarı çıkmamıştır. Bazı yerlerde tepe noktasında kayalık kısım azda olsa kendini belli etmektedir.

. Dik yamaçlı kaya masifleri

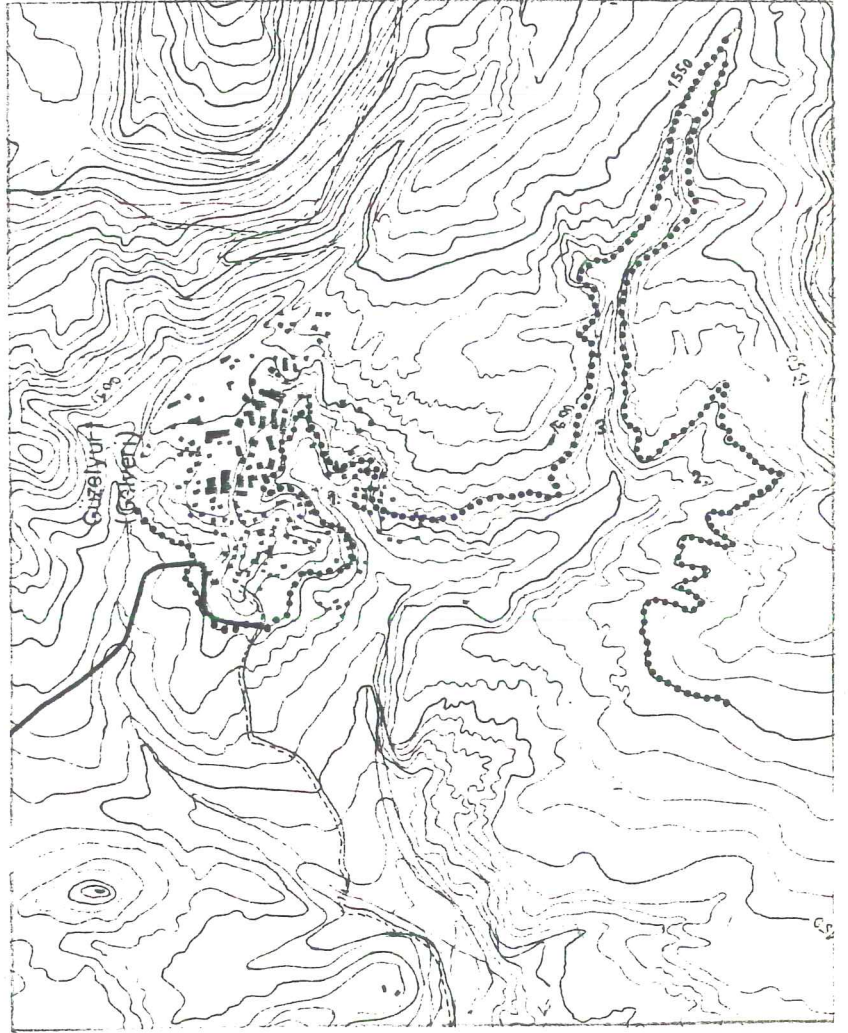

Çizim No. 4

1. Ketin, Türkiye Jeolojisine Genel bir bakış, S. 443.

2. İbid.

Bu yükseltilerin tabanları çeşitli genişliklerdedir. Manastır yarının bulunduğu masif en büyüklerindendir. Bazı masiflerde ise yarlar oluşmuştur (Çizim 4). Yarların içinde ise yer yer peri bacası gibi çeşitli oluşumlara rastlanmaktadır.

Harita No. 11

Vadi en geniş boyutlarıyla (Çizim 10) de görüldüğü gibidir. Güzelyurt yerleşmesinin bulunduğu tepe ile eski bağların bulunduğu tepe vadinin ovaya bakan açık ağzını meydana getirmektedir. Bu büyük vadi üç kola ayrılmaktadır.

1. Güzelyurt yerleşmesinin bulunduğu yar
2. Eski bağların kuzeyinde kalan ve belirgin bir eğimle inen değişik morfolojideki yar
3. Manastır yarı

Ayrıca eski bağların bulunduğu Halasion Kayaları ile Manastır vadisinin Güzelyurt'a ulaşan kuzey duvarının önünde kalan düzlükle sınırlanan; vadi içinde vadi görünümündeki manastır deresinin aktığı bir yar vardır. Bu vadinin yamaçları dik kaya yamaçlı değildir. Toprak örtüsü diğer kısımlara göre daha fazladır.

Kayaların jeolojik özellikleri

. yüzeyde bulunan örneklerle göre cinsleri ve dağılımları Çizim 5

. Düşey ekseninde çok sık liner çatlaklar
(Resim 48).

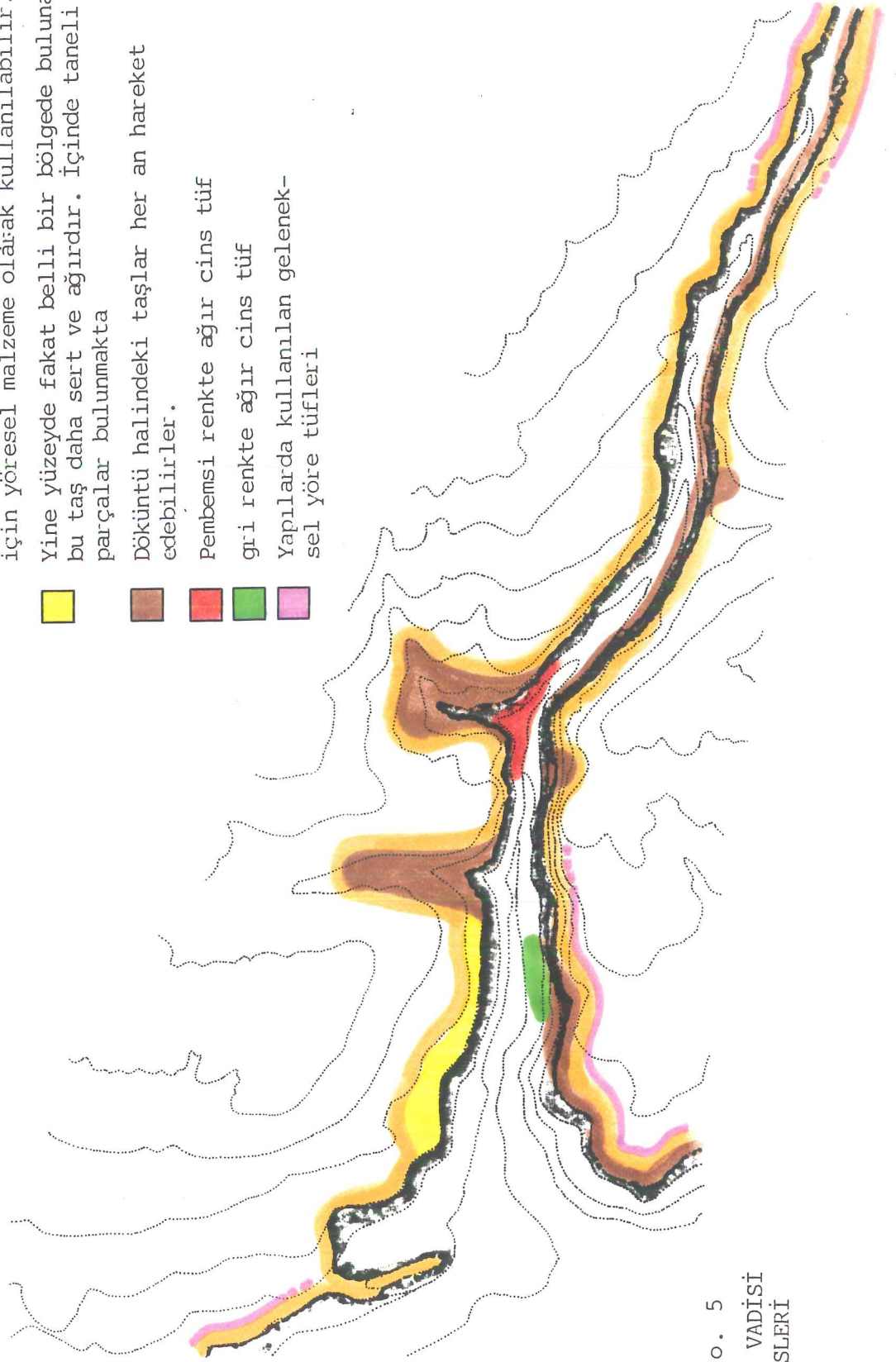
. Yatay ekseninde bölgesel yataylıklar
(Resim 57).

- . Kayalık yüzeylerde yılda 1 cm lik aşınma¹.
- . Kolay oyulabilir, oyulduktan sonra sertleşir.
- . Bünyesine kolay su emer ve yumuşar
- . Görünen kayalar pleistosen devir başında püsküren bazaltlı lavların kül ve tüf tabakasını sıkıştırmasıyla sertleşen pembe tüflerdir².

1. Yavuz, S. 114

2. Göreme Tarihi..., S. 10

- Tüf: Ponza taşına benzeyen gözenekli bu kitle, bütün üst yüzeyi kaplamakta iri agrega haline getirilebilirse ısı yalıtımı için yöresel malzeme olarak kullanılabilir.
- Yine yüzeyde fakat belli bir bölgede bulunan bu taş daha sert ve ağırdır. İçinde taneli parçalar bulunmakta
- Döküntü halindeki taşlar her an hareket edebilirler.
- Pembemsi renkte ağır cins tüf
- Gri renkte ağır cins tüf
- Yapılarda kullanılan geleneksel yöre tüfleri

Çizim No. 5
MANASTIR VADİSİ
KAYA CİNSLERİ

2.1.3. İKLİM

Güzelyurt ve çevresinde yayla iklimi hakimdir mevsimler ve gece gündüz arasında ısı farklılıkları fazladır¹. Manastır vadisinde aynı özellikleri göstermektedir. Bölgedeki istatistikî değerler şöyledir².

Yaz max : 32°C

Yaz min : 2°C

Kış max : 20°C

Kış min : -22°C

Yağmur niceliği (mm) : 361

Nemlilik Ocak %75, Temmuz %44 dür³. Hakim rüzgar Kuzey ve Kuzey batıdır. Kısa süreli ve etkili rüzgarlar Güney batı ve Güney doğudan eser.

2.1.4. SU

Çok miktarda su kaynağı varsada bunlar debi bakımından önemsizdirler. Manastır deresi bile Temmuz ayında bir iki bölge hariç kurumaktadır. Vadi girişindeki çeşme ise suyunu kaybetmemektedir. Fakat bu çeşmeninde suyu yazın azalmaktadır (Çizim 8) (Resim 41'de çeşmenin yeri).

1. Darkot, S. 356.

2. Göreme tarihi..., S. 16

3. İbid.

Çizim No. 7
MANASTIR VADİSİ
SU KAYNAKLARI

* Topoğrafya ve jeolojik yapı nedeniyle su yerin altına sızıyor

2- Yer altında birikme su. Yazın sonunda kurumaya yüz tutmaktadır.

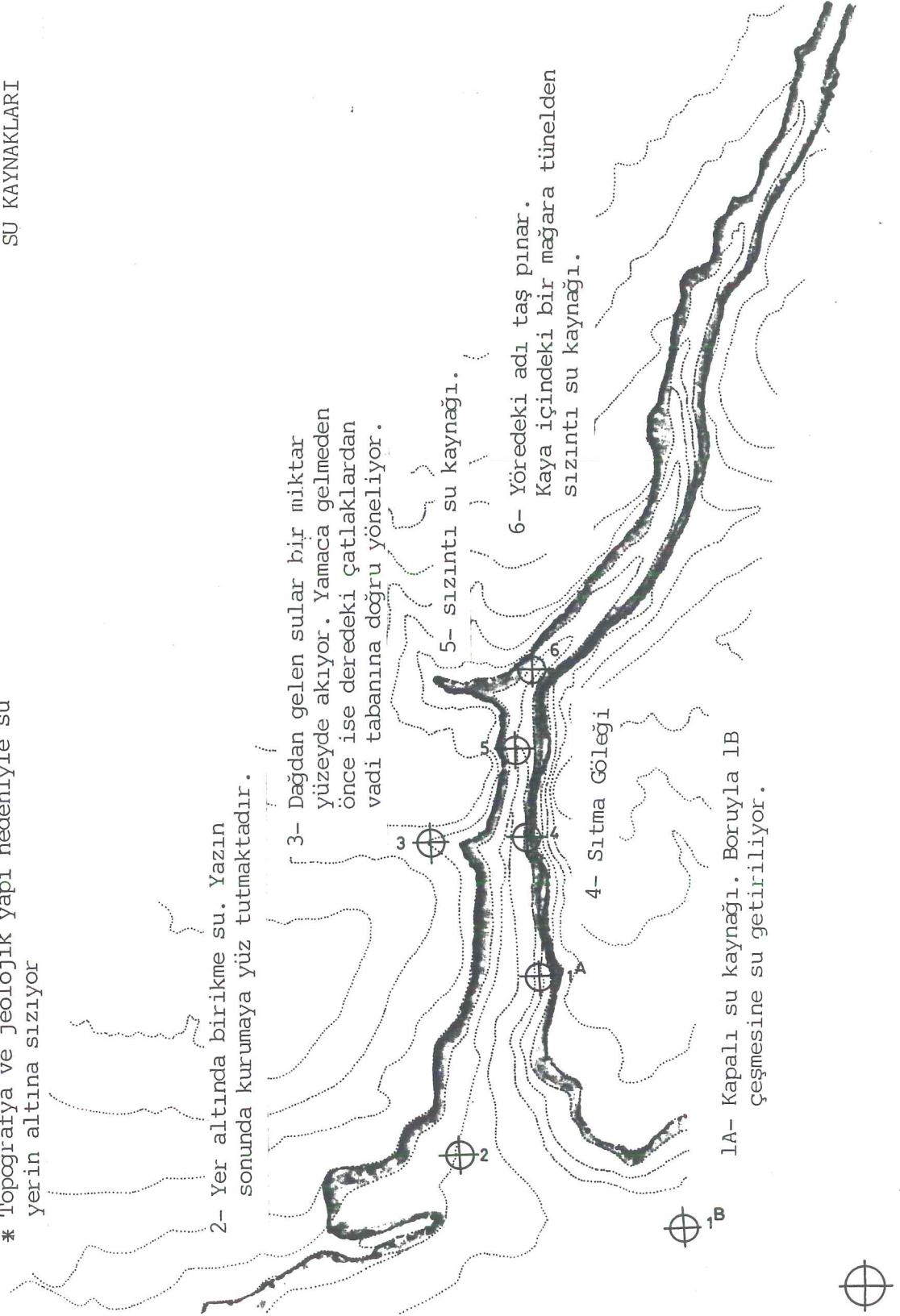
3- Dağdan gelen sular bir miktar yüzeyde akıyor. Yamaca gelmeden önce ise deredeki çatlaklardan vadi tabanına doğru yöneliyor.

5- sızıntı su kaynağı.

6- Yöredeki adı taş pınar.
Kaya içindeki bir mağara tünelden sızıntı su kaynağı.

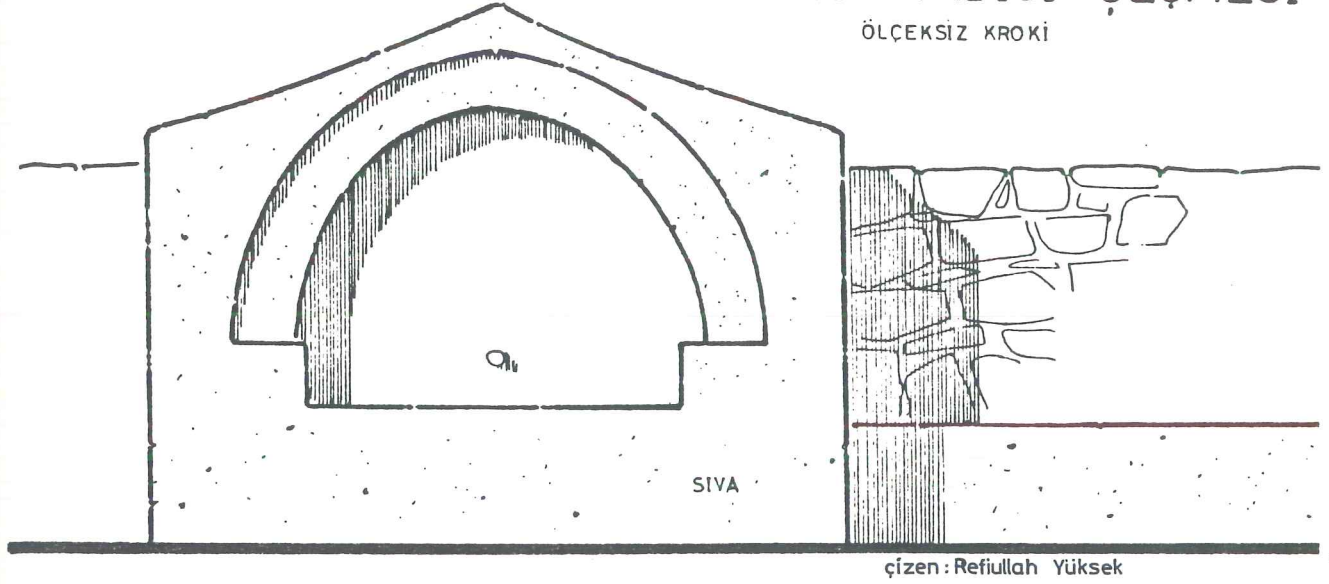
4- Sıtma Gölüğü

1A- Kapalı su kaynağı. Boruyla 1B çeşmesine su getiriliyor.

MANASTIR VADİSİ ÇEŞMESİ

ÖLÇEKSİZ KROKİ

Çizim No. 8

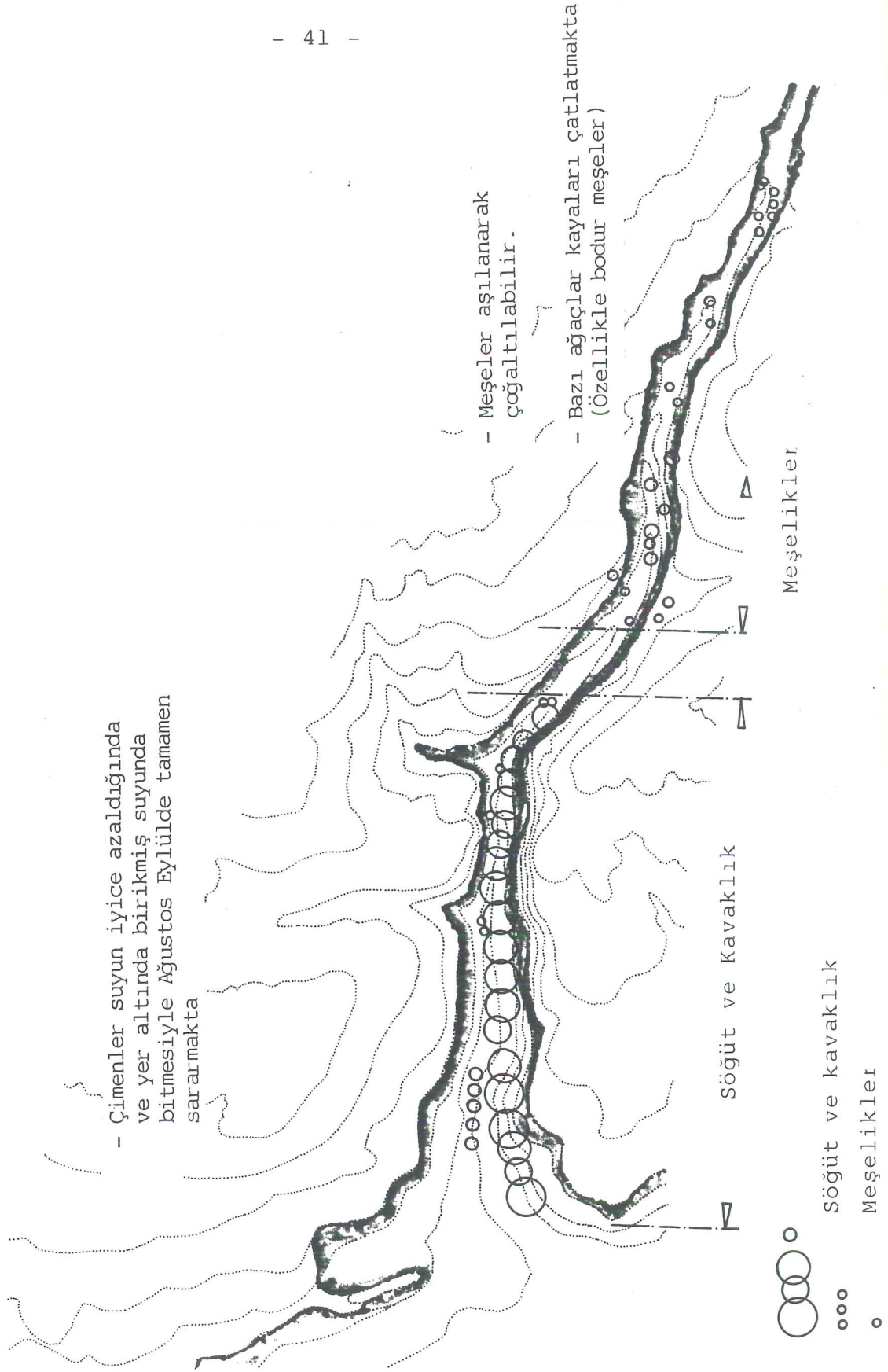
2.1.5. FLORA VE FAUNA

Manastir vadisi bitki örtüsü bakımından çevreye uyum göstermektedir. Fakat çevrede hiç rastlanmayan bir özelliği ilede diğer bölgelerden ayrılmaktadır (Resim 41). de gösterilen bölgede çok sık dokuda yeşil çim örtü bulunmaktadır. Bu örtü yazın Ağustos sıcakları ve yer altındaki sızıntı suların azalmasıyla sararmakta ve yeşil örtü etkisini kaybederek çevre ile aynı görünümü almaktadır. Yeşil bölgenin haricinde kalan yerler ise çevrenin genel karakterine uygun florayı göstermektedir. Arazi çalışmasıyla elde edilen genel flora listesi 1970 yı-

Çizim No. 9

MANASTIR VADİSİ
AĞAÇLAR BİTKİ ÖRTÜSÜ VE
İNCELENMELERİ:

- 41 -

linda hazırlanmıştır¹.

Familya	Cins ve Tür	Mahalli adı	
		Türkçe	İngilizce
Liliaceae	Asphodeline	Çiğir otu	Yellow asphodel
Liliaceae	Muscari	Karabas	Grape Hyacinth
Santalaceae	Thesium	-	-
Caryophyllaceae	Silene chlorae-folia	Nakil	Pink
Ranunculaceae	Nigella segetalis	Çörek Otu	Low-in-a-mist
Cruciferae	Alyssum	-	-
Berberidaceae	Berberis crataegina	Kadın tuzluğu	Barberry
Leguminosae	Astragalus microcephalus	Geven	Milk vetch
Leguminosae	Genista	Katırtırnağı	Sweet-broom
Polygonaceae	Rumex	Ravend	Dock
Euphorbiaceae	Euphorbia tinctoria	Sütleşen	Spurge
Guttiferae	Hypericum hyssopifolium	Binbirdelik otu	St. John's Wort
Umbelliferae	Ehniophora anatolica	-	-
Umbelliferae	Ferula	Çeytan teresi	Giant fennel
Umbelliferae	Eryngium campestre	-	Eryngo
Plumbaginaceae	Acanthalimon venustum	Kar Dikeni	-
Plumbaginaceae	Anchusa	Sığirdilli	Alkanat
Plumbaginaceae	Alkanna	Havaciva otu	Dyers Alkanet
Labiatae	Anosma	-	-
Labiatae	Teucrium polium	Pelin	Germander
Labiatae	Thymus	Kekik	Thyme
Scrophulariaceae	Veronica	-	Speedwell
Scrophulariaceae	Verbascum cherathulium	Sümkuyruğu	Mullein
Globulariaceae	Globularia	Küreçikçi	Globularia
Dispaceae	Scabiosa veronica	Selvan Otu	Scabious
Compositae	Helycrysum plicatum	Altun çiçeği	Everlasting
Compositae	Crepis	Hindibağ	Pink Hawksbeard

Tablo 1

Listede gösterilen genel floranın haricinde rastlanan bitki türleri ise şöyledir.

- . Bodur Meşelikler
- . Manastır deresi boyunda söğüt ve kavak ağaçları
- . Çeşitli dağ çiçekleri
- . Mayıs ayında belirli bölgelerde açan menekşe ocakları
- . Çim örtüsü içerisinde muhtelif otlar

Bölgenin faunası ise aşağıdaki gibidir².

1. Göreme Tarihi....., S. 11

2. İbid.

	Bilimsel adı	Mahalli adı Türkçe İngilizce	
FISH (At Kızılırmak) (BALIKLAR)	Silurus glanis Cyprinus	Yayın Sazan Mahalli balık cinsleri	Sheat fish Carp Other local fish species
REPTILES (SÜRÜNGENLER)	Testudo graeca Lucerta viridis	Kaplumbağa Kertenkele	Tortoise Lizard
BIRDS (KUŞLAR)	Alectoris graeca Coturnix coturnix Columba Livia Falco Sp.	Keklik Bildircin Güvercin Doğan	Rock partridge Quail Pigeon Falcon
MAMMALS (MEMELİLER)	Canis lupus Vulpes vulpes Lutra lutra Meles meles Martes foina Lepus europaeus	Kurt Tilki Su İri Porsuk Sansar Tavşan	Wolf Fox Otter Badger Beech Marten Brown Hare

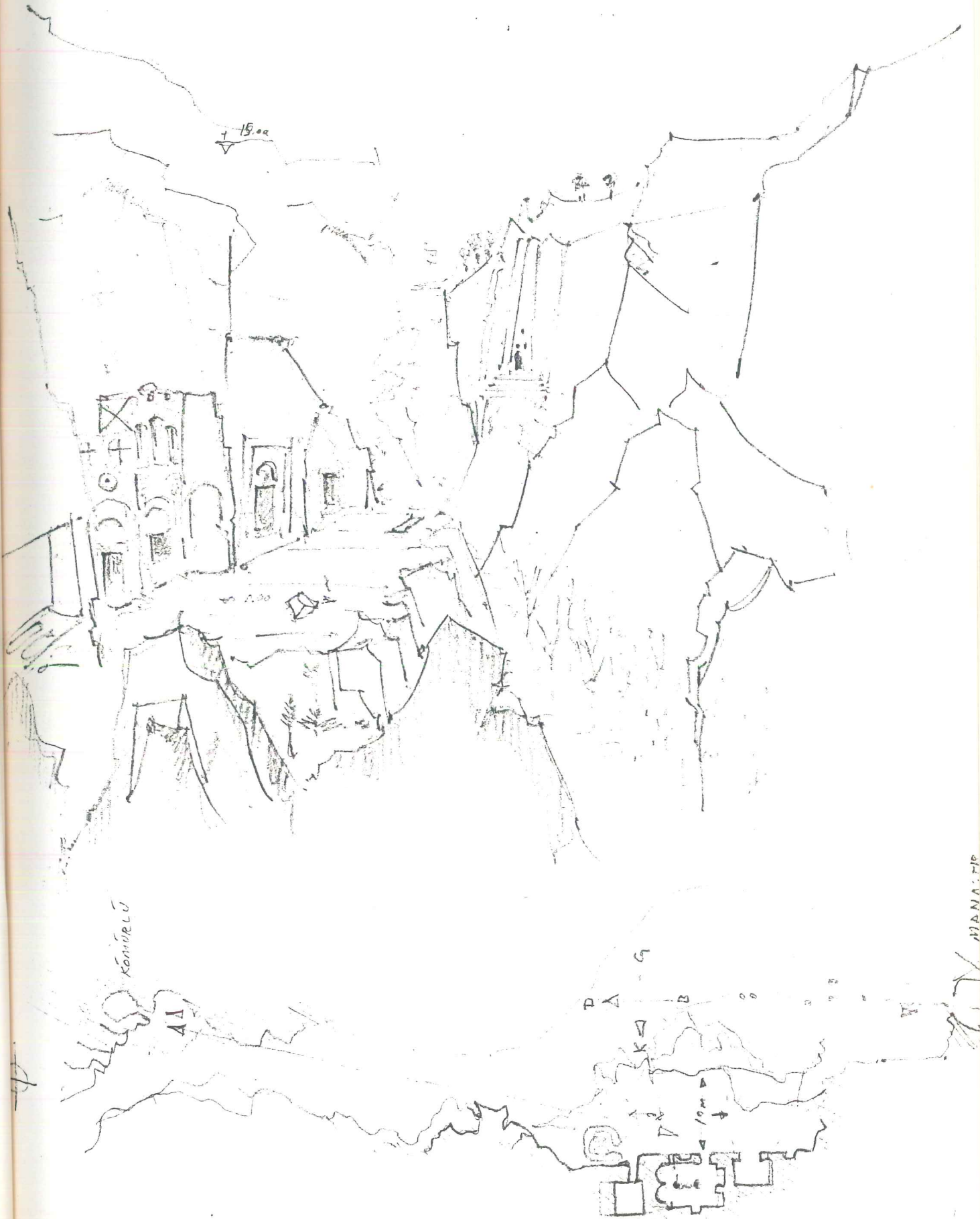
Tablo 2

Bu listede görülen fauna Manastır vadisinde çok daha zengindir. Çok çeşitli kuşların varlığı Manastır vadisine değer katmaktadır. Köy halkından alınan bilgiye göre vadi kuş cinsi ve miktarı bakımından çok zengin iken son yıllarda kuş cinsinde azalma olduğuudur. Dikkati çeken diğer bir nokta vadi güvercin bulunmayışıdır. Köy içinde güvercin beslenmesi, tarlaların vadiye uzak oluşu güvercinlerin burada toplanmamasına neden olarak gösterilebilir.

Vadi içinde çok miktarda tarla fareside yaşamaktadır. Araziye uygun renklerinden dolayı ancak hareket halindeyken farkedilirler. Yöredeki adları "Gelenge" dir.

2.1.6. DİĞER ÇEVRESEL ÖZELLİKLER

. Vadi sınırları içinde kalan hacim jeomorfolojik özellikler, ışık, ses, bitki örtüsü nedeniyle çeşitli

vistalar vermektedir. Girişten kömürlü kiliseye kadar olan kısım oldukça geniş bir hacimdir ve yeşil çim örtü ve söğüt ağaçlarıyla kaplıdır (Çizim 10) (Resim 41).

Ağaç dizisinin bulunduğu kısım ise su ile tabiatın çok yoğun olarak yaşandığı bir bölgedir (Çizim 9).

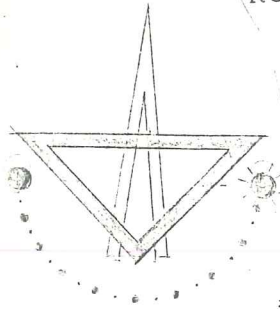
Bundan sonraki kısım ise kaya yamaçların etkin olduğu çıplak dar bir mekandır.

. Dere içerisinde oluşan kırmızı renkli yosunumsu bir çökelti meydana gelmektedir. Zaman zaman oluşan bu tortu derenin çeşitli yerlerinde görülür. Zaman zaman kaybolmaktadır.

. Çevrede ocak taşı olarak bilinen taş Manastır vadisinden çıkarılmaktadır. Yüksek ısıdan etkilenmeyen bu taş sadece bu ocakta rastlanmaktadır. Şu anda bu ocak Güzelyurt Belediyesi tarafından, kesilen taşların vadinin yapısını zedelemesi nedeniyle kapatılmıştır (Resim 8).

Resim No. 8

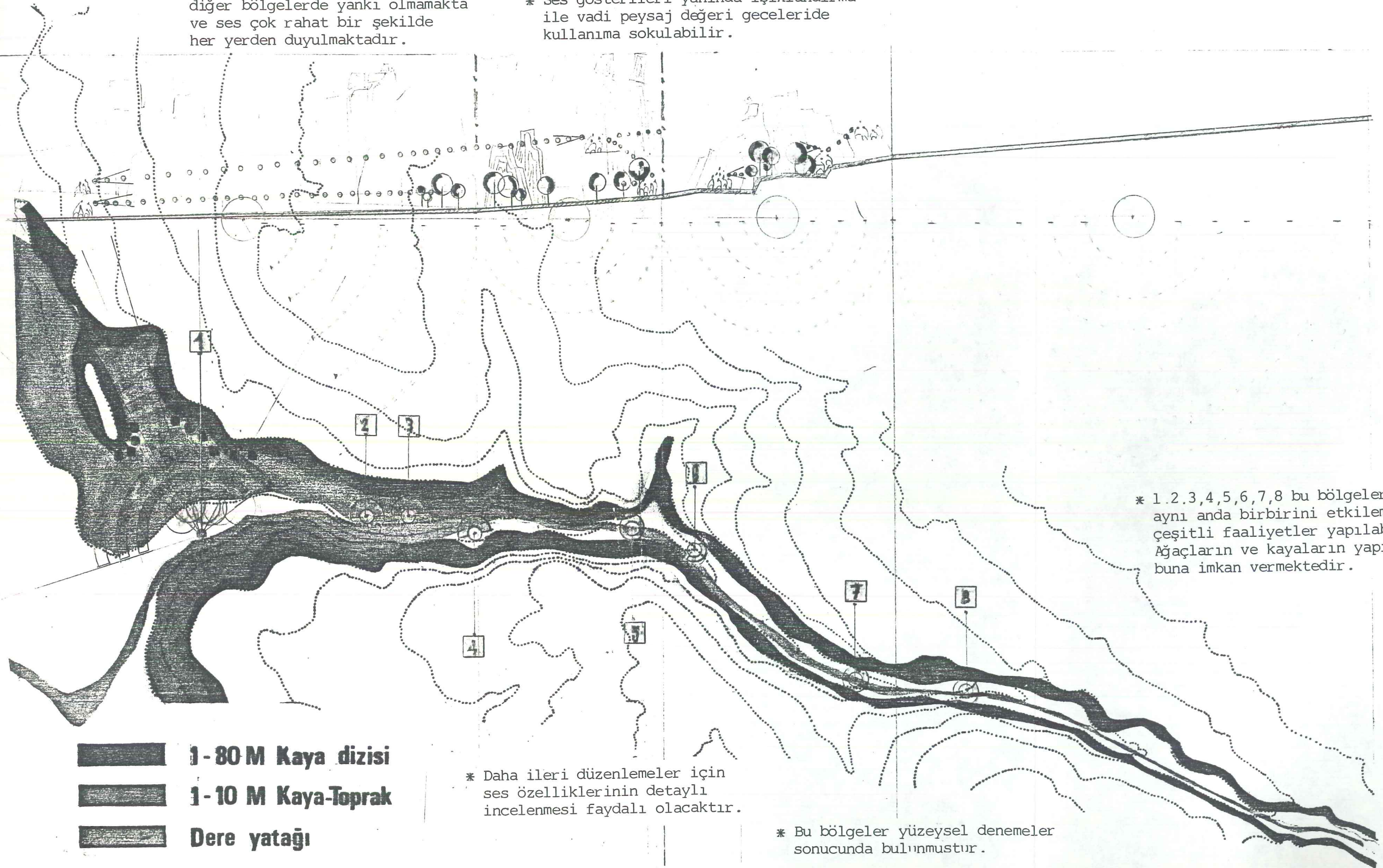
HAKİM RÜZGAR

Çizim -9

MANASTIR VADİSİ
SES ÖZELLİKLERİ

* 1. Bölge eğimi ve geniş mekanıyla doğal bir anfidir. Burada ve diğer bölgelerde yankı olmamakta ve ses çok rahat bir şekilde her yerden duyulmaktadır.

* Ses gösterileri yanında ışıklandırma ile vadi peysaj değeri geceleride kullanıma sokulabilir.

* 1.2.3,4,5,6,7,8 bu bölgelerde aynı anda birbirini etkilemeden çeşitli faaliyetler yapılabilir. Ağaçların ve kayaların yapısı buna imkan vermektedir.

* Daha ileri düzenlemeler için ses özelliklerinin detaylı incelenmesi faydalı olacaktır.

* Bu bölgeler yüzeysel denemeler sonucunda bulunmuştur.

- 1-80 M Kaya dizisi
- 1-10 M Kaya-Toprak
- Dere yatağı

. Vadi içerisinde yapay hiç bir enerji kaynağı yoktur. En yakın enerji kaynağı ise Güzelyurtun enerji kaynaklarıdır.

. Ses özelliği (Çizim 9).

2.1.7. ULAŞIM

Güzelyurt çarşı meydanından Manastır vadisine iki yolla ulaşılmaktadır. Köy içinden geçen geniş toprak yolu izleyerek yaya veya vasıtalı ulaşılabilir (Resim 8-8) Diğer güzergah ise yerleşmenin doğu kenarından vadiye dik olarak kayalık az eğimli arızalı araziden yaya olarak ulaşılmaktadır (Harita 11)

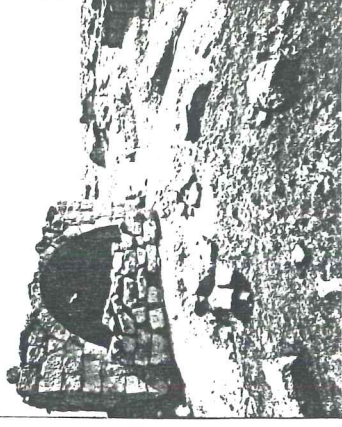
Vadi içerisindeki ulaşım ise iki bölümde inceleyebiliriz. Vadi boyunca ilerleyebilmek için oluşmuş patikaları takip edebiliriz. Fakat bu patikalardan kilise ve şapellere ulaşmak bazen oldukça güçtür. Yıkılmış kayalar, eğimli ve kaygan arazi bu mekanlara ulaşımı güçleştirmektedir. Bu engellerle ilgili incelemeleri (Çizim 12). de şematik olarak izleyebiliriz.

2.1.8. YAPILANMA

Vadinin büyük bir kesimi manastır yaşamının gereği olan kilise, şapel, ibadetler için toplantı salonları, yemekhaneler vb. fonksiyonları içermektedir.

Çizim No. 12

MANASTIR VADİSİ GİRİŞLERİ
VE OTOPARK İMKANLARININ
İNCELENMESİ:

Y.2 Y2-yolun bir kısmı yapılmış geri kalanı tamamlanabilir

Y6- Hizmete sokmak için çok
müdahale gerekli araç inemez.

0.1. Otopark için çok müsait düzlem
çok az müdahale ile otopark
haline gelir.

OTOPARK

Y4- Yöredeki adı Kızlar yolğıdır.
Vadi içine iner. Gurup halinde
inilmesine uygun değildir.

Y5- Arazinin yapısından dolayı engebelidir.
Araziyi tepeden görmek için sportif
yürüyüşler yapılabilir.

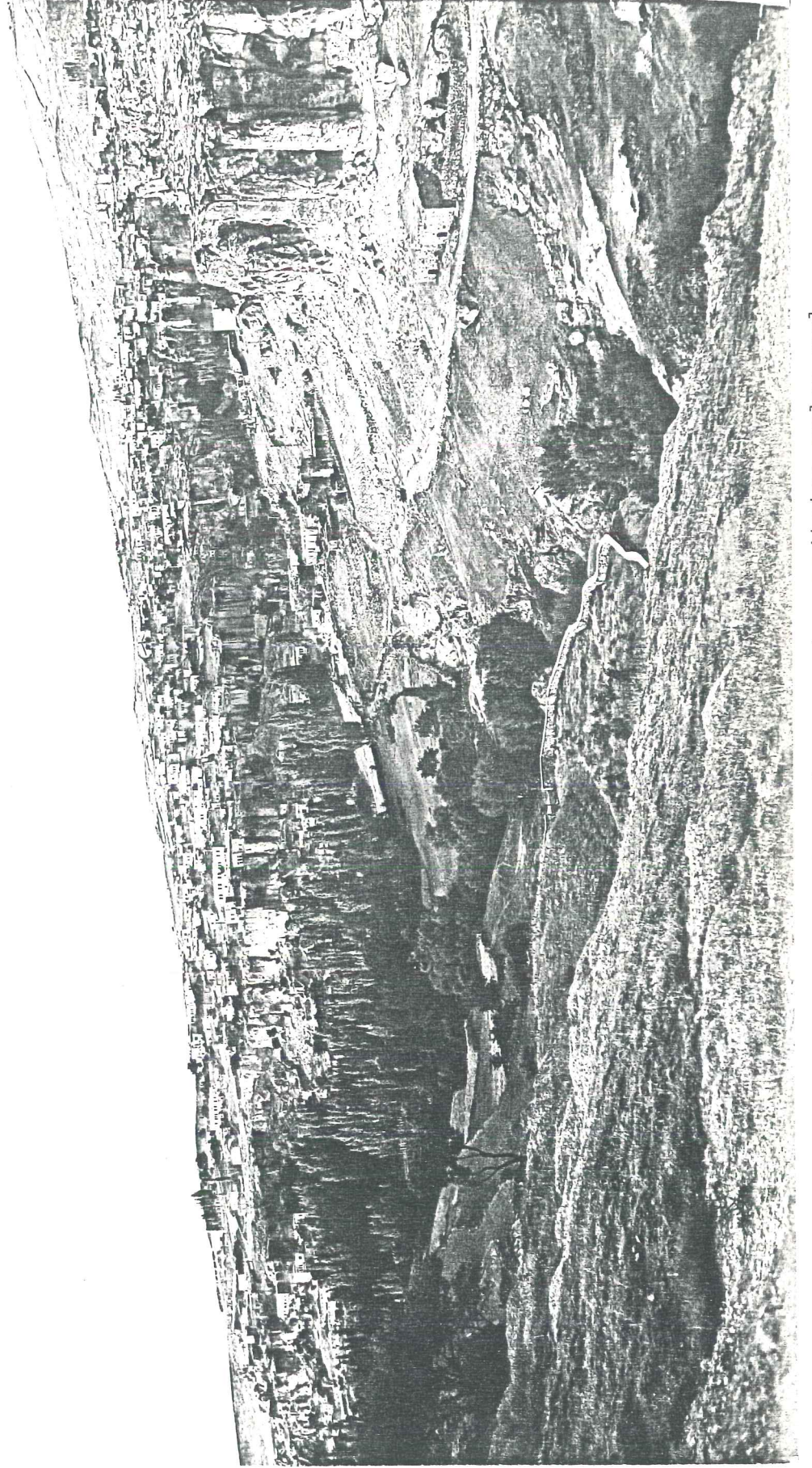
Y7- Ulaşım için yol yapılması gerek
Bu nedenle Y1 yolu kullanılması
uygundur.

Y1- Geliş yolunun sadece temizliğinin
yapılması yeterli,

Y3-yol üzerindeki taşların temizlenmesi
Daha önce yol tamir işleri görmüş.

Mekan.1

Y.8 Y8- iniş çıkış yapılabilio

Resim No.8.8: Yerleşmeden manastır vadisine gelen yol

ÖLÇEK 1 : 25 000

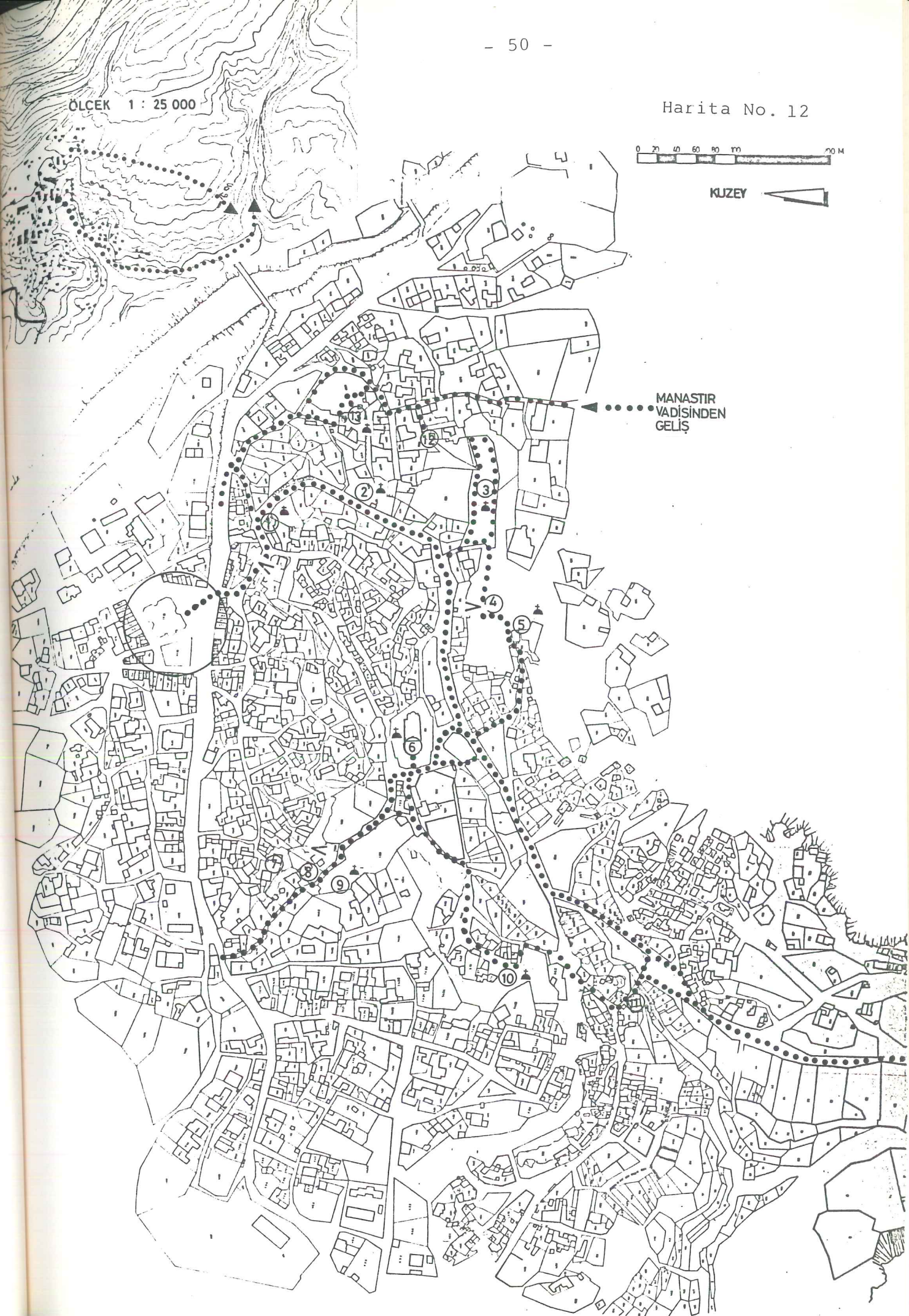
Harita No. 12

0 20 40 60 80 100 M

KUZEY

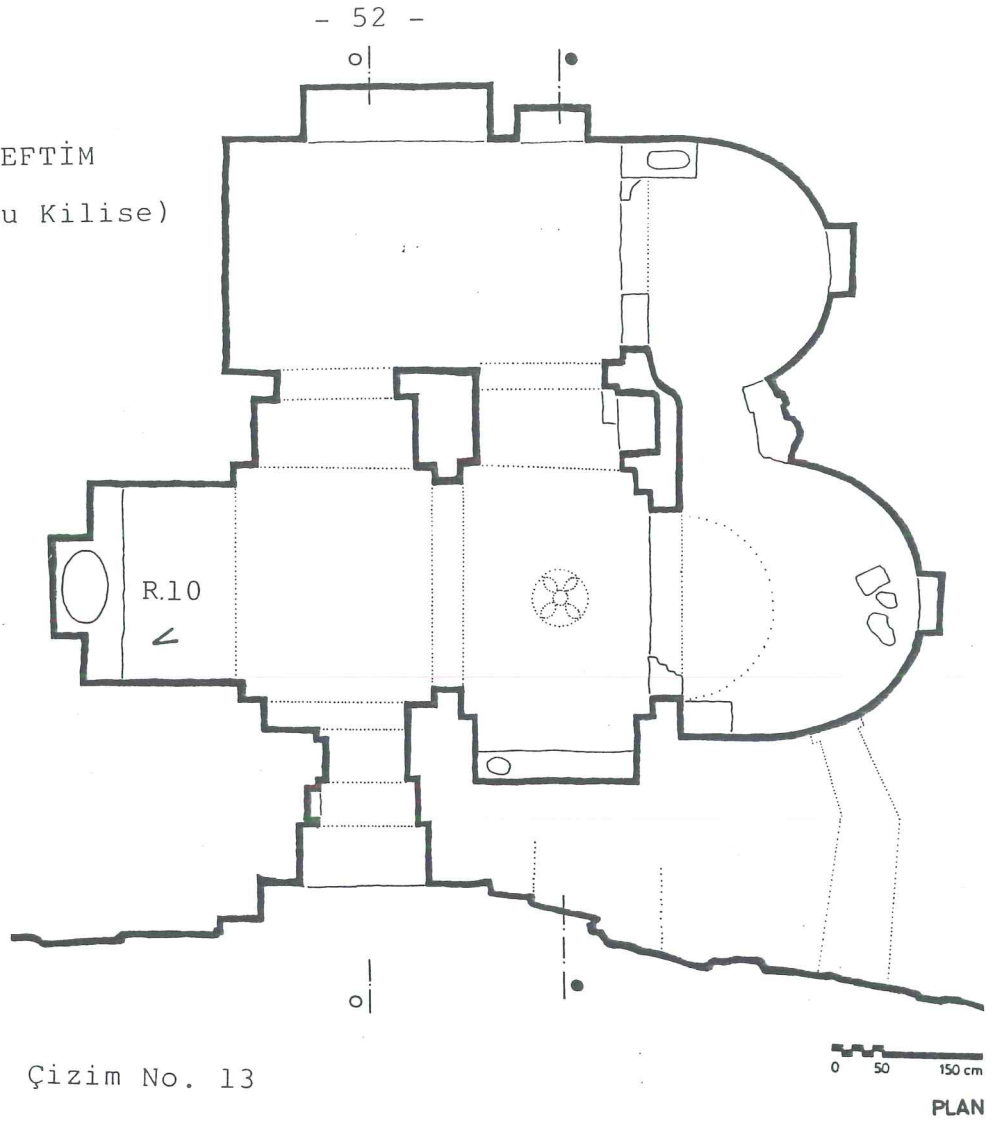
MANASTIR
VADİSİNDEN
GELİŞ

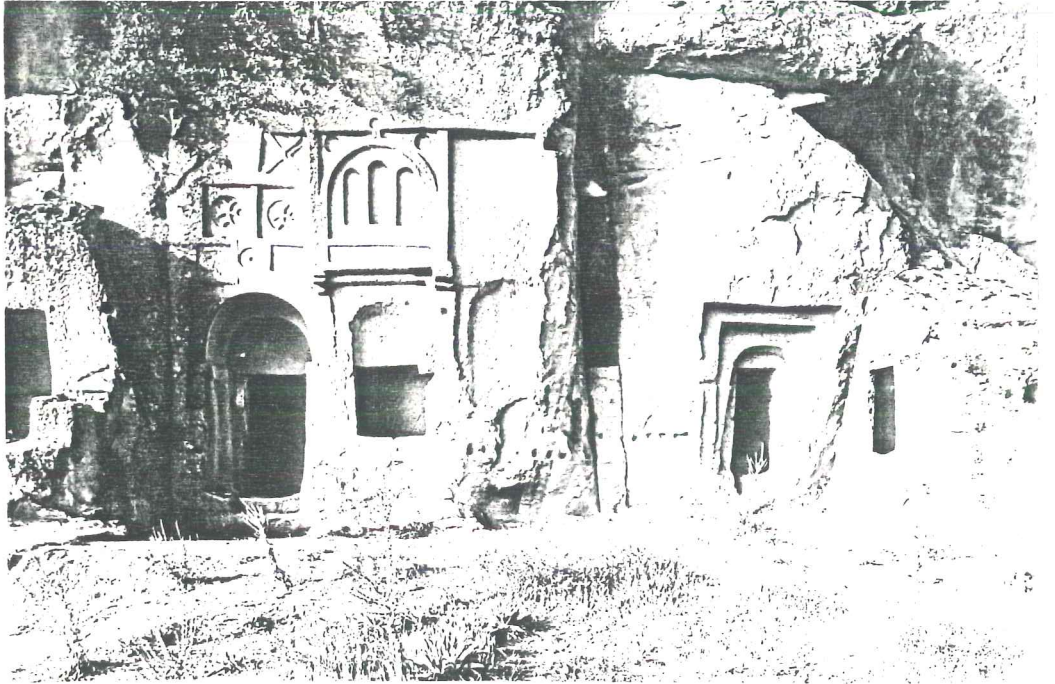
Bu mekanların çok miktarda oluşu, bir kısmının yer altında kalışı, ve çeşitli etkenlerle (insan+doğa) yıkılmış olması bütün mekanları kısa bir süre içerisinde tespit etmeye ve incelemeye müsait değildir. Ayrıca bazı mekanlara ulaşma güçlüğüde vardır (Resim 29,30,31,32).

Bunların içerisinde özel önemleri olan ve halen ayakta duran yapılanmalar tespit kapsamına alınmıştır.

AYA EFTİM
(Kalburlu Kilise)

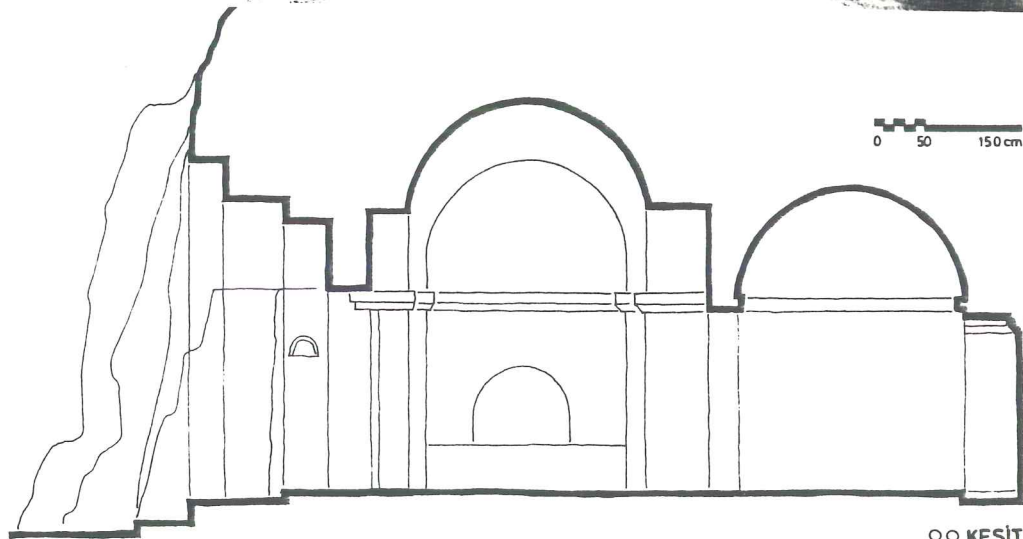
Çizim No. 13

Resim No. 9

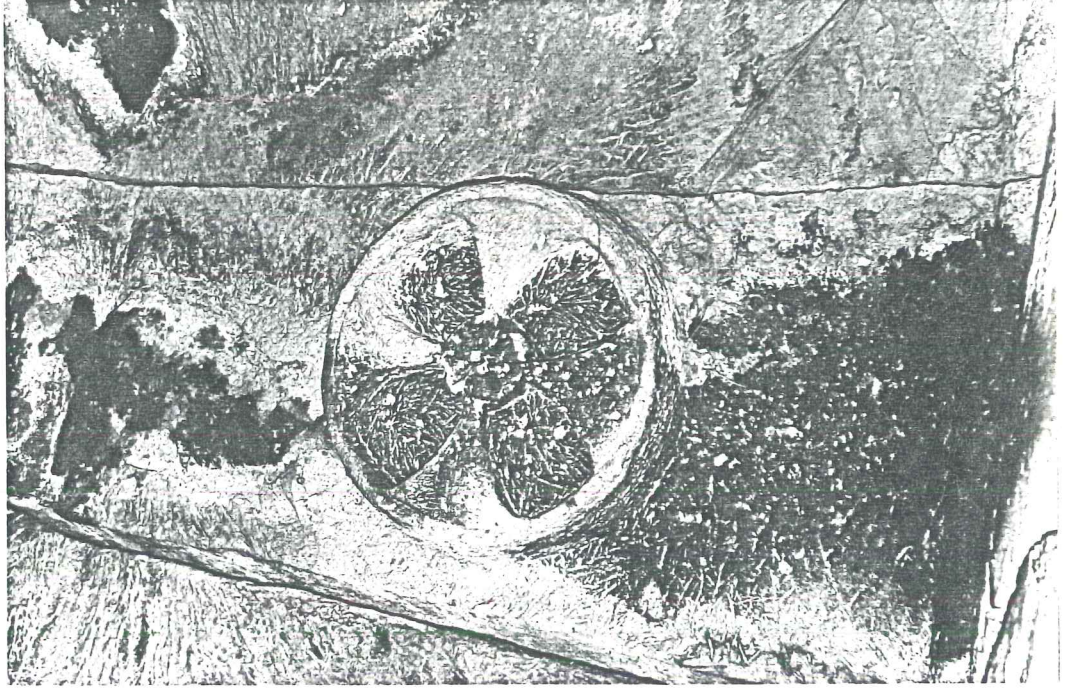

Resim No. 10

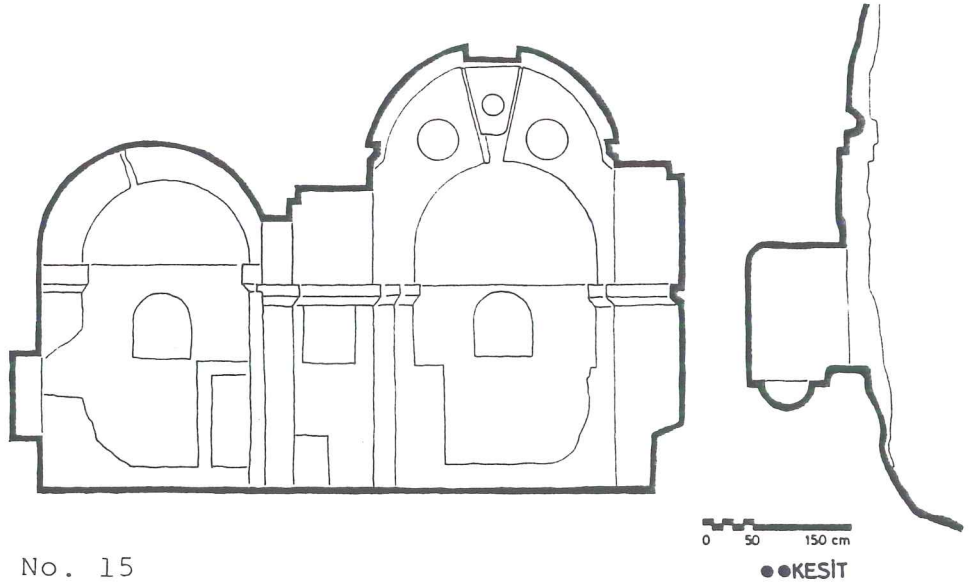

Çizim No. 14

○○ KESİT

Resim No. 11

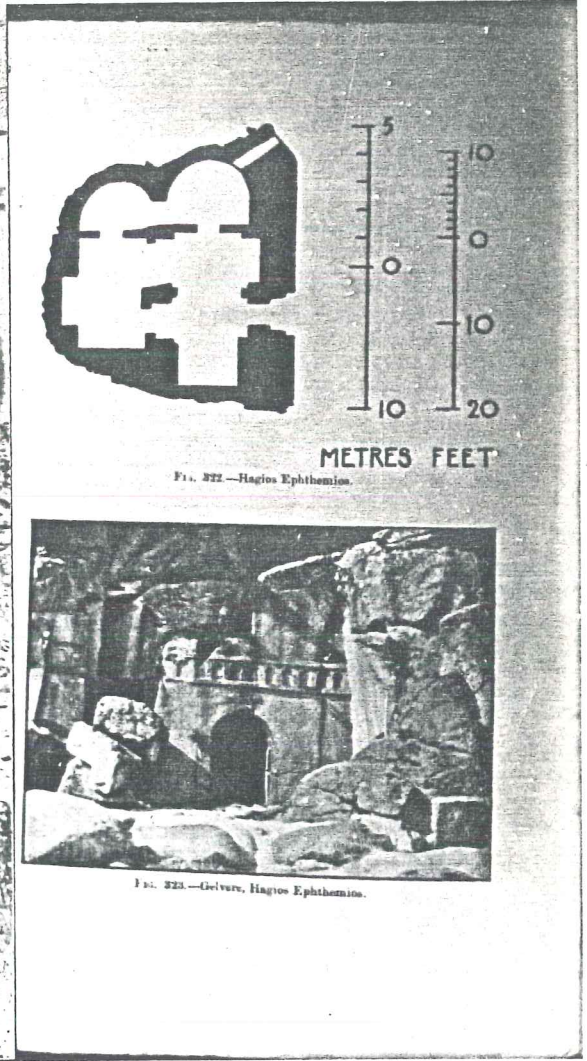

Çizim No. 15

Resim No. 12

Bkz. Ç. 24

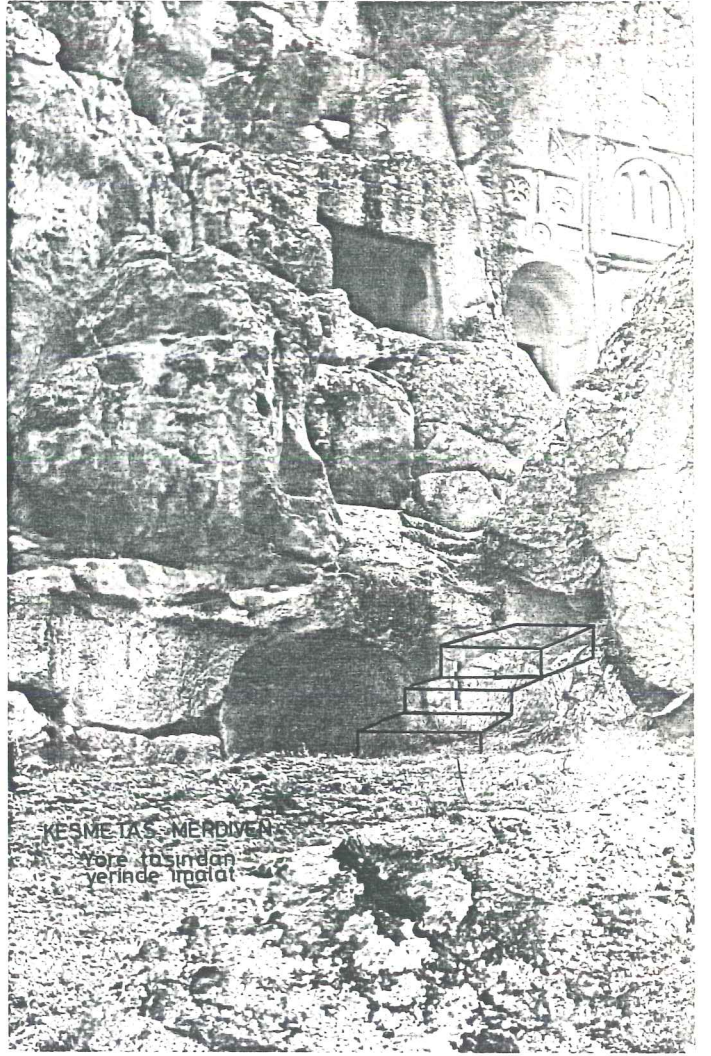
Resim No. 13

Bkz. Ç. 13

Ramsay'dan alınan fotoğrafta; görülen plan ve cephe aynı yapıya ait değildir. Fakat Petropoulos ve Andriadisin Aya Eftim (Kalburlu Kilise) lisesini tarif ederken "tepede yuvarlak içinde dört kollu haç vardır" diyor¹ (R. 11) Bu tarife ve R. 13'e göre Aya Eftim kilisesi planı verilen kilise olmalı.

1. Petropoulos ve Andriadis, S. 74

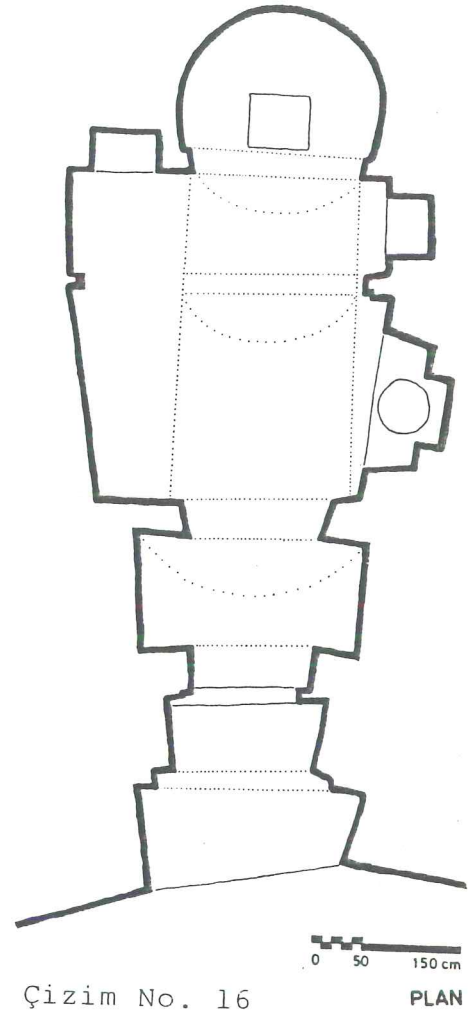
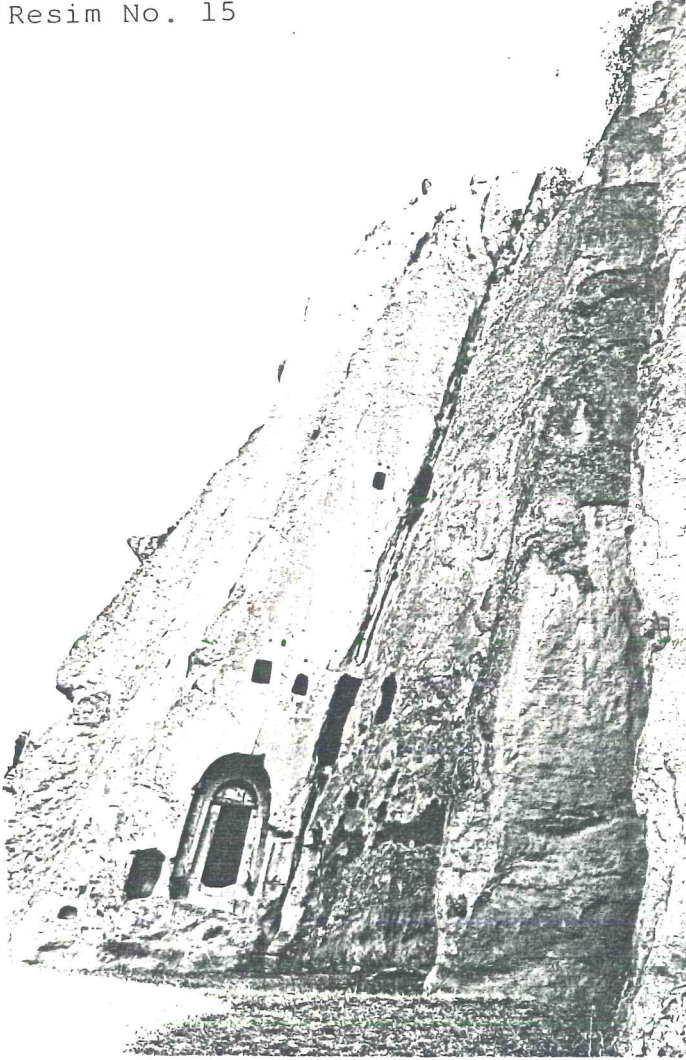
Aya Eftim (Kalburlu) kilisesine ıkan kademeli yol yıkılmıştır. Ziyaret edilebilmesi iin merdiven gerekmektedir. (Resim 14).

Resim No. 14

MANASTIR PANAGİASI
(Kömürlü Kilise)

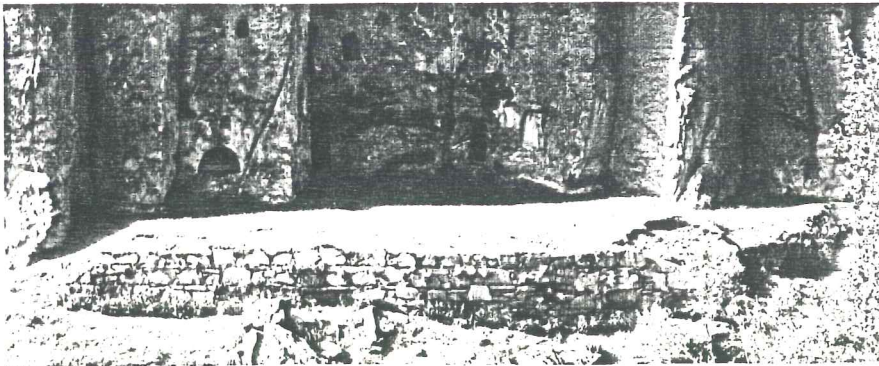
Resim No. 15

Çizim No. 16

PLAN

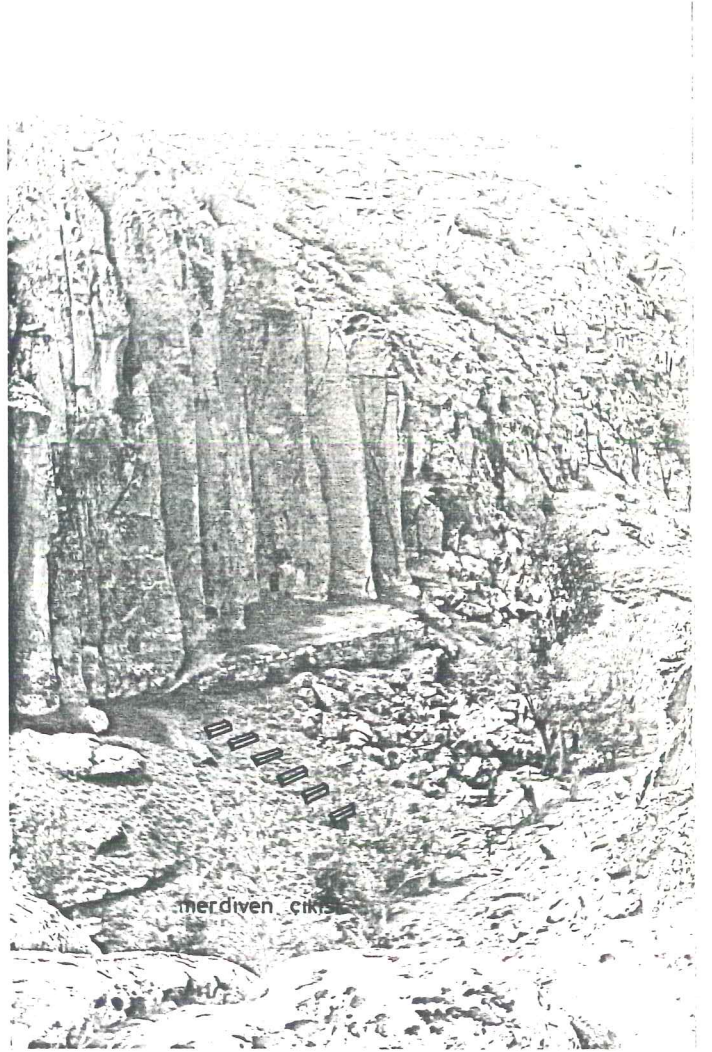
Resim No. 16

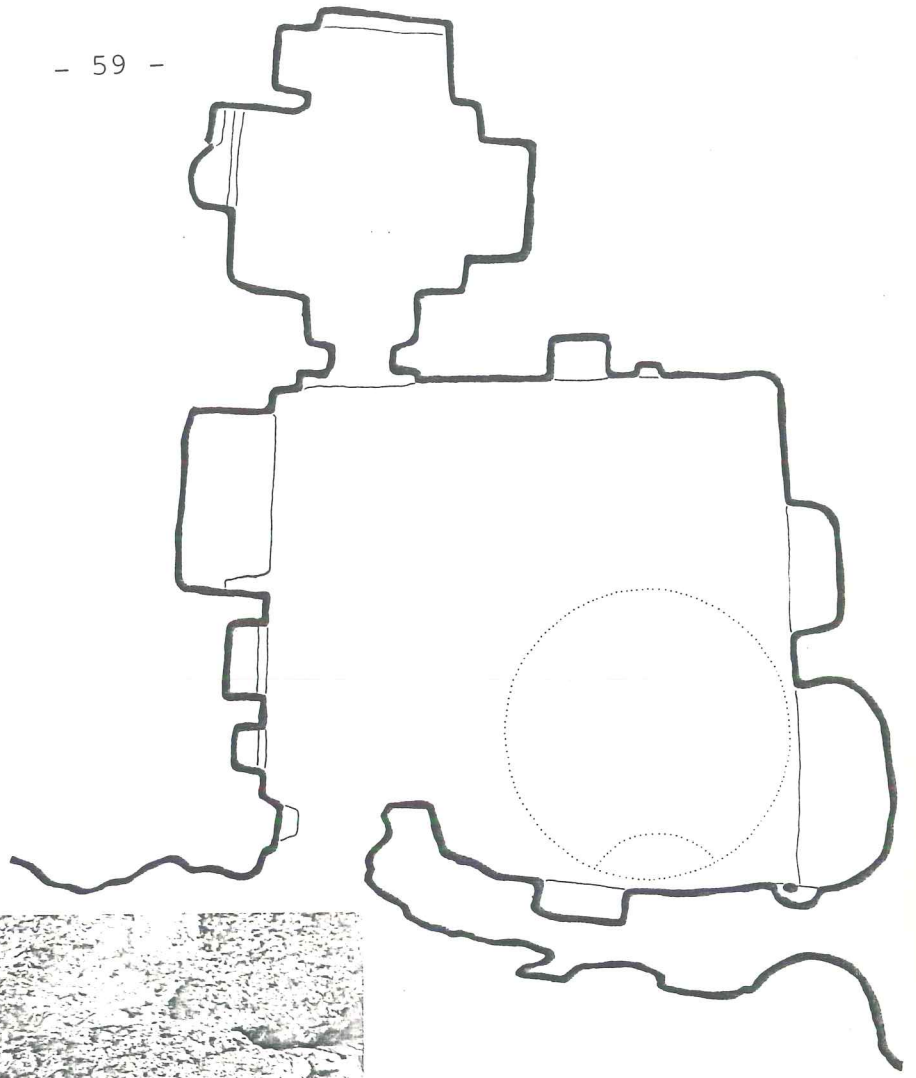
KESİT

Çizim No. 17

Manastır panagiasına (kömürlü)   ıkı   topraktır ve kaymalara neden olmaktadır. Toprağın kademelendirilmesi ve kademelere parça taşların sıkıştırılması ile merdiven yapılması ziyaret imkanını kolaylaştıracaktır. Merdivenin çevresindeki dikenli bitkilerin temizlenmesi.

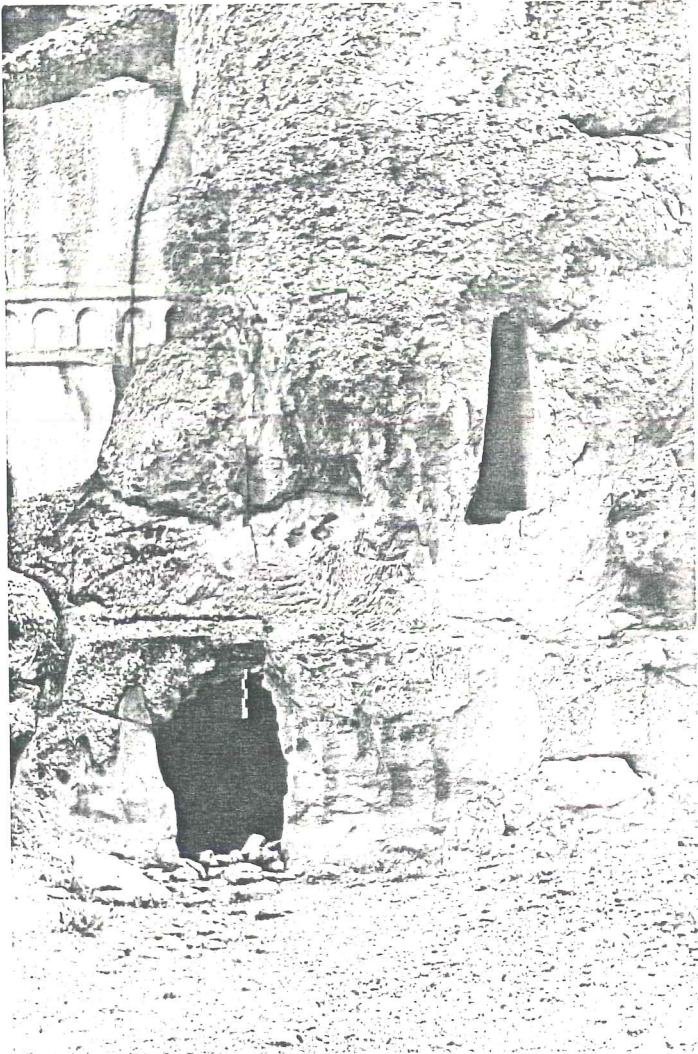

Resim No. 17

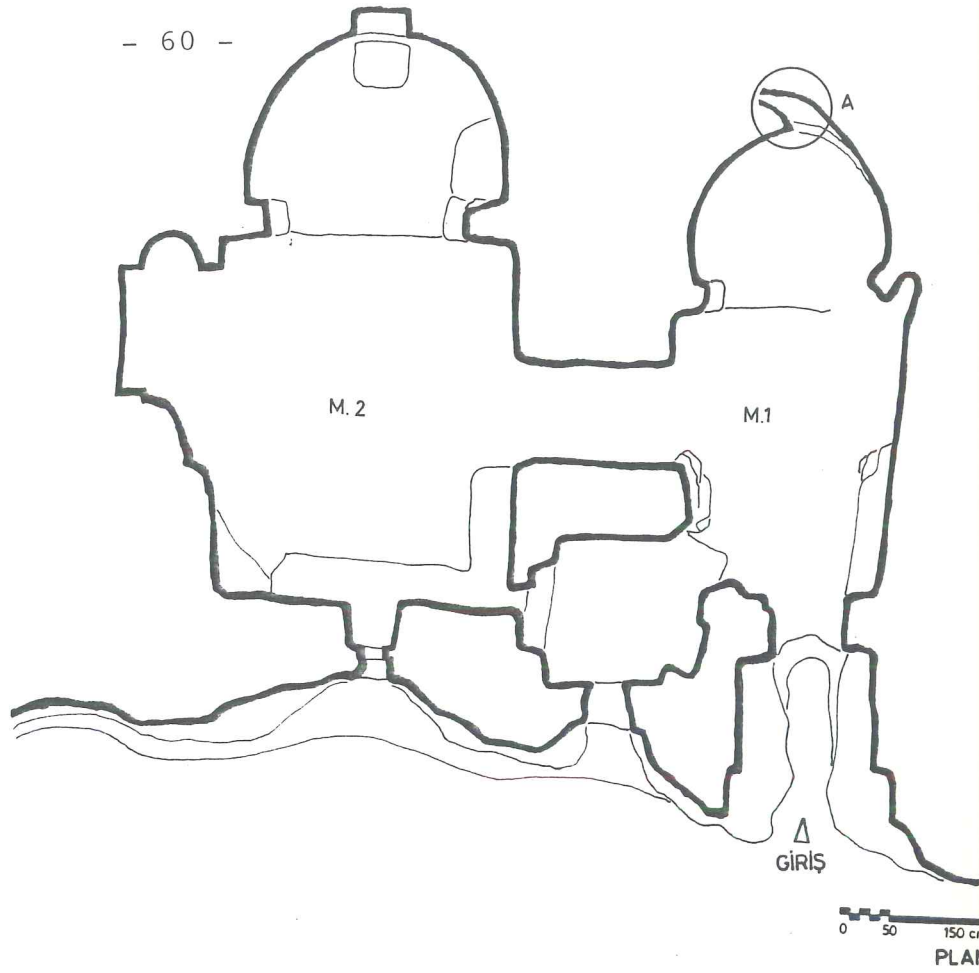

0 50 150 cm
PLAN

Çizim No. 18

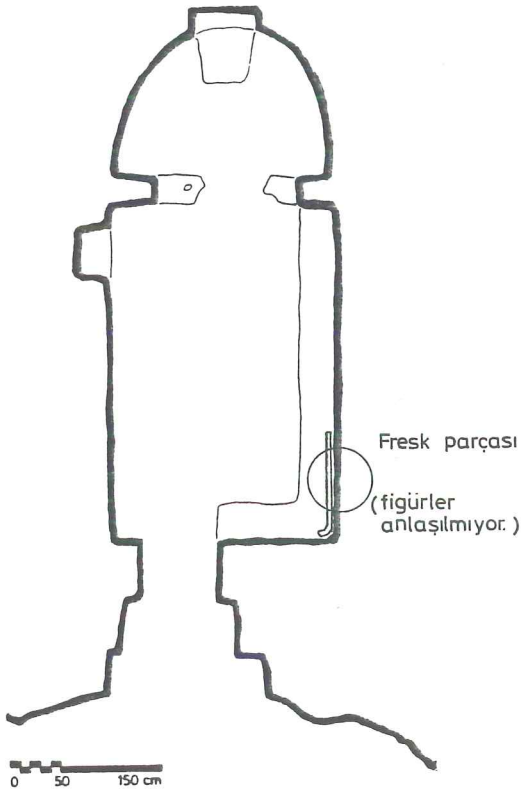

Resim No. 18

Çizim No. 19

Bkz. R. 70, 71

0 50 150 cm

PLAN

Çizim No. 20

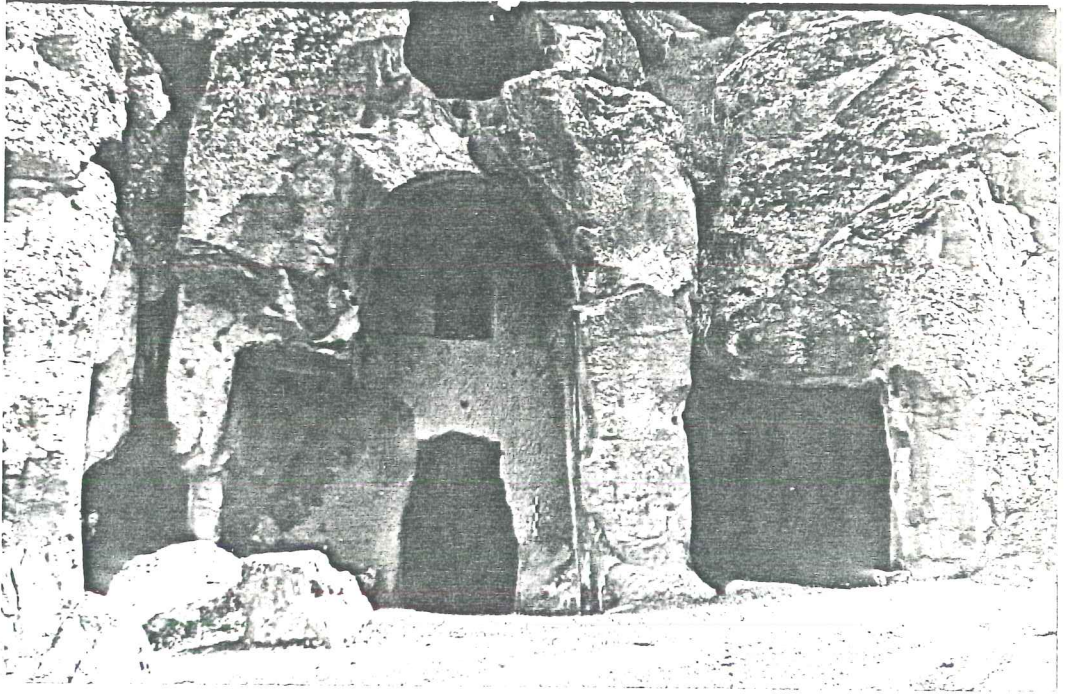
Bkz. R. 72'de A

A. dan sızıntı su geliyor.
M.1'in Apsit kısmında yosunlaşma
var. Peri bacasında görünümünde
olan bu şapellerin arkası vadinin
kuzey yamacına yaslıdır. Sızıntı
su bu yamaçtan gelmektedir.

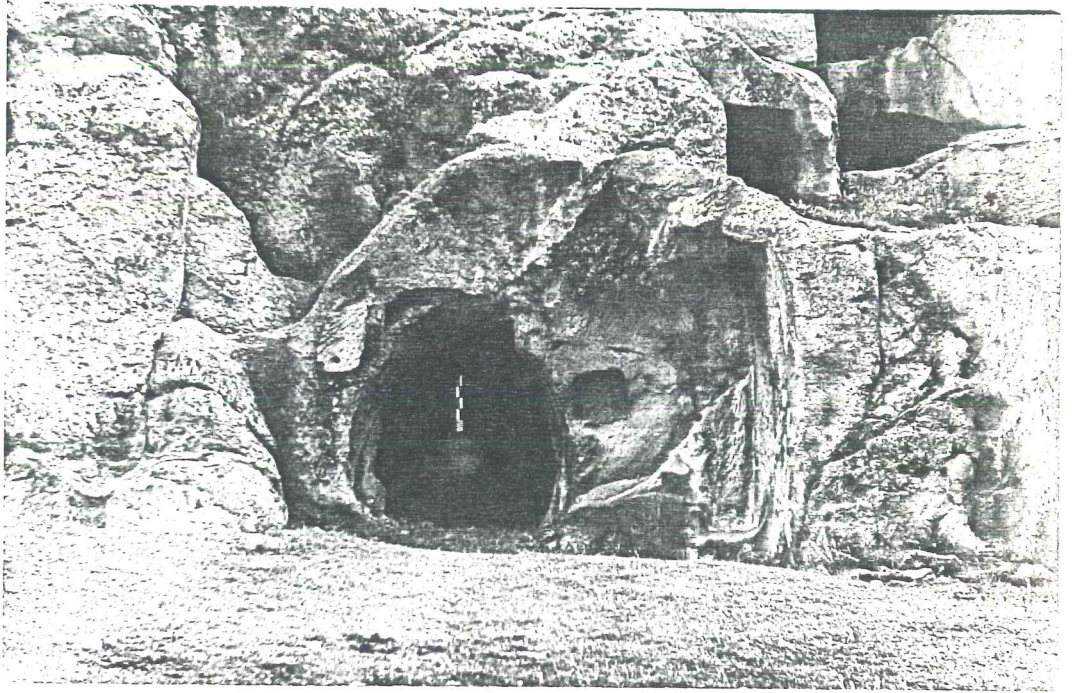
Çizim 21

Bölge için Bkz. R. No. 37

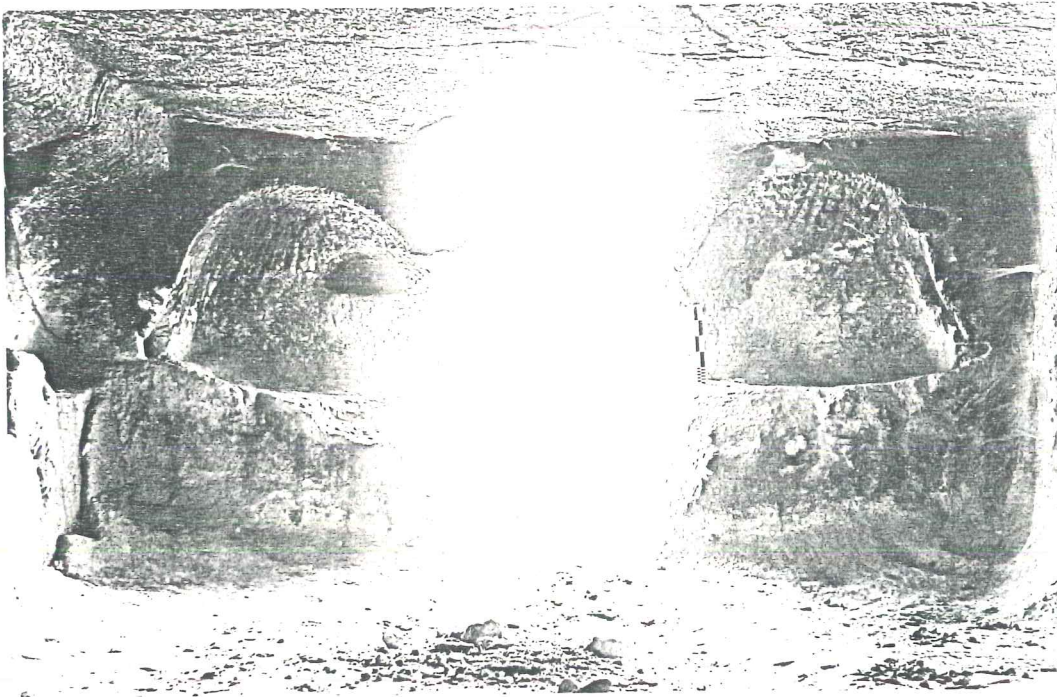
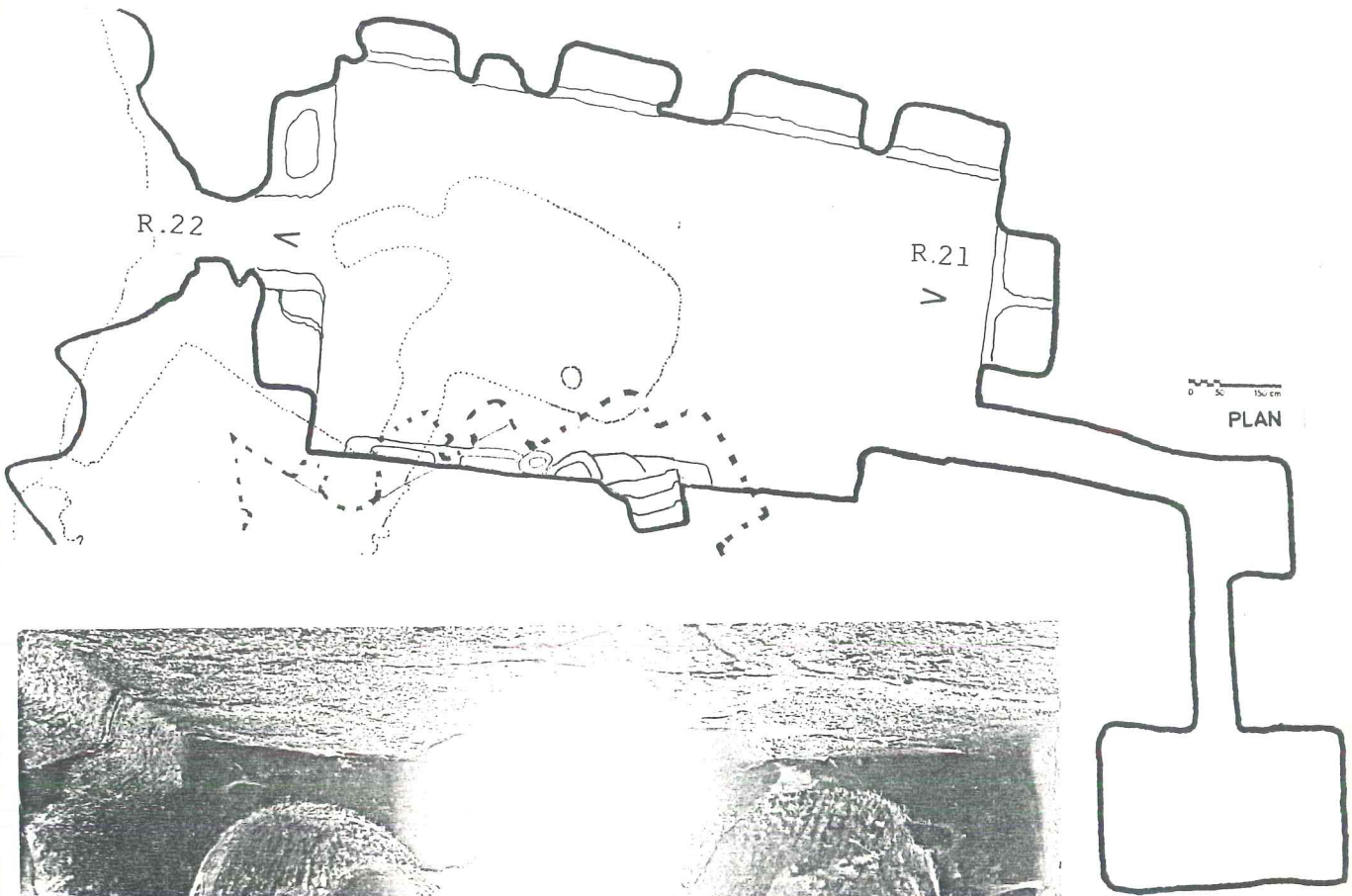

Resim No. 19

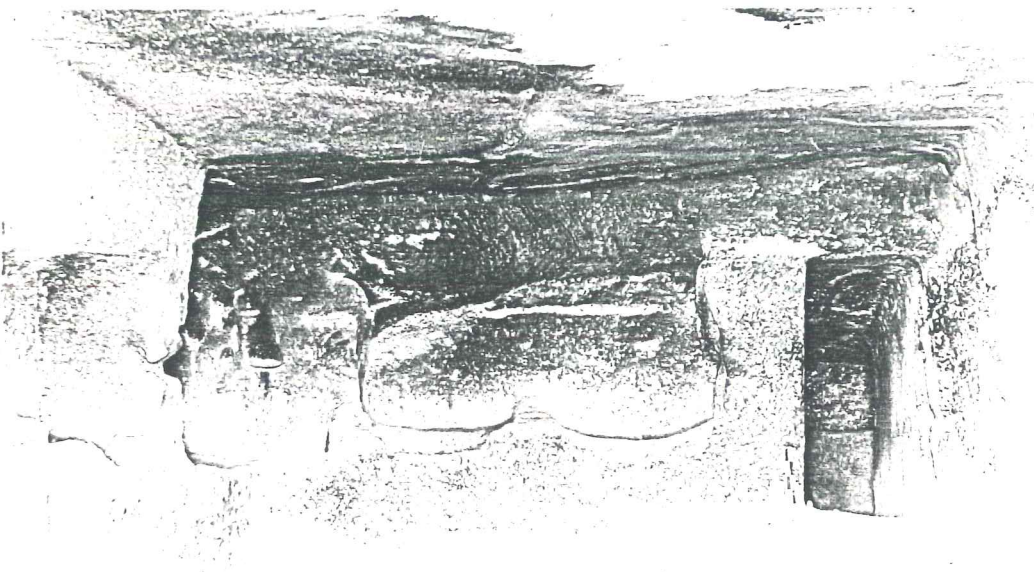
Resim No. 20

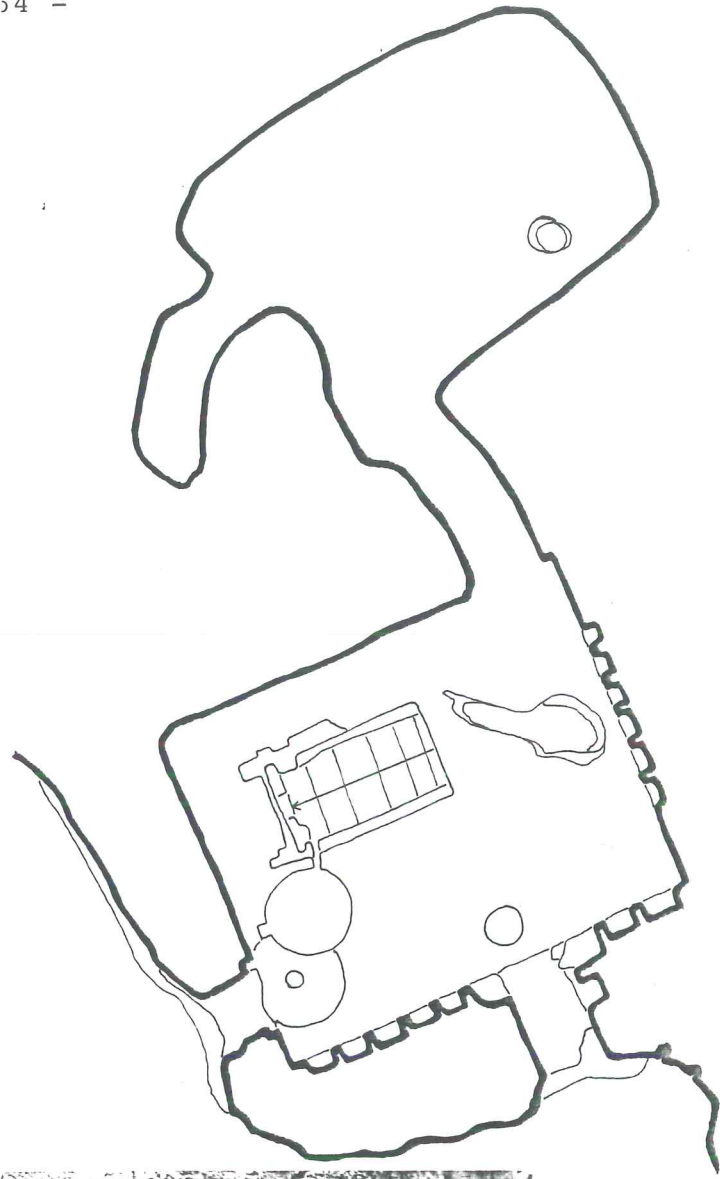
Çizim 22

Bkz. Ç.21

Resim No. 21

Resim No. 22

0 50 150 cm

PLAN

Çizim 23

Bkz. Ç.21

Resim No. 24

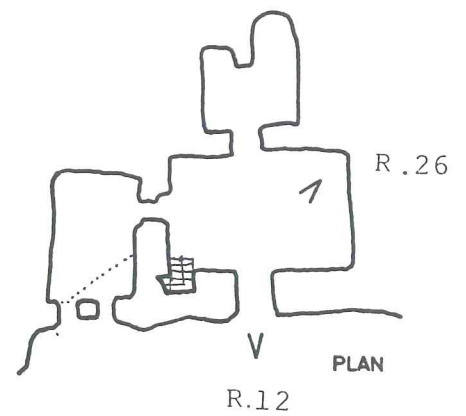
Resim No. 25

Resim No. 26

Not: A bölgesindeki
yarığa kama taşı konması

Çizim 24.

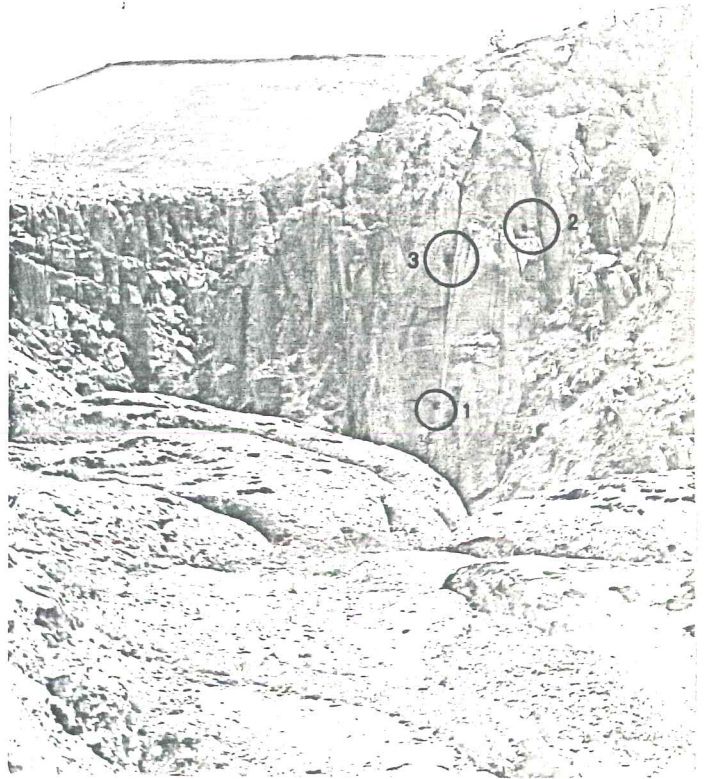
Resim No. 27

Bkz. Çizim 21

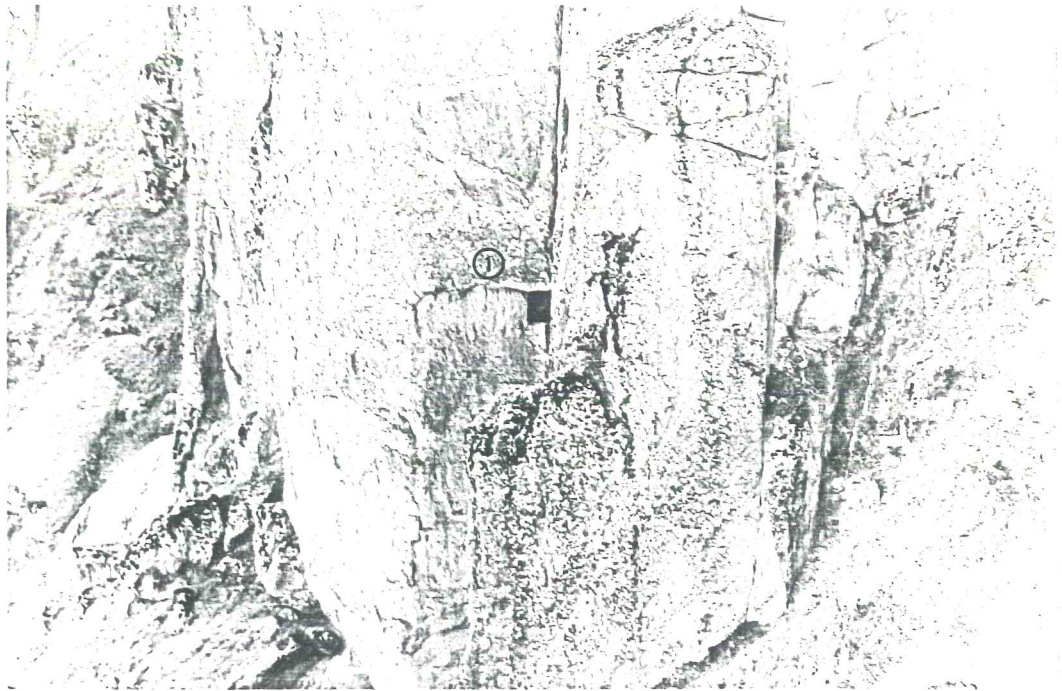
Resim No. 28

Bkz. Çizim 21

Resim No. 29

Bkz. Resim 51

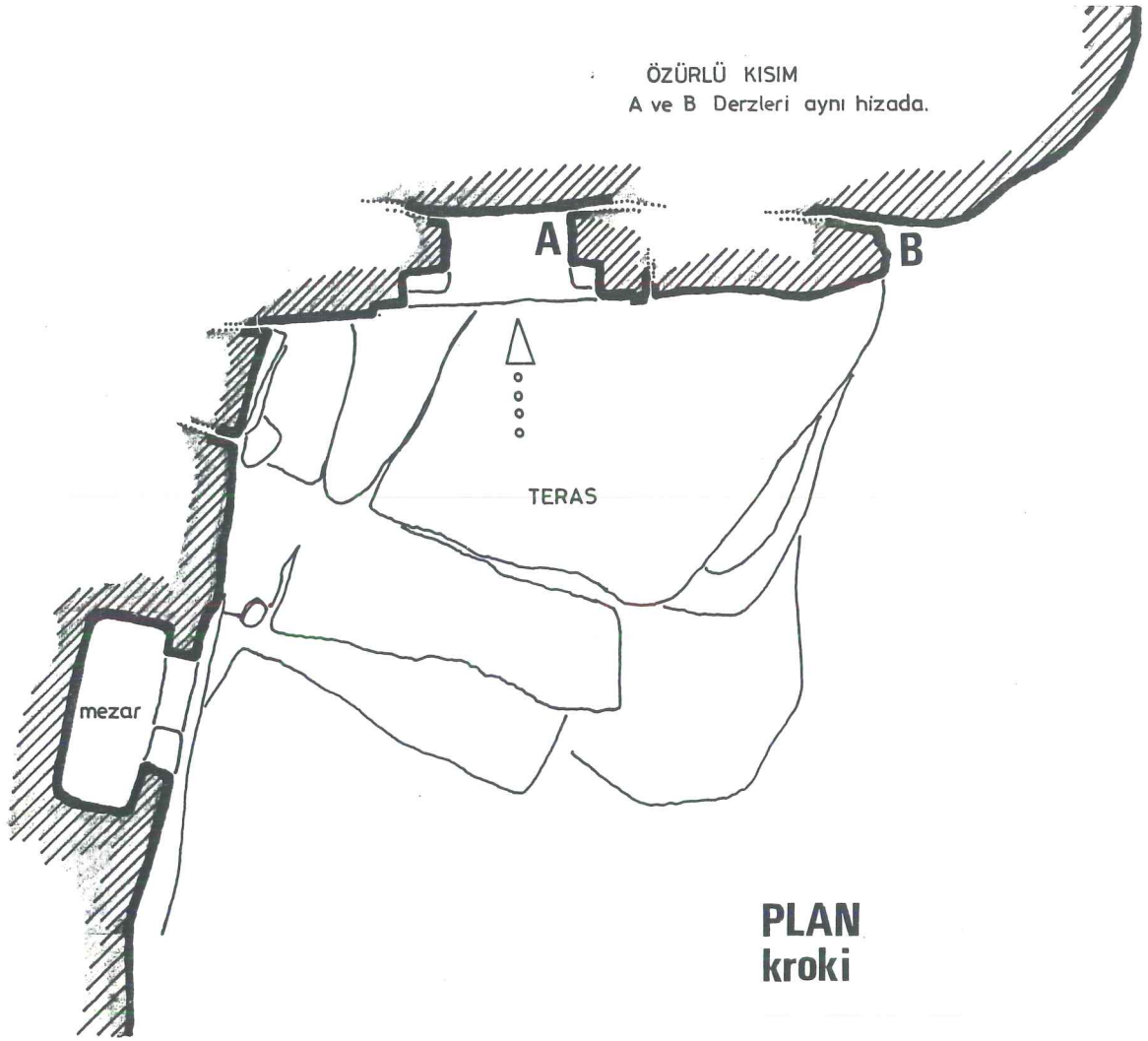
Resim No. 30

Resim No. 31

Resim No. 32

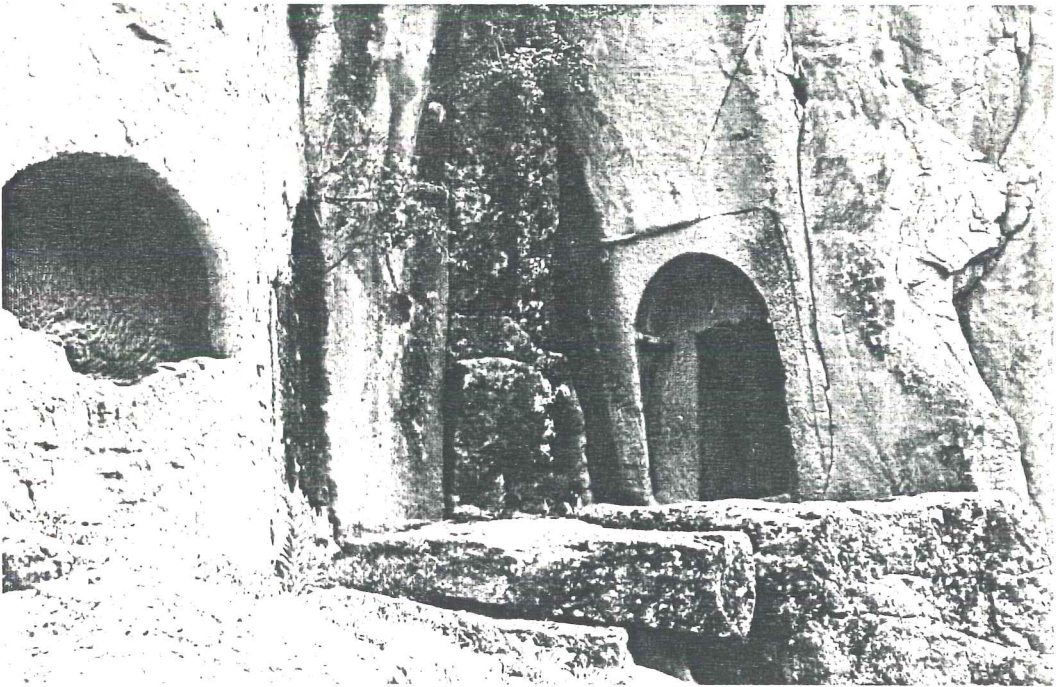
Çizim 25

SADECE KAPISI YAPILMIŞ DİĞER KISIMLARI TAMAMLANMAMIŞ BİR ÖRNEK

Kapısında kapak taşı görünümünde olan kaya kısma balyozla vurulmuş, boşluk sesi alınamamıştır. AB arasında kalan kaya parçasının düşme tehlikesi nedeniyle yapım tamamlanmamış olabilir. (R. 33,34).

Resim No. 33

Resim No. 34

2.1.9. YAKIN ÇEVRE

(Harita 9) de sınırları belirlenen manastır vadisi yakın çevresinde bulunan özellikler.

. 2. 3. bölgelerinde kaya oyma şapeller

. Vadi kuzey yamacında, mağara yerleşmeleri süreklilik göstererek Güzelyurt yerleşmesine kadar dizi halinde devam etmektedir. (H.9) (R. 13)

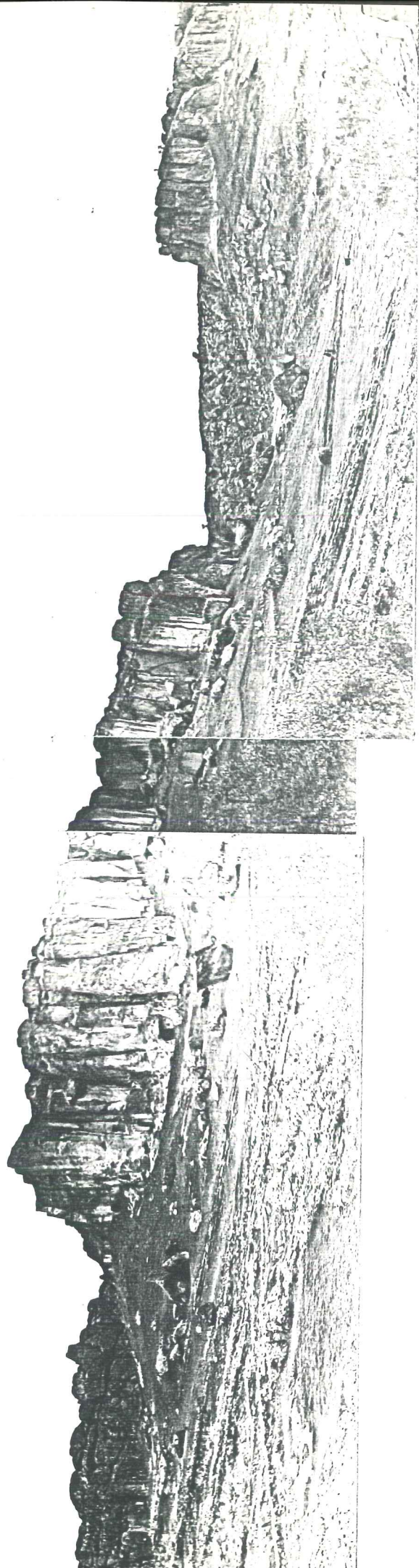
. bölgesinde gösterilen küçük yada dağınık ve seyrek mekanlara rastlanmaktadır. Şapel veya kilise görülememiştir. Bu mekanlar çevrede benzerleri görülen büyük mekanlar ve dar tünel geçitli bölmelerdir.

. Dağınık ve az miktarda su kaynağı vardır.

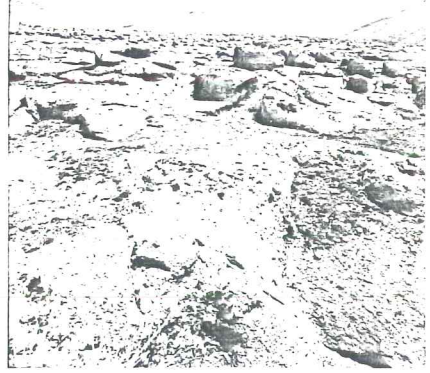
. Güney yamacının üst platosu kısmen tarla kısmen de kayalıktır.

. Kuzey yamacının üst platosu ise tamamen kayalıktır. Sünger dokulu bu kayalıklar "Taç ocağı" olarak isimlenmiştir¹.

1. Akakiadis, Haritası.

Resim No. 35- Manastır vadisi kuzey yamacındaki yerleşmenin Güzelyurt yerleşmesine bağlanması

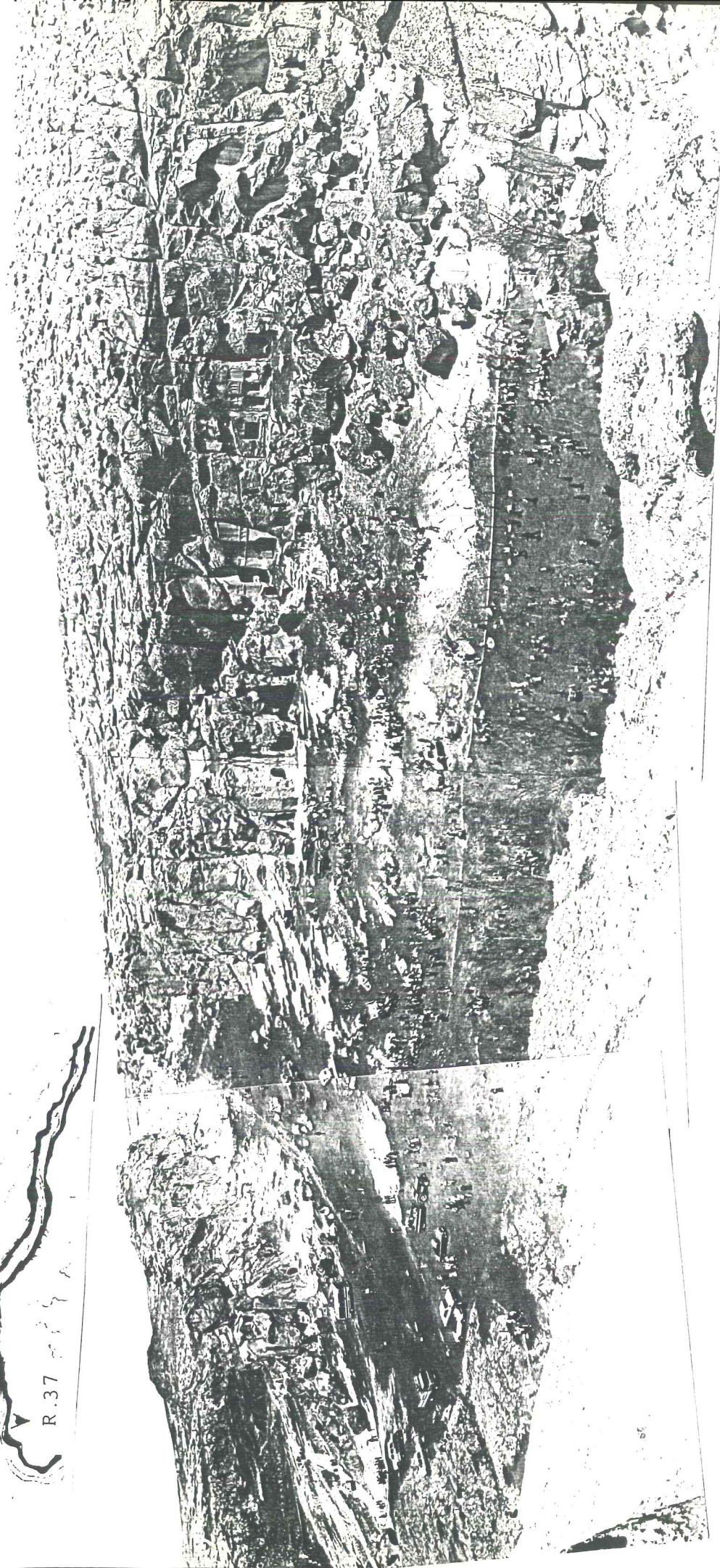
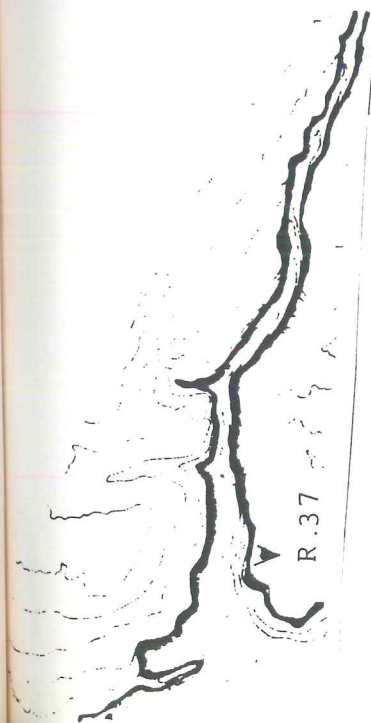
Resim No. 36

. Halasion kayalıkları altında müslüman mezarlığı ve setli tarlalar; üst kısımda ise "Eski bağlar" adıyla geçen üzüm bağları vardır. Bunlar çok eski kütüklerdir ve terimleri düşüktür. Bu bağlar Gelveri için tarihte ticari önem taşımaktadır¹.

2.1.10. BUGÜNKÜ KULLANIMI

. 6 Mayıs gününde Güzelyurt ve çevre köylerinin katılmasıyla Hidrellez eğlenceleri yapılmaktadır. Sabahın erken saatlerinde çarşı meydanında toplanılır. Birgün önceden pişirilen kırmızı yumurtaların tokuşturulmasıyla hidrellez geleneği başlar. Daha sonra Manastır vadisine gidilerek eğlenceler sürdürülür. Yoğun toplanma vadinin geniş düzlüğünde olmaktadır. Çeşitli eğlence ve törenlerle süren hidrellez akşam üstü son bulur.

1. Asvesti, S. 29

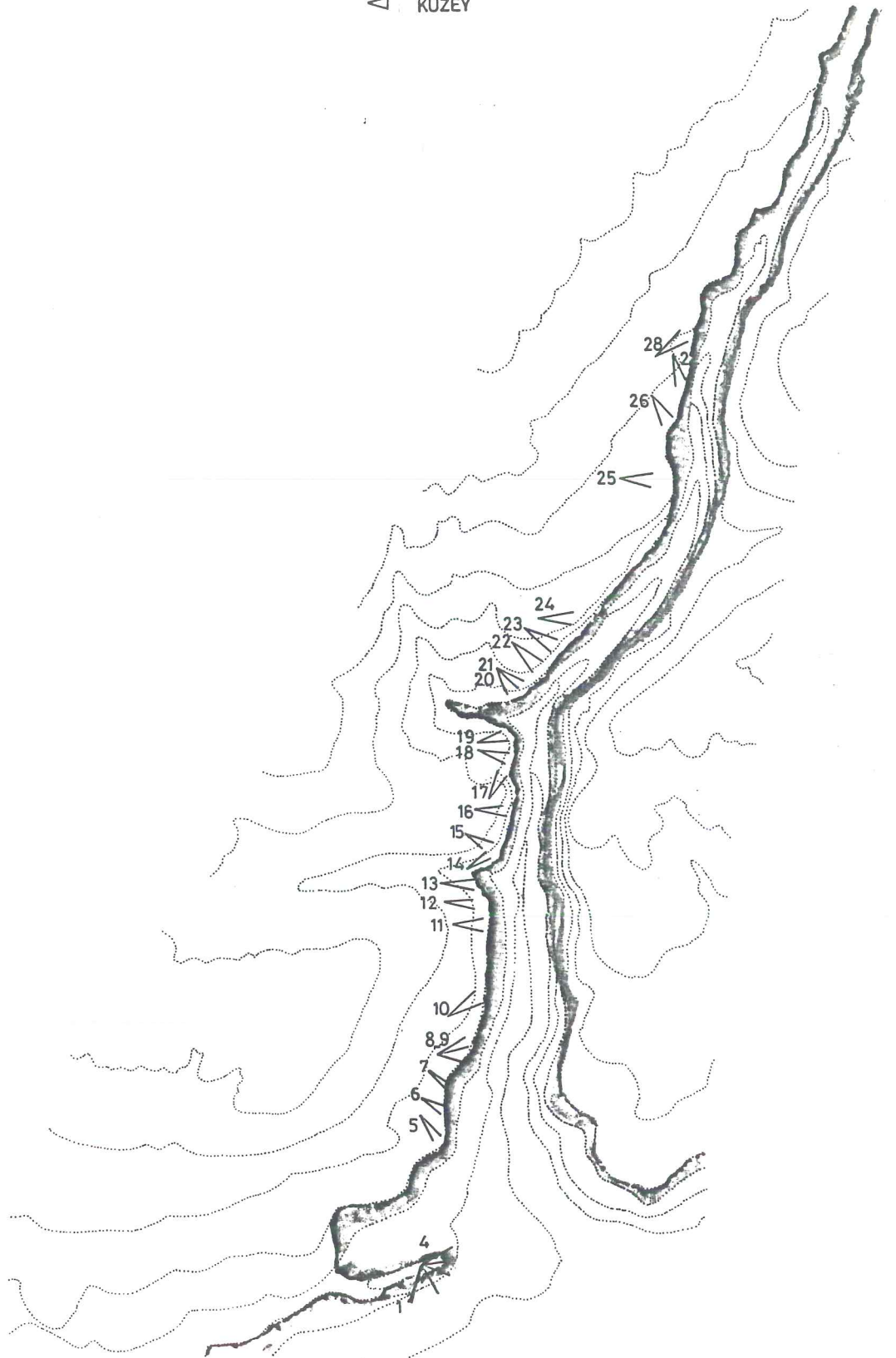

Resim No. 37 6 Mayıs 1984 Hidrellez

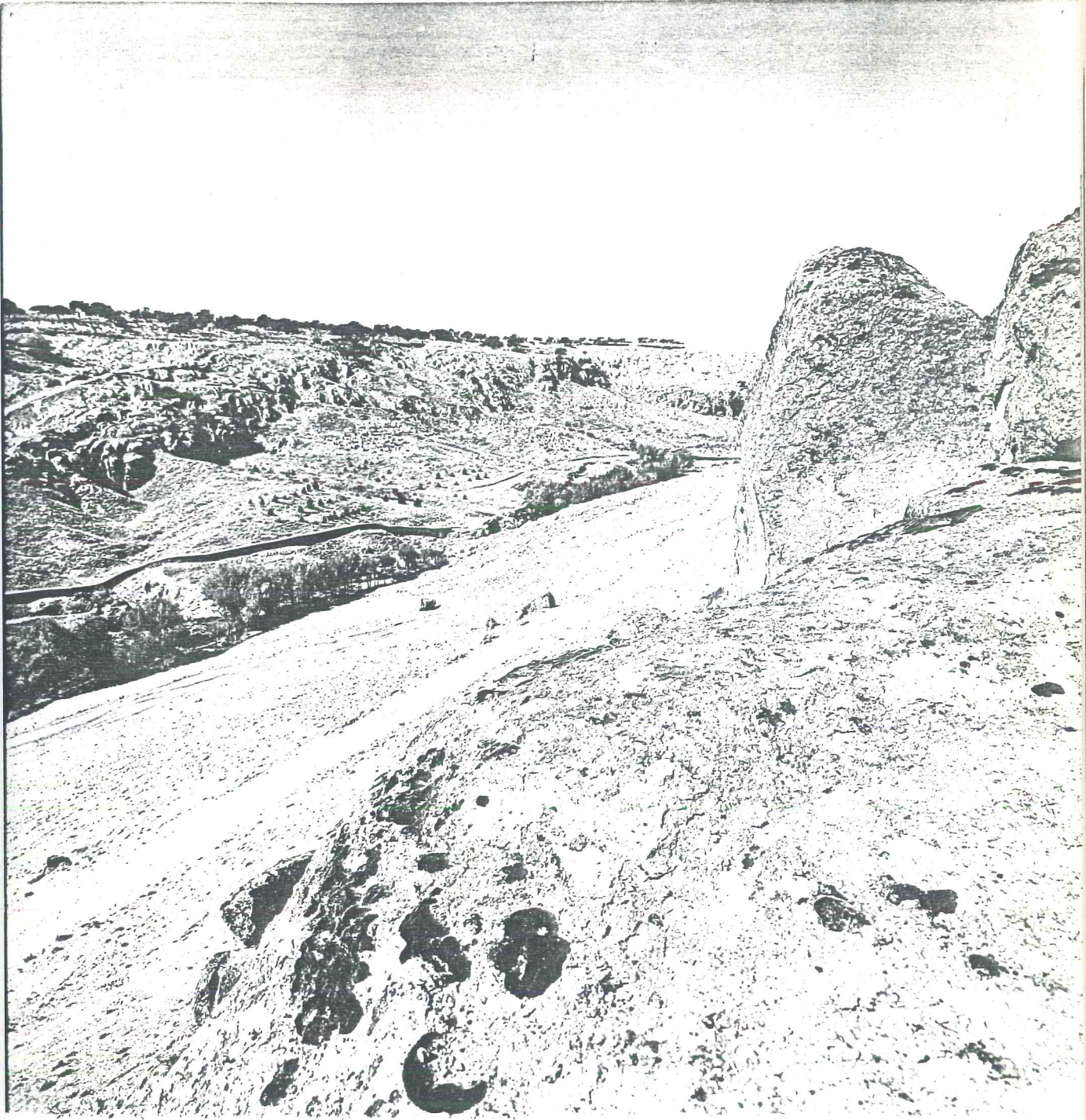
. İkinci kullanımı ise, bahar ve yaz aylarında oğlakların otlatılması için kullanılmaktadır. Köyün bütün oğlakları (körpe) çoban tarafından toplanıp vadi boyunca yayılır.

. Köye gelen çok az sayıdaki turist tarafından da ziyaret edilen Manastır vadisi ekonomik fayda sağlamadan turizm amaçlı kullanılmaktadır.

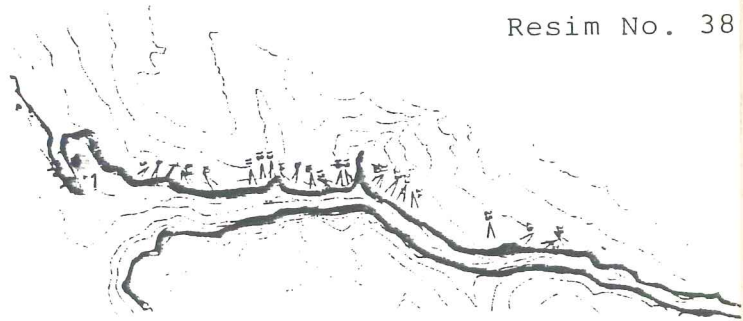
△ KUZEV

MANASTIR VADİSİ
GÜNEY YAMACI
(Fotomozaik Tespitler)

Resim No. 38

Resim No. 39

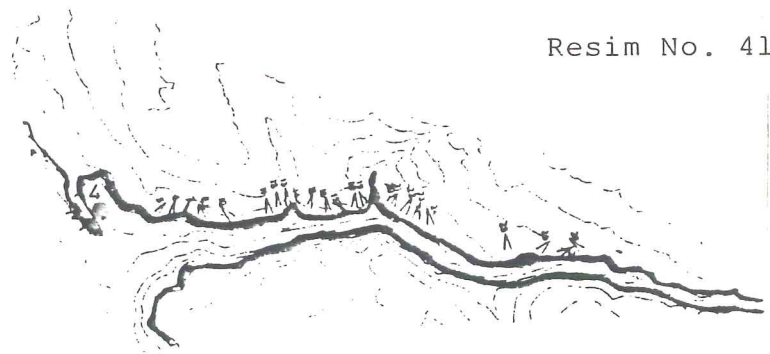

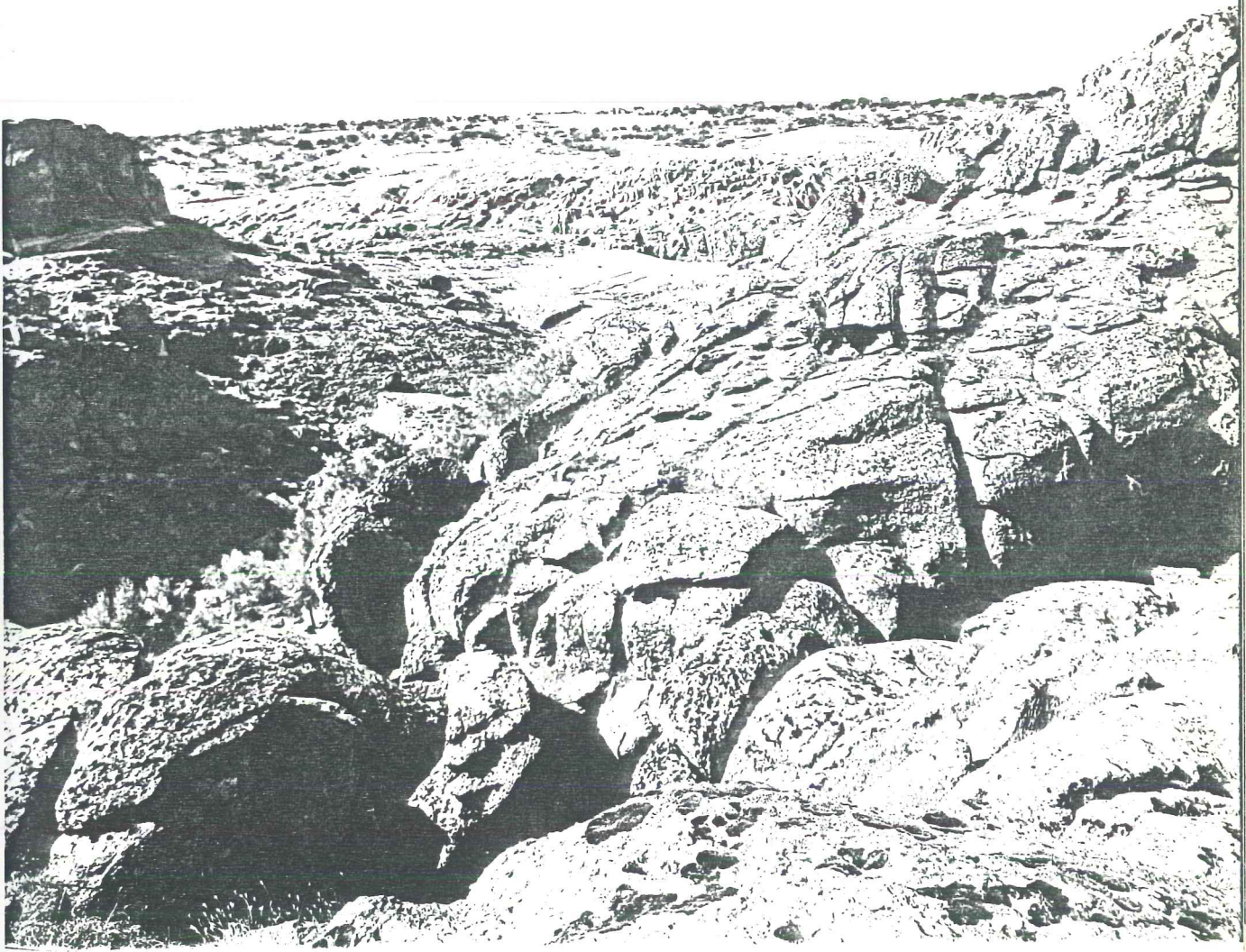
Resim No. 40

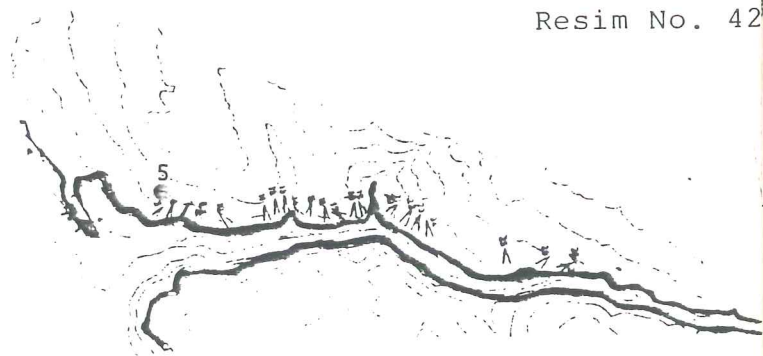

Resim No. 41

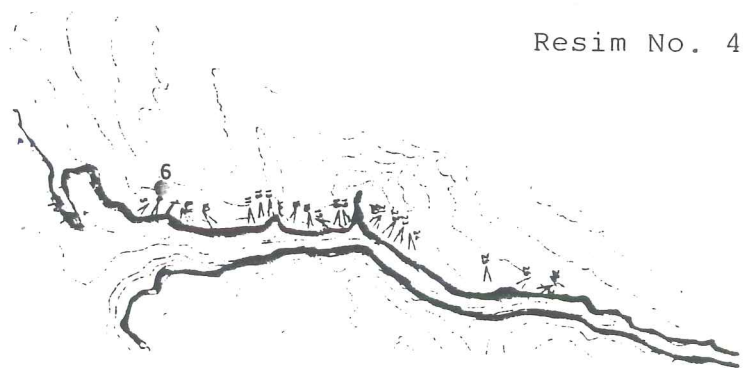

Resim No. 42

Resim No. 43

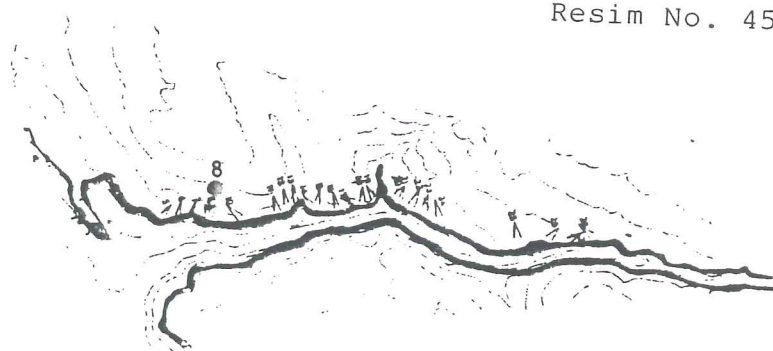

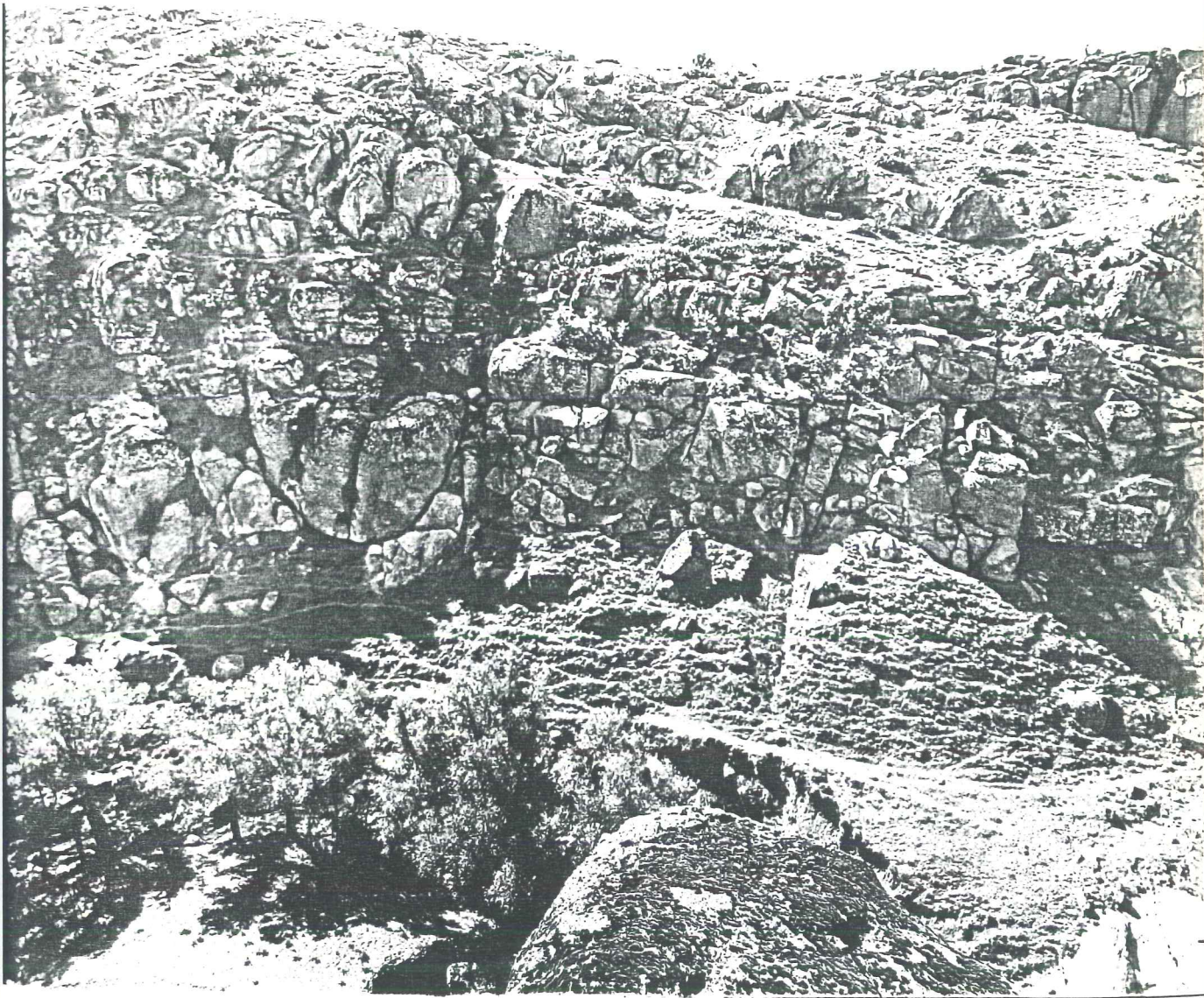
Resim No. 44

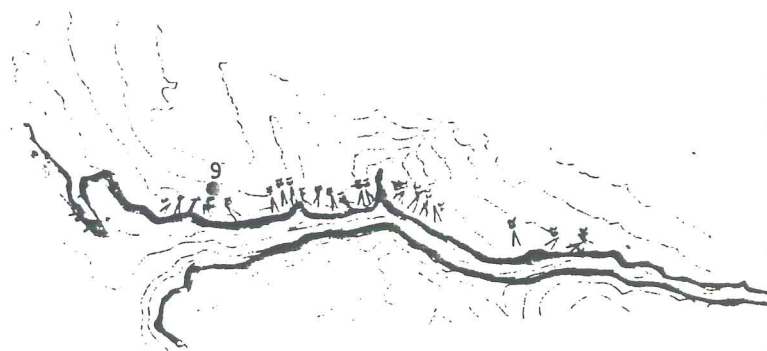

Resim No. 45

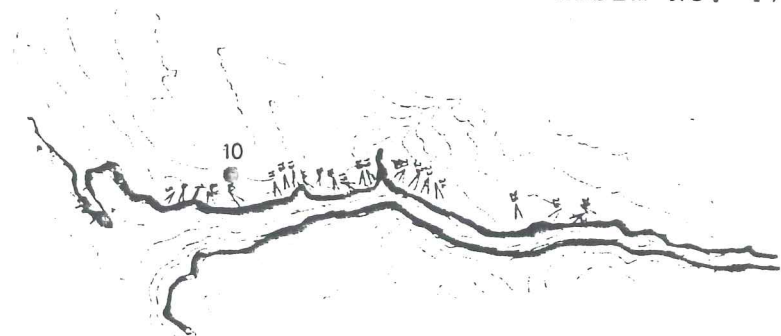

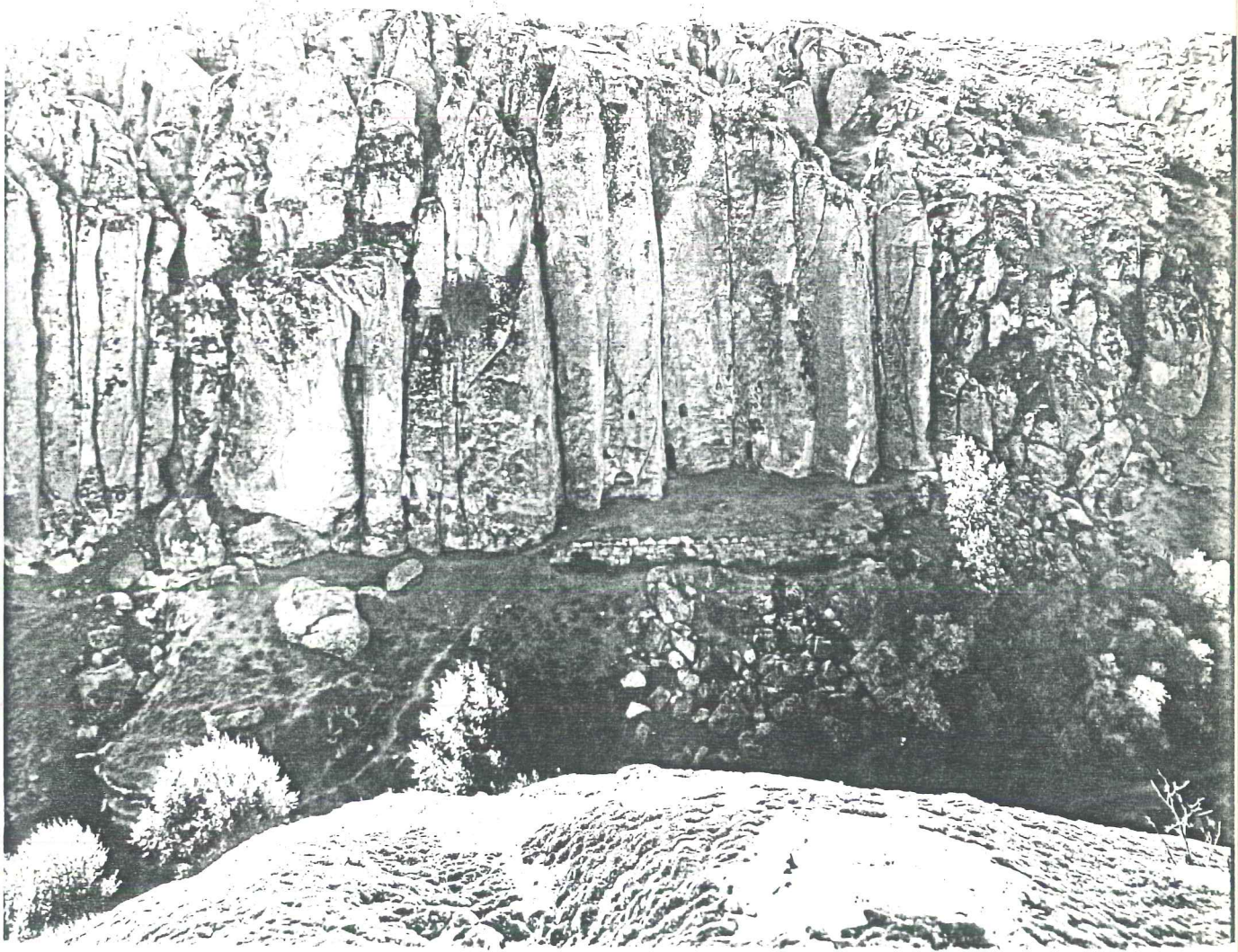
Resim No. 46

Resim No. 47

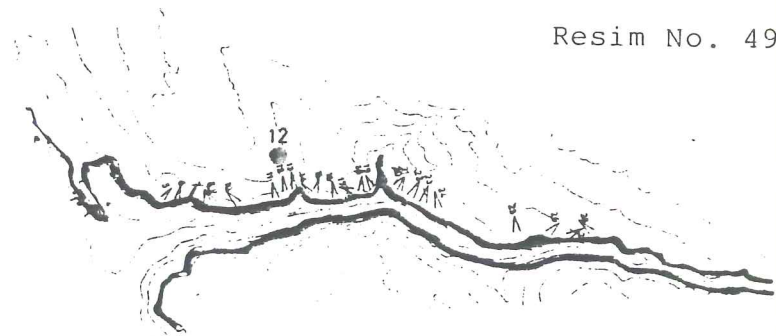

Resim No. 48

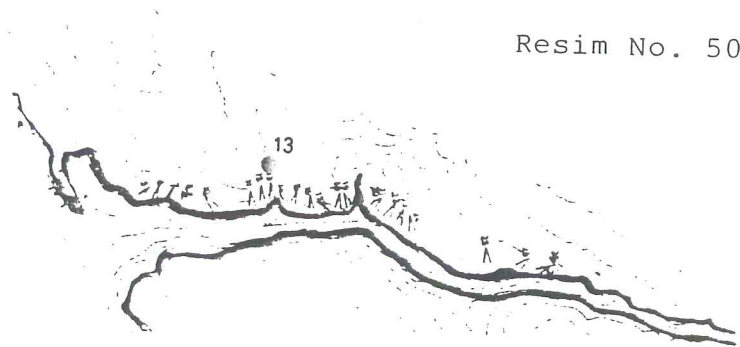

Resim No. 49

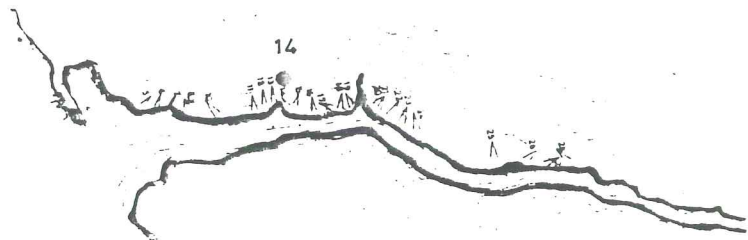

Resim No. 50

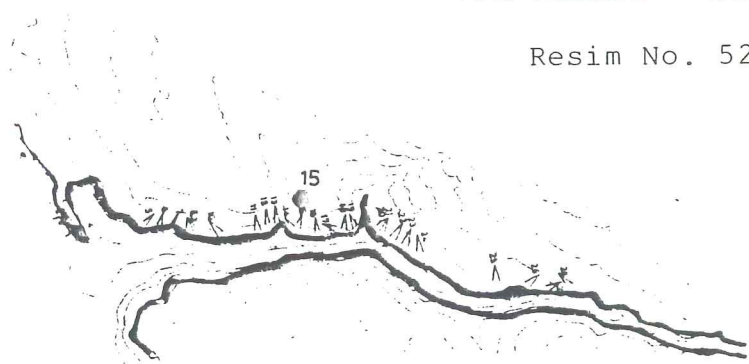

Resim No. 51

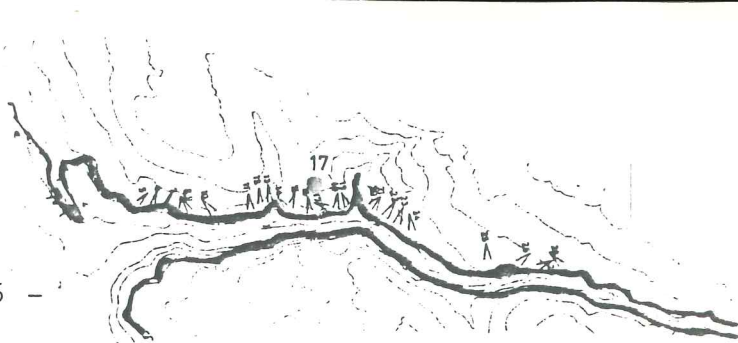
Resim No. 52

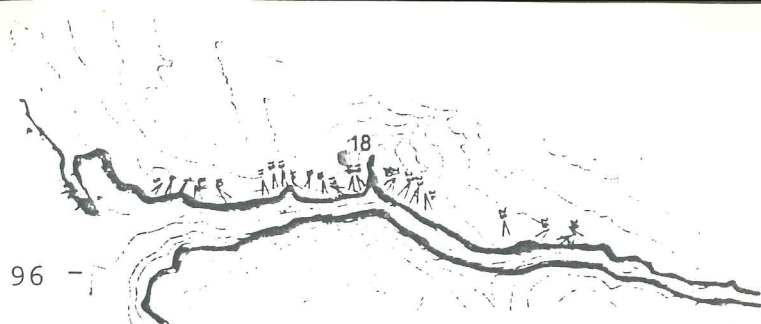

Resim No. 53

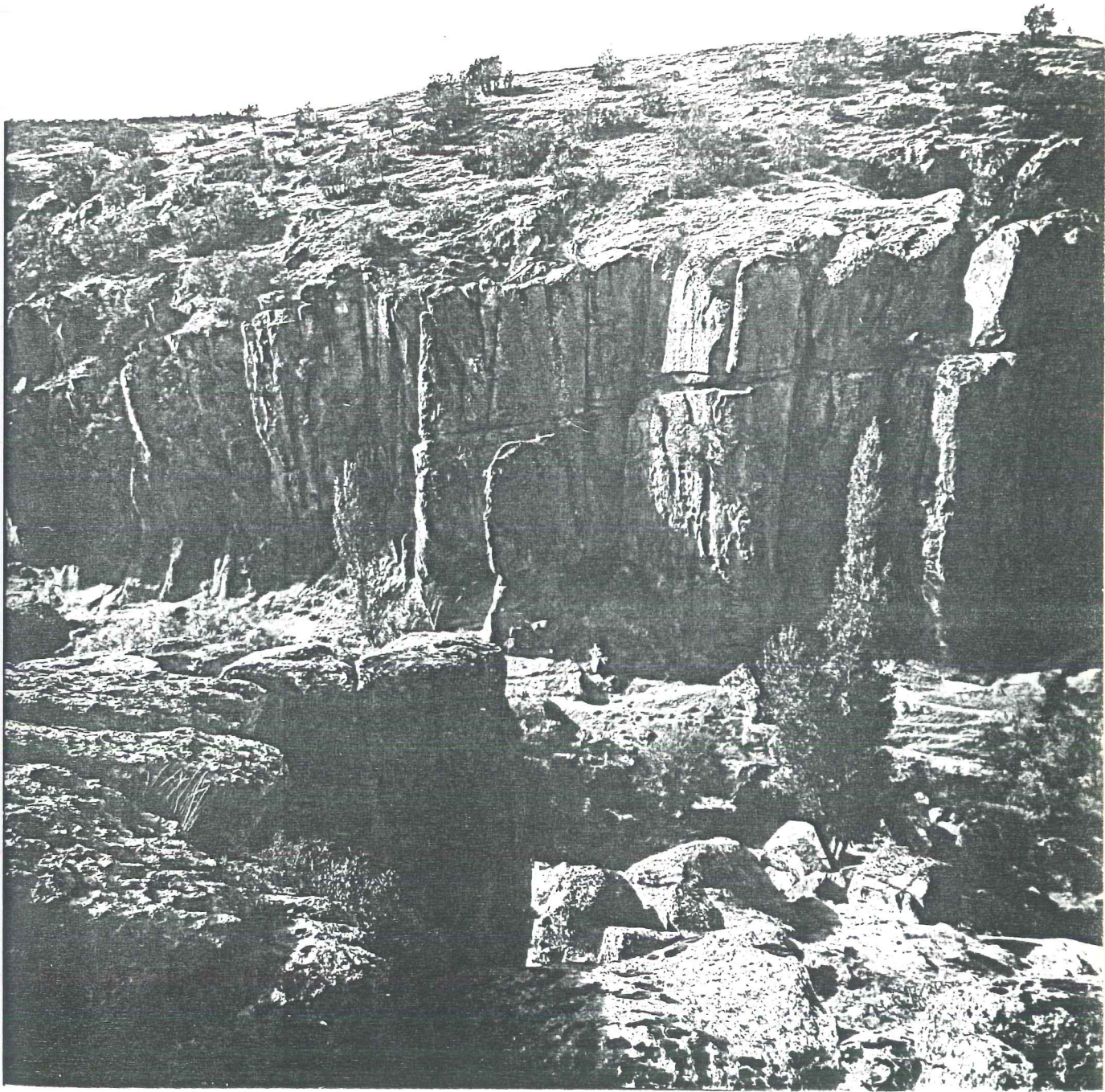

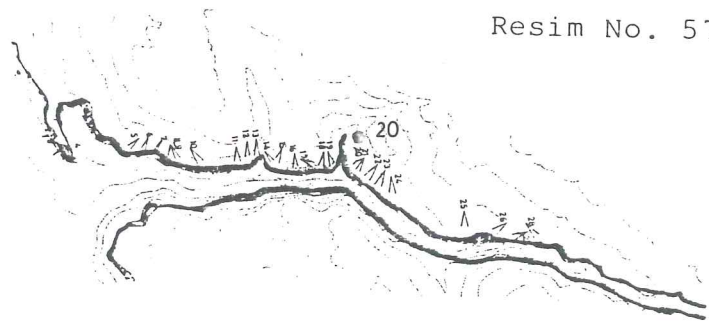

Resim No. 56

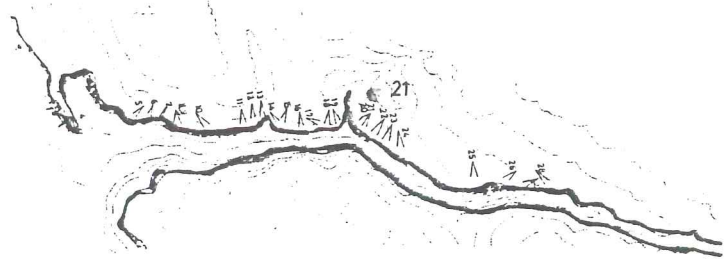

Resim No. 57

Resim No. 58

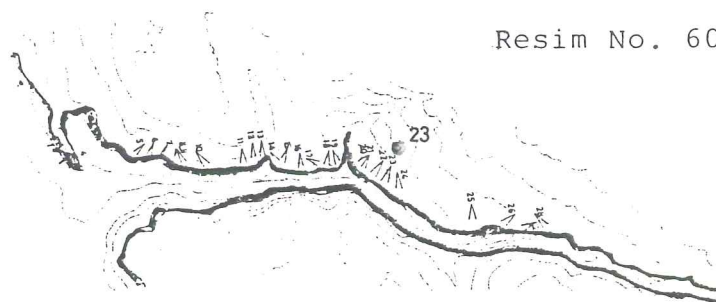

Resim No. 59

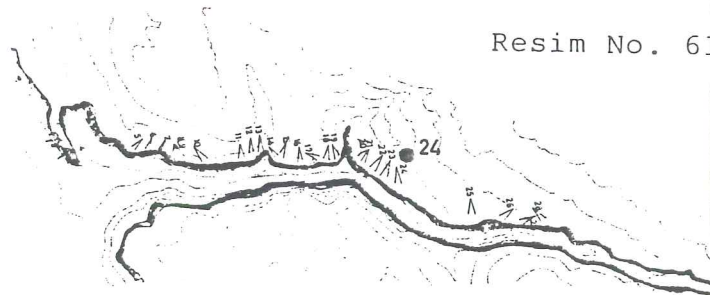

Resim No. 60

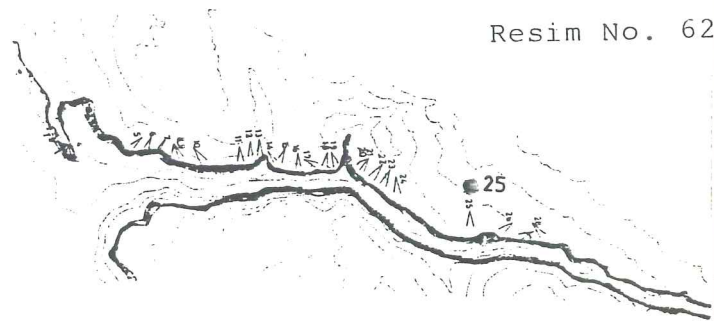

Resim No. 61

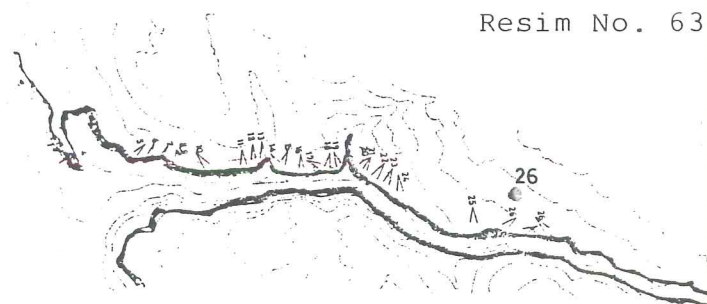

Resim No. 62

Resim No. 63

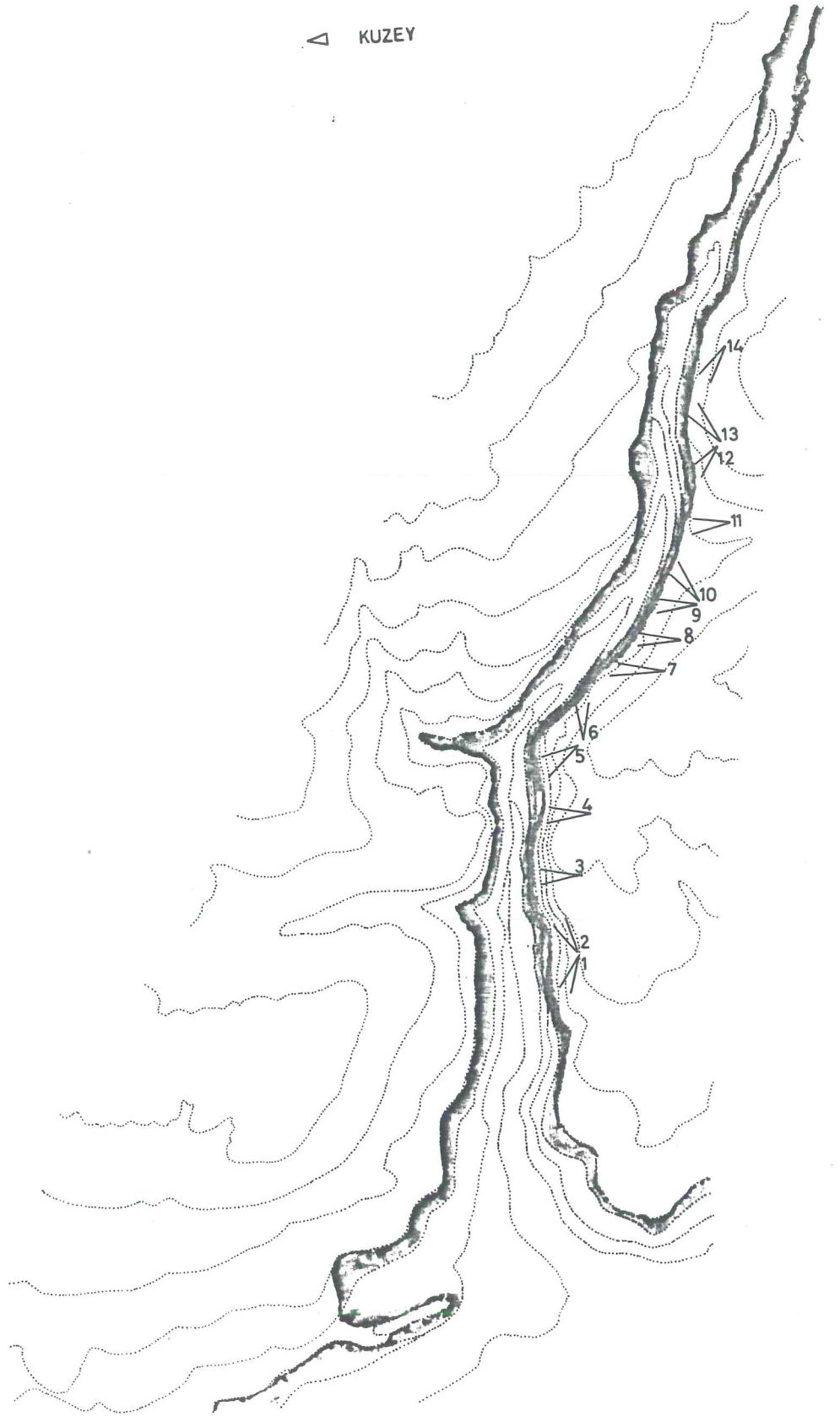
Resim No. 64

Resim No. 65

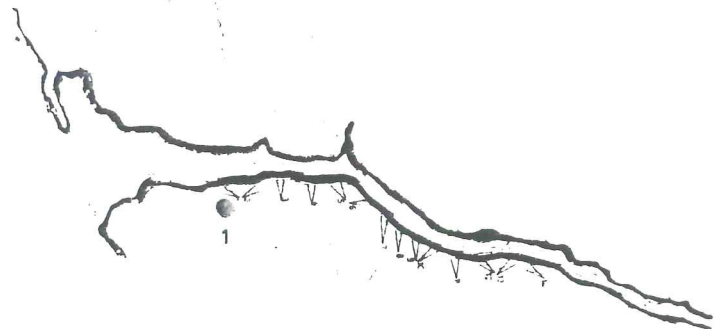
△ KUZEV

MANASTIR VADİSİ
KUZEV YAMACI
(Fotomozaik Tespitler)

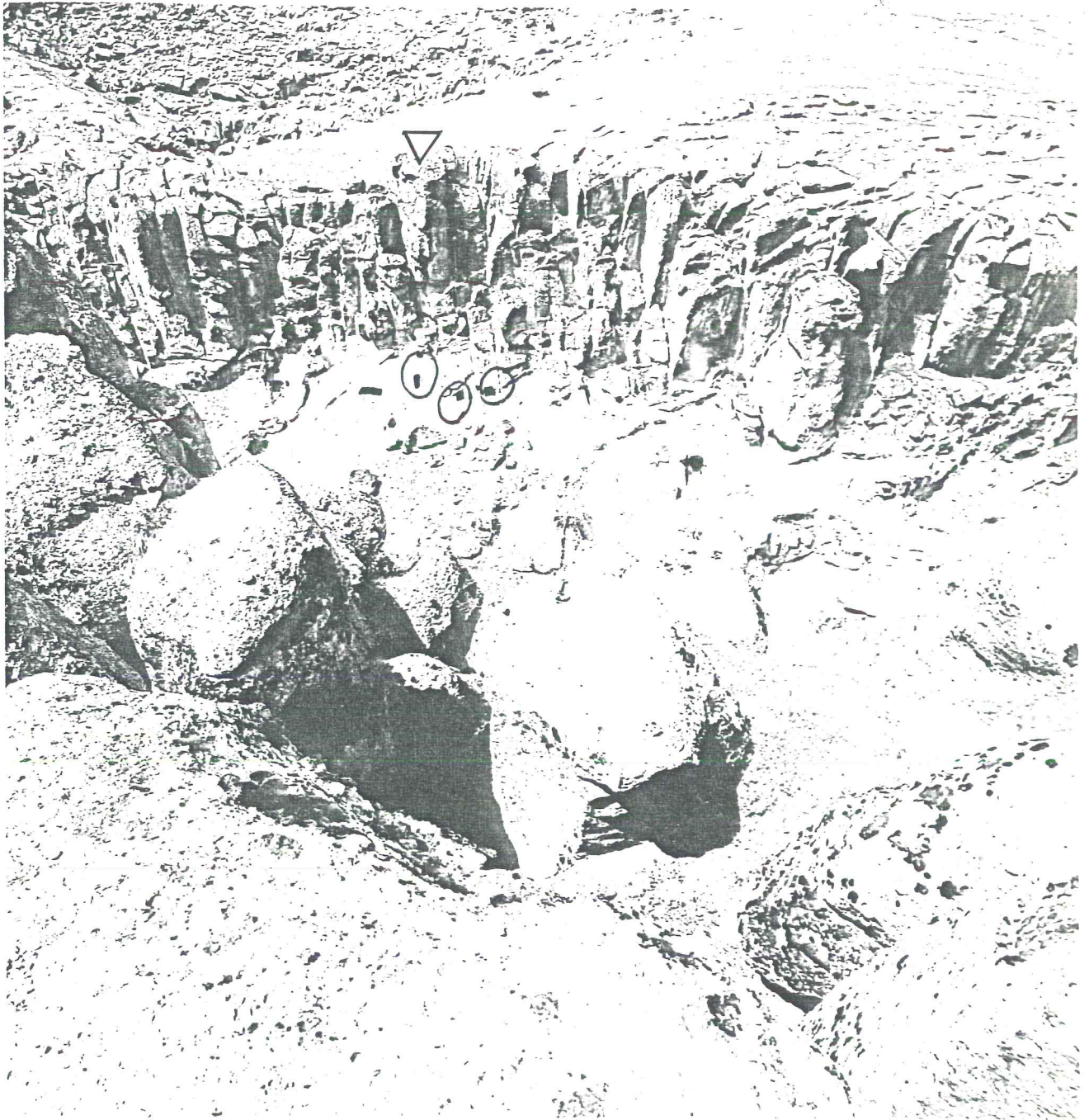
Resim No. 66

Resim No. 67

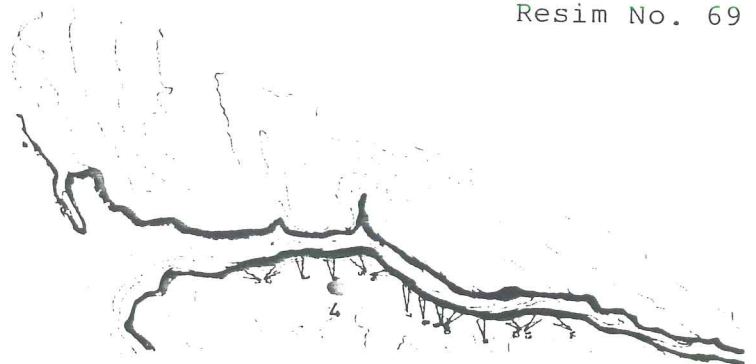

Resim No. 68

Resim No. 69

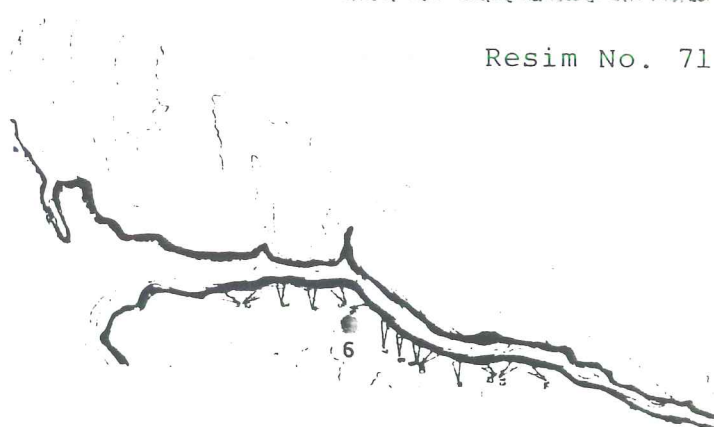

Resim No. 70

Resim No. 71

Resim No. 72

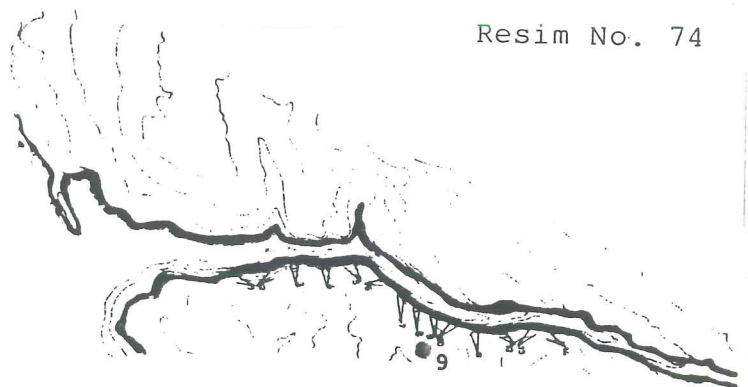

Resim No. 73

Resim No. 74

Resim No. 75

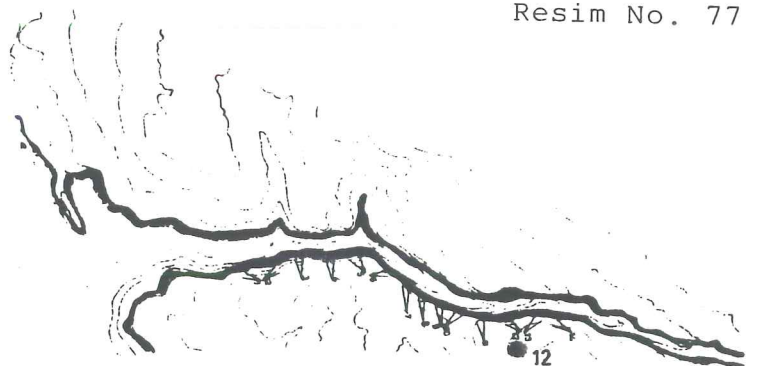

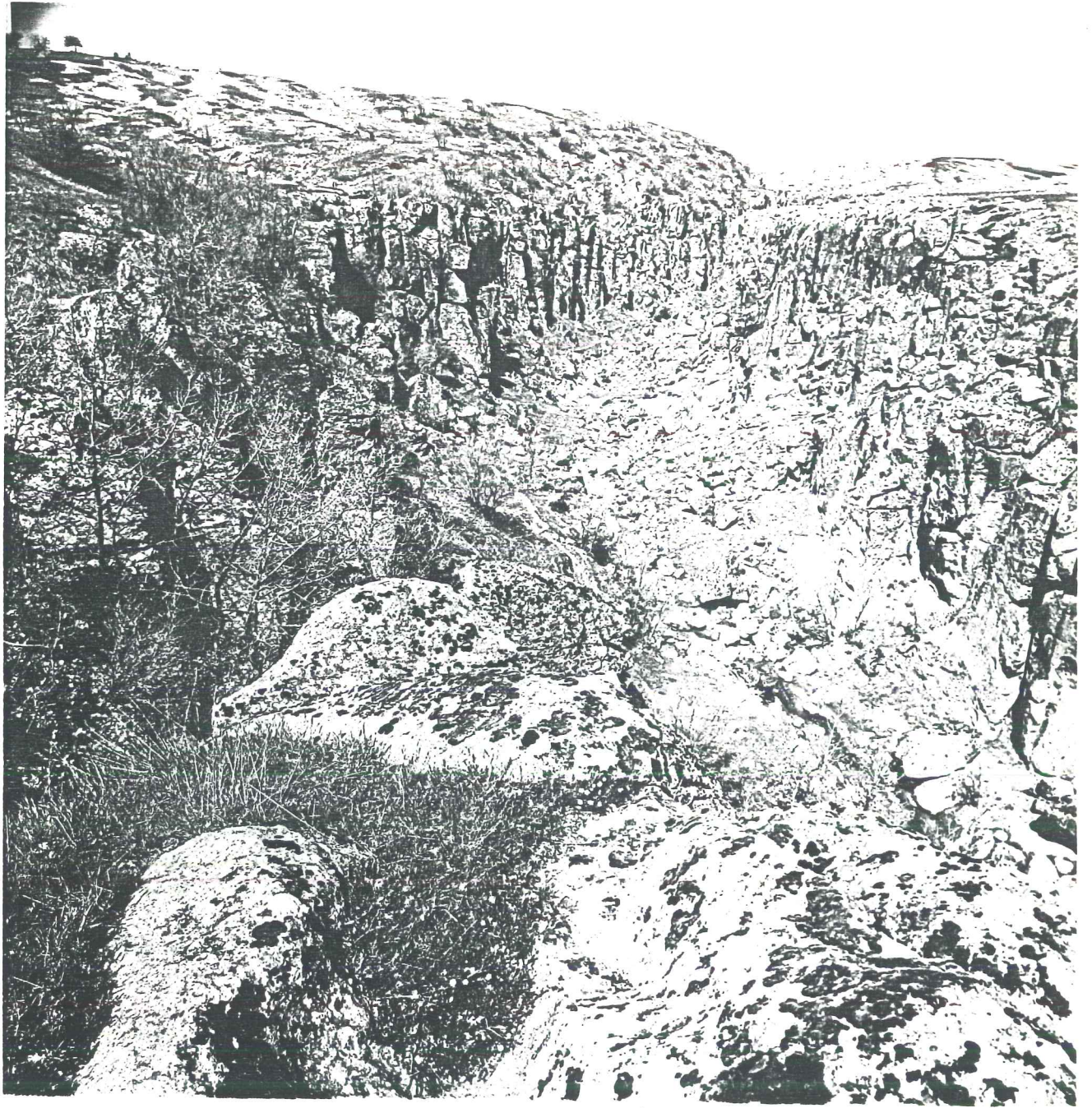
Resim No. 76

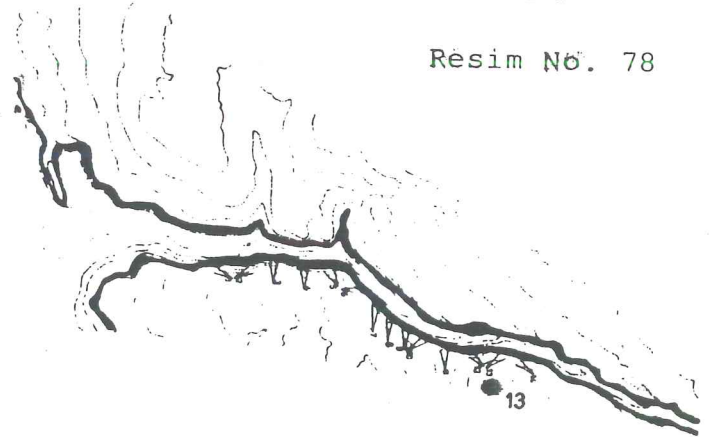

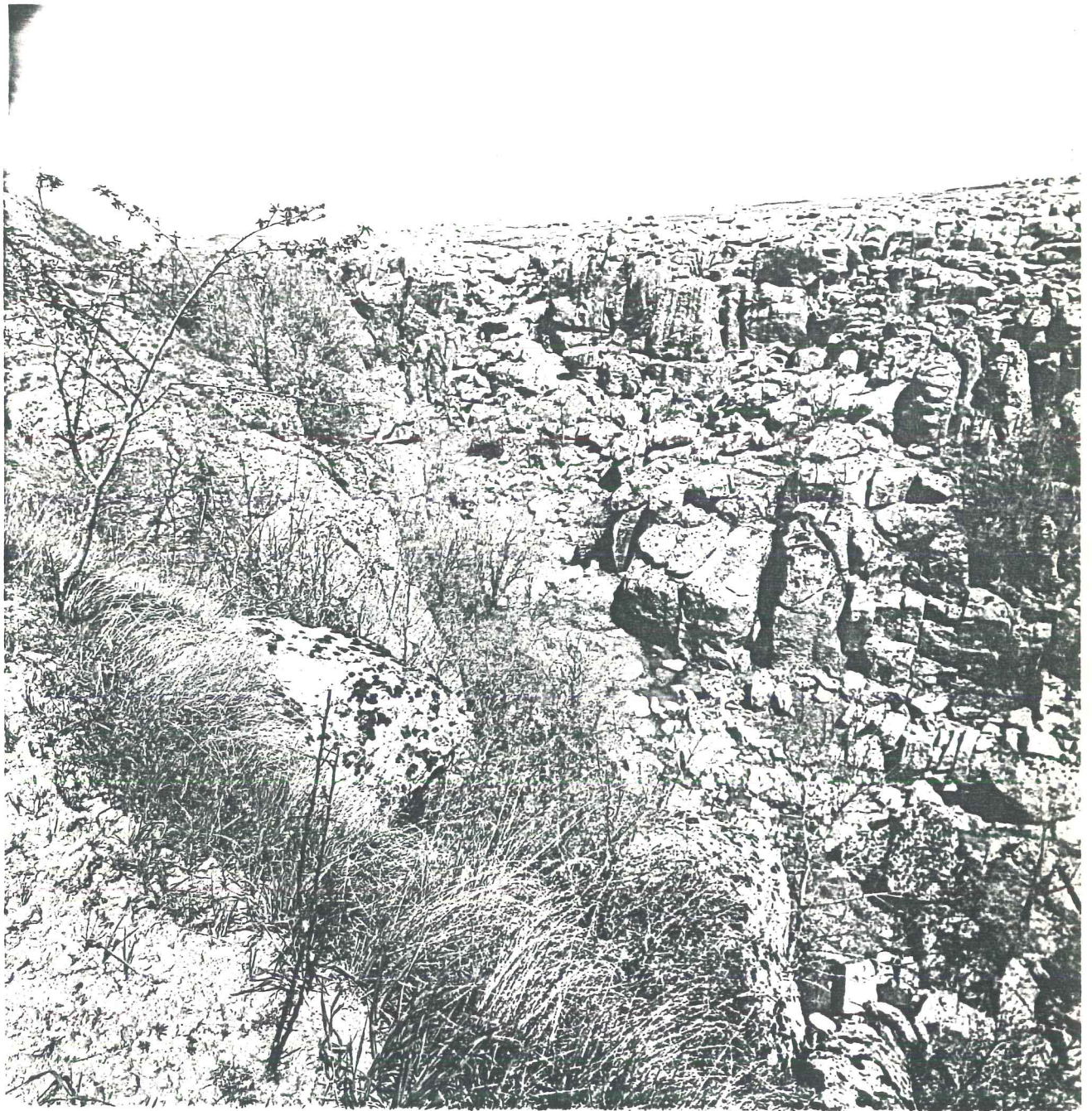
Resim No. 77

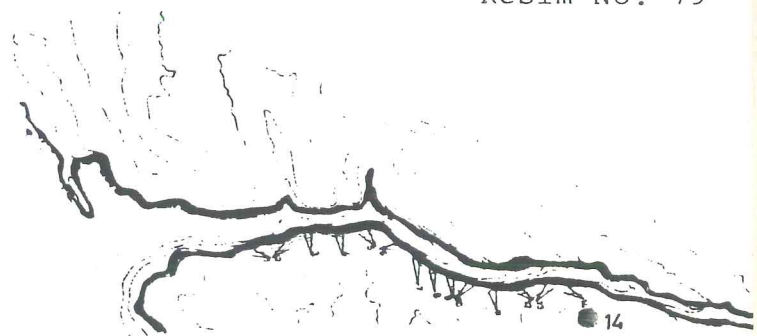

Rəsım №. 78

Resim No. 79

2.2. KORUMA

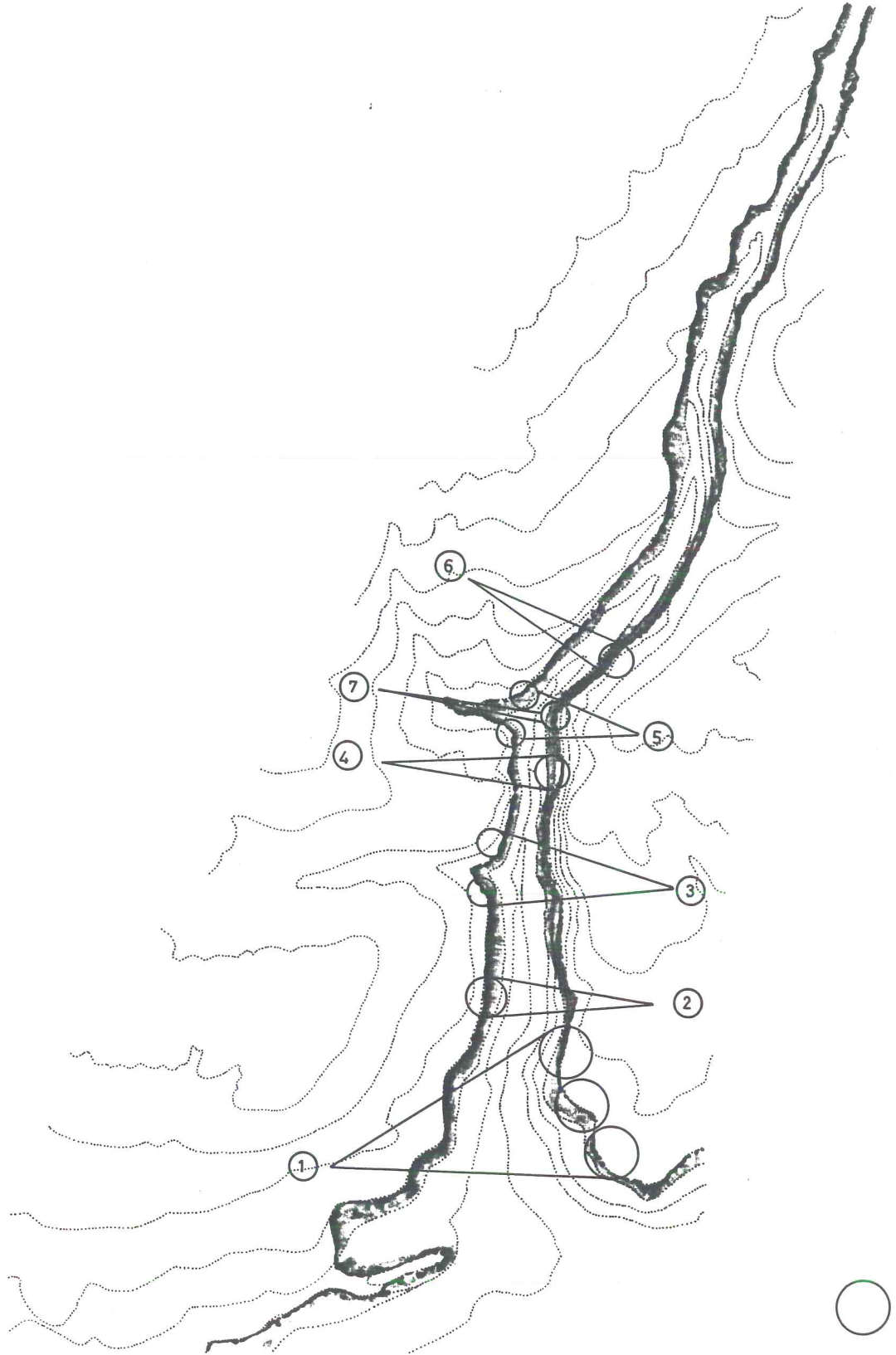
2.2.1. SORUNLAR

Yaklaşık 2 km boyunda ve 100 m enindeki Manastır vadisi, yapısı gereği oldukça geniş kullanılabilir bir hacmi kapsamaktadır. Bu hacimdeki doğal yapıya katılan tarihi yapılanma ise yaygın ve dağınık bir morfoloji göstermektedir.

Jeolojik yapının ve iklimin kayalar üzerinde yavaş, fakat sürekli etkisi ile değişimler olmaktadır. Bu değişimleri vadi peysajlarına ve mekanlara olmak üzere ikiye ayırabiliriz.

. Vadi peysajlarına etkisi

Statiği bozulan kayalar vadi içine doğru devrilmektedir. Bu nedenle vadi ölçek değiştirmekte hem de vadi içerisinde dolaşanlar için tehlikeli bir durum yaratmaktadır. Mayıs 1983 teki izlenimlere göre yıkılmaya yüz tutmuş bölgeler şöyledir (Çizim 26)

Çizim No.26
MANASTIR VADİSİ TEHLİ-
KELİ KAYALIK BÖLGELER

1. BÖLGE: Buralarda kayalar parçalıdır. İrili ufaklı olan bu döküntü kaya ve taşlar zaman zaman vadi içine akmaktadır (R.40,41,46,44,51,53,56) Üstünde dolaşanların basmasıylada kaymaktadır. Büyük kayaların altını hemen çevresindeki iri taşlarla desteklemek, yeterli olmayan kısımlarda çimento ile takviye edilmesi. Aynı özelliği 4. ve 6. kısımlarda göstermektedir.

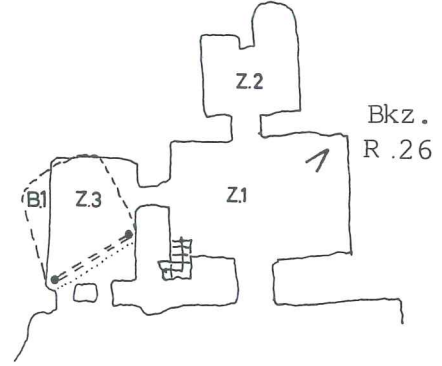
2. BÖLGE: Jeolojik yapıdan kaynaklanan çatlakların zamanla genişlemesi yanında bodur meşe gibi bitkilerin verdiği etkilerle kaya blokları hareket etmektedir. Bu oluşum uzun bir zamanda gerçekleşmektedir. Yer yer yatay eksende oluşan kaya derzlerinin eğimleri ise üst kısımdaki blokların dengesini etkilemektedir (R. 57,37 3.,5.,7. bölgeler aynı özelliği göstermektedirler. (Çizim 26) Burada birinci bölgede uygulanan sistemin yanında çimento şerbeti ile desteklemeler yapılabilir. Örnek (Resim 68) Bu tür önlemlerin ziyaret edilebilecek olan mekan üstlerinde alınması, kayaların düşerken mekanları etkilemesinide geciktirecektir. Şerbet uygulamaların bu bölgelerde yapılması diğer bölgeler de ise destekleme ile yapılacak uygulamalar ekonomi getirirken gereksiz önlem alınmayacaktır. Çünkü kayaların tek tek gerilme deneylerini yapmak ve önlem almak vadinin ve çağın yapısı içerisinde gereksizdir.

Mekanlarda bir iki özel durum hariç acil statik önlem gerekmemektedir. Fakat yapılanma bölümünde verilen

mekanlarda basit gerilme deneyleri yapılmalı; önlemler buna göre alınmalı ve her yıl durumları gözden geçirilmelidir. Oluşacak bozulmaların erken teşhis edilmesi müdahale ölçeğini daha küçük tutacaktır.

Deneylerin yapılmasına kadar olan sürede geçici önlem alınması gereken mekanlar.

Önlem: Z3'te B1
döşemesinin
taşınması

B.1 ve Z.3'te dolaşılması tehlikelidir. Payanda konmadan yukarı çıkılmasına engel olmak için merdivenin başına uyarıcı levha konmalıdır.

2. nolu mekanda (Resim 26) de gösterilen yere yöre taşından alıştırarak kama taşı konması

M.1 mekanında su sızıntısı "A" çatlağından ve mekan tavanından gelmektedir. Suyun geliş yönü tam olarak saptanamamıştır. Diğer gerekli önlemler yapılanma bölümünde verilmiştir.

3. BÖLÜM

TURİZME AÇILMA

3. TURİZME AÇILMA

"Turistik yöre" turizm bakımından güçlü çekim elemanlarına, turistik donatıma sahip, turizm verileri nedeniyle önemli boyutta turizm hareketlerine hedef olan yerdir¹. Turistik ürünü oluşturan faktörler,

Doğal zenginlikler,
Tarihsel değerler,
Sosyal faktörler,
Alt yapı ve konukseverlik

kaynakları olarak sıralanmaktadır². Turizm aktivitesini barındırabilmek için gereken özelliklerin neler olacağı D.P.T. tarafından şöyle sıralanmıştır³.

Turizm akımını çekme,
Turizm akımını kabul etme ve karşılama,
Turizm akımını taşıma,
Turizm akımını alıkoyma.

Tüm bu verilerin bir bütün olarak değerlendirilmesi amacıyla istatistikî deneylerle de birleştirilerek bir tablo oluşturulmuş ve irdelenmiştir (Tablo No. 3).

1. Olalı, S. 133

2. İbid, S. 139

3. D.P.T., S. 58

3.1. TURİZM AMAÇLI KULLANIM İRDELEMELERİ

Bkz. Tablo 3.

3.2. ÖNLEMLER

. Yapılanma bölümünde verilen mekanların ahır vb. amaçlarla kullanılması önlenmeli, temiz olarak ziyarete açık tutulmalıdır. Diğer mekanlar vadide otlayan hayvanlar için kullanılabilir. (Buraya gelen hayvanlar vadinin tamamlayıcı özelliği ve köy halkının ihtiyacıdır).

. Mekanlara ulaşımın daha rahat sağlanması için patikalarının üzerindeki taş temizliklerinin yapılması.

. Küçük tabelalarla mekanların isimleri ve hakkındaki bilgileri çeşitli dillerde yazılarak ziyaretçiler aydınlatılmalı.

. Vadi içine oto girmesi önlenmelidir. Otomobil vadi içerisinde uyumsuz durmakta ve vistayı etkilemektedir. (Bkz. Resim 37) Vasıtalı ulaşım için vadinin üst kısmında gösterilen otopark ve "Y.2" yolu tamamlanılarak kullanıma sokulabilir. (Çizim 12). Yol yapımında vibrasyona sebep olacak makina kullanılmamalıdır.

3.3. AKTİVİTEYİ VE TANITIMI ARTTIRICI EK İMKANLAR

Belirgin bir turizm potansiyelinin oluşturulması ile vadiye çeşitli düzenlemeler ve etkinlikler getirilebilir.

. Eski geleneksel yaşamda yazın çadırlarda yaşanmaktadır¹. Kullanılan çadırlar hakkında bilgi edinilerek bunlardan esinlenen çadır düzenlemeleri yapılabilir.

Benzer çadırlar yeni düzenlemeler.

. Gençlik çalışma kampları bölgemize çekilerek burada çalışmaları ve çeşitli kültür etkinliklerinde bulunulması sağlanabilir.

. Yılın belli günlerinde gerek mevcut olaylardan veya tarihi araştırmalardan çıkan olayların, düzenlenmesiyle vadide kalış süresinin uzatılma imkanları aranabilir.

. Vadinin ses özelliğinden faydalanarak çeşitli eğlence ve organizasyonlar yapılabilir. (Ç. 9).

. Festival anlayışında düzenlemeler yapılarak iç ve dış turizme katkı sağlanabilir.

. Sıtma gölü, Tüngürü Panagiası, Taş pınar gibi yerlerde müzik, eğlence ve diğer faaliyetlerin gösterilebileceği su başları düzenlemeleri yapılabilir.

3.4. SONUÇ

Manastır Vadisi Güzelyurt/Gelveri ve yakın çevresi ile bir bütündür. Güzelyurt ve çevresinde bulunan önemli tarihi eserler, doğal güzellikler bu bölgenin

1. Petropoulos ve Andriadis, S. 63

"Turistik yöre" olmasını sağlayacak niteliktedir. Turizm akımını karşılama, taşıma ve alıkoyma aşamalarındaki eksiklerin tamamlanarak dinamik yapıya sahip pazarlama anlayışı ile hizmete açılması Güzelyurt'un dolayısıyla da Manastır vadisinin turizmde gelişmesini sağlayacaktır.

BİBLİYOGRAFYA

- Abû'l-Farac, G., Abû'l-Farac Tarihi, Çev.Ömer Rıza Doğul, 2 cilt, Ankara, T.T.K. yay., 1945-1950.
- Ainsworth W.F., Travels and Researches in Asia Minor, Mesopotomia Chaldea and Armenia, London, John W.Parker, 1842.
- Akakiadis, İoannis A., Gerveli-Nazianzos ve St.Gregorios Theologos'un Hayatı Cıvar Köylerin Coğrafi ve Tarihi Tanıtılması ve Eski Eserler, Atina, 1928. (Rumca).
- Aktüre, Sevgi., 19.Yüzyıl Sonunda Anadolu Kenti Mekansal Yapı Çözümlemesi, 2.Baskı, Ankara. O.D.T.Ü yay. 1981.
- Akurgal, Ekrem. Ancient Civilations and Ruins of Turkey, 5,Baskı, Cev. Johm Whybrow ve Mollie Emre, İstanbul, Haşet Kitabevi, 1983.
- _____. "Tarih Öncesi Çağlardan Osmanlılara", Hürriyet Gösteri Sanat Edebiyat, sayı no 30, 1983 s.ek/3-7.
- Andolfato, U. ve Zucchi, F., "L'aspetto Fisico Della Regione" Arte Della Cappadocia, Ed.Luciano Giovannini, 1971, S.51-61.

Aysu, Emre, Eski Kent Mekanlarını Düzenleme İlkeleri Kent Planlama Bütünü İçinde SistematiK Bir Çözümleme-Planlama-Tasarlama Modeli Trabzon Kenti Orta-İç Kale Tarihi Yerleşimi Üzerinde Bir Deneme. İstanbul, İDMMA Mimarlık Bölümü Yay., 1977.

Aslanyürek, Şükrü, "The Management of Tourism İn "Historic Cities and İstanbul", Boğaziçi Üniversitesi Dergisi, 1980/81, S.70-99.

Asvesti, Mana, Epangelmatikes Asholies ton Hellenon tes Kappadokias, Atina, 1980.

Batur, Afife, "Tarihi Çevre Korunmasında Siyasal ve İdeolojik Boyutlar", Mimarlık, Sayı No.5, 1975, S.14-17

Darkot, Besim, "Türkiye Cumhuriyeti, Coğrafya, Jeoloji, Ziraat, Sanayi ve Ticaret", Meydan-Larousse, C.12, 1973, S.353-364.

De Carlo, Giancarlo, Urbino, La Storia Di Una Città e İl Piano Della Sua Evoluzione Urbanistica. Padova, Marsilio Editori, 1966.

Derlen, Ziya, "Kapadokya'nın Jeolojik Oluşumu ve Tarihi", Milliyet, İstanbul'dan Göreme'ye Kültür Mirasımız, Fasikül 16, 1984, S.122-123.

Dinçol, Ali M., "Hititler Öncesinde Anadolu", Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi, C.1, 1982, S.11-16

D.P.T. Turizm ve tanıtma, Cilt 1 ve 2, Ankara, D.P.T.

Yayın ve teksir şubesi, Ocak 1977.

"Cappadocia", Encyclopedia Britannica, C 4, 1964,
S.817-818.

Erençin, Abdullah, Kapadokya yerel Konutlarında turizme
Yönelik Yenileme Çalışmalarına Bir Yaklaşım,
Örnek Avcılar Köyü, İstanbul, İ.T.Ü.yay., 1979.

Giovannini, Luciano, "Il Territorio E Gli Insediamenti
Rupestri", Arte Della Cappadocia, Ed.Luciano
Giovannini, 1971, S.67-80.

Göker, Ü. ve Özgen, E., "Kappadokya", Meydan-Larousse,
C.6, 1971, S.908.

Göreme Tarihi Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı,
USAID/T, Temmuz 1972.

Günültay, Şemseddin, Yakın Şark II.Anadolu. En Eski Çağ-
lardan Ahamenişler İstilasına Kadar. T.T.K.
yay. VIII. Seri, no 3/2 Ankara, 1937.

.Yakın Şark IV- I.Bölüm: Perslerden Romalılara
Kadar Selevkoslar, Nabatiler, Galatlar, Bitinya
ve Bergama Krallıkları. T.T.K. yay VIII. seri
no 3/4, Ankara, 1951.

.Yakın Şark IV-II. Bölüm: Romalılar Zamanında
Kapadokya, Pont ve Artaksiad Krallıkları, T.T.K.
yay. VIII. seri, no 3/5, Ankara, 1951.

- Hadi, Sevinç, "Göreme Çevresi", Milliyet Kültür Mirasımı-
zı Koruma Semineri, İstanbul, 1984, S.117-119
(Teksir).
- Hild, Frederich, Das Byzantinische Strabensystem in Kappa-
dokien, Wien, 1977.
- Hild, F. ve Restle, M., Kappadokien (Kappadokia, Charsia-
non, Sebasteia und Lykandos), Wien, Verlag der
Österreichischen Akademie der Wissenschaften,
1981.
- Karaca, Eleni, "I Paideia sto Gerveri tes Kappadokias",
Deltio Kentru Mitrasiatikan Spcidon, Cilt 3,
Atina, 1982, sh 127 v.d.
- Karal, Enver 2., Osmanlı Tarihi V Cilt Nizam-ı Cedit ve
Tanzimat Devirleri 1789-1856, T.T.K. yay.
XIII seri no 16/5 Ankara, 1947.
- Ketin, İhsan, Türkiye Jeolojisine Genel Bir Bakış, İstan-
bul, İ.T.Ü. yay, 1983.
- Kiepert, R., Karte von Kleinasien, Berlin, 1908.
- Kirstein, E., "Kapadokya'da IV Yüzyılda Yerli Kültürün
Sosyal Künyesi", V Türk Tarih Kongresi, Anka-
ra, 12-17 Nisan 1956 Kongreye Sunulan Tebliğ-
ler, T.T.K yay, IX Seri, No 5, Ankara, 1960,
- Knobel, Lance, "Urban Memories", The Architectural Review,
sayı 1028, 1982, s.55-74.

- Konyalı, İ.H., Abideleri ve Kitabeleri ile Niğde Aksaray Tarihi, 3 cilt, İstanbul, Fatih yay, 1974.
- Köprülü, Fuad, Osmanlı Devletinin Kuruluşu, 2.baskı, T.T.K. yay.VIII seri, no.8, Ankara, 1984.
- Kuban, D., "Çağdaş Koruma, Tasarım ve Planlama İlişkilerine Kuramsal Bir Yaklaşım", Mimarlık, Sayı 3-4, S.3-5.
- _____, "Kültürel Gelişmeler ve tarihi Çevrenin Korunması", Mimarlık, Sayı 5, 1975, S.21-23.
- Kuban, D., "Türkiye'de ve Özellikle İstanbul'da ahşap Konut Mimarisi ve Korunması ile İlgili Sorunlar", Mimarlık, Sayı 6, 1973, S.15-16.
- _____, Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yay., 1982.
- Mango, Cvrill, Byzantine Architecture, New York, Abrams Publ., 1976.
- Naumano, Rudolf, Eski Anadolu Mimarlığı, T.T.K. Yay. IV.Dizi, No.9, Ankara, 1975.
- Neri, Umberto, "Cristiani Dei Primi Secoli In Cappadocia", Arte Della cappadocia, Ed.Luciano Giovannini, 1971, S.121-124.
- Niğde İli Yapı Gereçleri ve Yöresel Koşullar", Bayındırlık Bakanlığı, Yapı ve imar İşleri Reisliği, Aralık 1969 (teksir).

Olalı, Hasan, ve diğerkleri, Dış Tanıtım ve Turizm, T.İş Bankası Yay. No 253, Ankara, 1983.

Ortahisar-Göreme Kapadokya Araştırma Değerlendirme Genel Koruma, Aşama 1, Rapor 2, Ankara, T.C.Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 1975.

Ostrogorsky, G., Bizans Devleti Tarihi, Çev.Fikret Işıltan, T.T.K. Yay. X dizi. no 7, Ankara, 1981.

Petropoulos, D. ve Andreadis, H., La Vie Religieuse Dans La Région d'Akséeray-Ghelvéri, Athéenes, CEAM, 1970. (Rumca yazılmıştır, Fransızca özet bölümü vardır).

Özsait, Mehmet, "Anadolu'da Roma Egemenliği", Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi, C.2., 1982, S.325-361.

Ramsey, W.M ve Bell G.L., The Thousand and One Churches, London, 1909.

Ramsey, W.M., The Historical Geography of Asia Minor. London, 1890.

Rohde, G. "Roma ve Anadolu Ana İlahesi"
İkinci Türk Tarihi Kongresi, İstanbul 20-25 Eylül 1937. Kongrenin Çalışmaları. Kongreye Sunulan Tebliğler, T.T.K.yay. IX seri, No.2 Ankara, 1943, S.228-237.

- Rott, Hans, Kleinasiatiscbe Denkmäler aus Pisidien, Pampylien, Kappadokien und Lykien, Leipzig, Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung Theodor Weicher 1908.
- Schiemenz, G.P., "Ein Neufund Byzantinischer Wandmalerei in Güzelyurt", Römische Quartals-Schrift für Christliche Altertumskunde, 67, 1972, S.153-155.
- Sezgin, Haluk, "Vernaküler Mimari ve Günümüz Koşullarındaki Durumu", Mimarlık, Sayı 3-4, 1984, S.44-47.
- Şener, H., Geleneksel Konutların Onarım Yenileme Çalışmalarına İhtiyaçsal Değerlendirme Yoluyla Bir Yaklaşım, İstanbul, İ.T.Ü.Mimarlık Fak.Yay., 1977.
- Şirince'de Tarihsel Dokunun Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanımı, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Planlama ve Yatırımlar Dairesi Başkanlığı Araştırma Grup Başkanlığı, 1983.
- Tanyeli, U. ve Saraçlar, G., "Tarihsel Çevreyi Koruma Kavramına Eleştirel Bir Bakış", Mimarlık, Sayı 10, 1984, S.22-24
- Thierry, N. ve M., Nouvelles Eglises Rupestres de Cappadoce Region du Hasan Dağı, Paris, 1963.
- Thierry, N., "Le Chiese Rupestri", Arte Della Cappadocia, Ed.Luciano Giovannini, 1971, S.129-132.

Thierry, Nicole, "Kronolojik Tablo", İstanbul Aralık 1984
(Bildiri).

_____. , "La Cappadoce De puis l'antiquite", Histoire
Et Archeologie, Sayı 63, 1982, S.14,19.

Turgal, Fehmi, "Mulgâ Şer'iyeh Mahkemeleri Sicilleri Üze-
rinde İncelemeler", İkinci Türk Tarih Kongresi.
İstanbul 20-25 Eylül 1937 Kongrenin Çalışmaları,
Kongreye Sunulan Tebliğler, T.T.K.yay.,
IX seri, No 2, Ankara, 1943, S.948-962.

Turizm Müesseseleri ve Nitelikleri Yönetmeliği, İDGSA
Mimarlık Yüksek Okulu derleme yayını, İstanbul,
1980.

Türkiye Mülkî İdare Bölümleri Belediyeler, Köyler, İçiş-
leri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü,
Seri II., Sayı 5, 1 Ağustos 1977 durumu.

Ulaşay, Çağatay, "Akamanışlar", Meydan Larousse, C.1,
1969, S.205.

Usman, Mükerrrem, Antik Devir Küçük Asya Evleri, İstanbul,
İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yay., 1958.

Uzunçarşılı, İ.H., Osmanlı Tarihi I.cilt Kuruluştan İstan-
bul'un Fethine Kadar, T.T.K. yay., XIII seri,
no 16/1, Ankara, 1947.

Uzunçarşılı, İ.H., Osmanlı Tarihi II.Cilt İstanbul'un Fet-
hinden Kanun Sultani Süleyman'ın Ölümüne Kadar,
T.T.K. yay., XIII seri, no 16/2, Ankara, 1949.

Üstünlök, O., "Tarihi Çevre Korunması: Genel Yaklaşım ve Çalışma Metodolojisi Hakkında", Mimarlık, Haziran, 1973, S.9-12.

Yavuz, Samiye, "Kapadokya Bölgesinin Genel Tanımı ve Göreme Yapısal Koruma Projesi", Milliyet Kültür Mirasımızı Koruma Semineri, İstanbul, 1984, S.114-116. (Teksir).

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Deniz Küney
Doğum yeri, yılı : İstanbul, 1958
İlk öğrenim : İzmit Necatibey İlkokulu
İstanbul Nurettin Teksan İlkokulu
İstanbul Kalamış İlkokulu
Orta Öğrenim : Göztepe Ortaokulu
Fenerbahçe Lisesi
Yüksek Öğrenim : İ.D.M.M.A. Kadıköy M.M.F. Lisans
Mesleki Çalışma : Serbest büro çalışmaları